

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 61 · 19. mars
Sesjonen 2023–2024

Møte tirsdag den 19. mars 2024 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 61):

1. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Kunstnarkår
(Innst. 217 S (2023–2024), jf. Meld. St. 22 (2022–2023))
 2. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i pengespiloven mv. (DNS-blokkering av nettsteder som tilbyr pengespill som ikke har tillatelse i Norge)
(Innst. 212 L (2023–2024), jf. Prop. 6 L (2023–2024))
 3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Ingrid Fiskaa, Marian Hussein og Kirsti Bergstø om mulighet for utestengelse av Israel fra Eurovision Song Contest
(Innst. 224 S (2023–2024), jf. Dokument 8:83 S (2023–2024))
 4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Marian Hussein om forutsigbarhet for frivilligheten
(Innst. 219 S (2023–2024), jf. Dokument 8:55 S (2023–2024))
 5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kontantstøtteleven og folketrygdloven (justering av kontantstøtteperioden og forlenging av foreldrepengeperioden ved 80 prosent dekning)
(Innst. 237 L (2023–2024), jf. Prop. 43 L (2023–2024))
 6. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge
(Innst. 230 L (2023–2024), jf. Prop. 46 L (2023–2024))
 7. Interpellasjon fra representanten Mona Nilsen til barne- og familieministeren:
«Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har anbefalt full midlertidig stans i utenlandsadopsjoner, til den igangsatte granskningen er ferdig. Dette oppleves inngripende for mange som på ulikt vis er involvert. At statsråden derfor har valgt å avvente en slik beslutning, til ytterligere vurderinger er gitt, alternative tiltak er vurdert, samtidig som en gjennomgang av konsekvenser er foretatt, er viktig og bra.
Kan statsråden redegjøre for de ulike prosessene som foregår, og hva som gjøres for å sikre forutsigbarhet og trygghet i systemet for utenlandsadopsjoner?»
 8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wettrhus Thorsvik om vern av naturskog og gammelskog
(Innst. 229 S (2023–2024), jf. Dokument 8:63 S (2023–2024))
 9. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om å stenge ned oljefeltene Brage, Statfjord, Ula og Draugen
(Innst. 214 S (2023–2024), jf. Dokument 8:58 S (2023–2024))
 10. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen og Himanshu Gulati om å oppheve godkjenning av endret veinormal
(Innst. 223 S (2023–2024), jf. Dokument 8:69 S (2023–2024))
 11. Initiativdebatt om arbeidet med trafikksikkerhet i lys av ulykkesutviklingen i vegtrafikken (initiativ fra transport- og kommunikasjonskomiteen)
 12. Referat
- Presidenten [10:00:07]:** Representantene Turid Kristensen, Torstein Tvedt Solberg, Torbjørn Vereide og Jorodd Asphjell, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
- Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:
For Finnmark: Terje Hansen
For Hedmark: Bente Irene Aaland
For Nordland: Karianne B. Bråthen
For Sør-Trøndelag: Hilde Marie Gaebpie Danielsen
- Fra representanten Anniken Huitfeldt foreligger meddelelse om at hun fra og med tirsdag 19. mars 2024 tiltrer stilling i Utenriksdepartementet.
- Denne meddelelse foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.
- Første vararepresentant for Akershus, Ragnhild Male Hartviksen, har tatt sete som representant.
- Representanten Sylvi Listhaug har bedt om ordet.
- Sylvi Listhaug (FrP) [10:01:02]:** Fremskrittspartiet mener det er grunn til å stille spørsmål ved regjeringens utnevning av stortingsrepresentant Anniken Huitfeldt som ny ambassadør i Washington.
- Det er bare noen få uker siden Stortinget behandlet habilitetssakene der Huitfeldt var inhabil i flere saker som statsråd på grunn av ektemannens aksjekjøp. Huitfeldt valgte selv i liten grad å bidra til å opplyse Stortinget i den omfattende kontrollsaken gjennom å bruke

formuleringer som at hun hadde valgt å ikke vite, og viste til lovbestemt taushetsplikt. Hun hevdet også at det ville være en nærmest umulig oppgave å avgjøre om hun faktisk har vært inhabil, og at vurderingene er sammen- satte og ikke helt enkle.

Fremskrittspartiet konkluderte med at Huitfeldts utøvelse av embetet som utenriksminister var svært krittikkverdig, den sterkeste formen for kritikk som kan rettes mot en tidligere statsråd.

Av partitaktiske hensyn valgte Arbeiderpartiet kun å gi sin egen representant kritikk, til tross for at hun ikke lenger hadde statsministerens tillit som utenriksminister.

Ambassadørstillingen i Washington er regnet som en av de aller fremste embetspostene i norsk utenriks- tjeneste. Det er lang tradisjon for at den som utnevnes, har lang fartstid i embetsverk og utenriks- tjeneste. Huitfeldt har vært statsråd og stortingsrepresentant. Regjering har altså valgt å utnevne en ambassadør i Wash- ington som ikke har erfaring fra embetsverk og utenriks- tjeneste. Det framstår som om utnevnelsen har skjedd for å løse et internt problem i Arbeiderpartiet.

Vi er nå i en situasjon der arbeiderpartistaten er til- bake. Statsminister Jonas Gahr Støre har gjenopptatt en gammel tradisjon fra Youngstorget med å utnevne egne partifeller til viktige posisjoner. Med utnevnelsen av Huitfeldt som ambassadør går man fra en tillitskrise som statsråd til toppverv i norsk utenriks- tjeneste. Det er veldig, veldig rart og etter Fremskrittspartiets syn sterkt beklagelig.

Jeg tillater meg å tvile på om en intern partiutnev- nelse som først og fremst skjer av indremedisinske årsaker for å løse interne problemer i regjeringen til statsmi- nister Støre, er den rette til å løfte arbeidet til et annet nivå enn en erfaren person fra utenriks- tjenesten ville gjort. Jeg tviler også sterkt på om Huitfeldt med sin manglende diplomaterfaring har tette forbindelser til Trump eller Biden.

Vi har som nevnt nettopp lagt bak oss en omfatten- de kontrollsak om habilitet. En av regjeringens statsråd- er, Tonje Brenna, er fortsatt i kontrollkomiteens søkelys for mulig brudd på informasjonsplikten overfor Stortin- get. Alle partier har gitt uttrykk for at de nå ønsker å gjenopprette tilliten til Stortinget og det politiske syste- met.

Denne utnevnelsen vitner om dårlig dømmekraft fra statsminister Jonas Gahr Støre, som ikke ser ut til å ha tatt lærdom fra habilitetsrundene i Stortinget. Dette sender ut svært uheldige signal som kan bidra til å for- verre tilliten til norske politikere.

Fra Utenriksdepartementet hører vi nå at det må settes inn en person med ledererfaring, og at det er en fordel med stasjonssjeferfaring for den som blir ansatt

som nestleder for Huitfeldt. Kilder har fortalt til Aften- posten at dette er høyst uvanlig. Det oppsummerer egentlig det meste av det som er galt med denne utnev- nelsen. Dersom det er slik at Huitfeldts manglende erfar- ing gjør at hun trenger et støttehjul, en erfaren diplo- mat, for å kunne utøve rollen, burde ikke arbeiderparti- regjeringen utnevnt sin partifelle til Norges viktigste stilling i utenriks- tjenesten.

Vi står nå foran et veldig spennende valg i USA. Da ville det vært fornuftig å få på plass den best kvalifiserte som ambassadør. Det vil være en stor fordel med en am- bassadør som hadde lang erfaring fra utenriks- tjenesten – ikke bare som nestleder og støttehjul for Huitfeldt, men som ambassadør.

Selv om Fremskrittspartiet er mot utnevnelsen, øns- ker vi Huitfeldt lykke til med jobben. Den blir særdeles viktig.

Presidenten [10:05:28]: Flere har ikke bedt om ordet.

Under representanten Mani *Hussainis* innvilgede permisjon i tiden fra og med 16. til og med 23. mars fore- slås andre vararepresentant for Akershus, Tobias Hangaard *Linge*, innkalt for å møte i Stortinget i tiden fra og med 19. til og med 21. mars. – Det anses vedtatt.

Tobias Hangaard Linge er til stede og vil ta sete.

Statsråd Lubna Boby Jaffery overbrakte 5 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten [10:06:40]: Representanten Tobias Drevland Lund vil framsette et representantforslag.

Tobias Drevland Lund (R) [10:07:01]: På vegne av stortingsrepresentanten Marie Sneve Martinussen og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantfor- slag om å stille alle utvisningssaker der barn er invol- vert, i bero.

Presidenten [10:07:13]: Representanten Hilde Ma- rie Gaebpie Danielsen vil framsette et representantfor- slag.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [10:07:32]: På vegne av representanten Kirsti Bergstø og meg selv framsetter jeg herved i dag et representantforslag om en uavhengig granskning av Fosen-saken.

Presidenten [10:07:50]: Representanten Une Bast- holm vil framsette et representantforslag.

Une Bastholm (MDG) [10:08:03]: På vegne av Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og meg selv er det med stor glede jeg framsetter et representantforslag om å innføre et nasjonalt forbud mot privat bruk av fyrver- kerier.

Presidenten [10:08:14]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Valg av settepresident

Presidenten [10:08:18]: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag. – Det anses vedtatt.

Presidenten vil foreslå Heidi Greni. – Andre forslag foreligger ikke, og Heidi Greni anses enstemmig valgt som settepresident for dagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:08:37]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Kunstnarkår (Innst. 217 S (2023–2024), jf. Meld. St. 22 (2022–2023))

Presidenten [10:08:46]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til et replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Kathy Lie (SV) [10:09:20] (ordfører for saken): Jeg vil først starte med å takke komiteen for godt og grundig arbeid med denne meldingen. Jeg vil også takke alle kunstnerorganisasjonene og fagforeningene som har bidratt med høringsinnspill, og som har møtt oss og gitt oss verdifull innsikt.

En rekke kunstnerorganisasjoner har også utarbeidet en alternativ kunstnermelding med mye god kunstnerpolitikk, men dessverre uten oppslutning fra noen viktige kunstnerorganisasjoner som har påpekt noen svakheter, noe som gjorde at et samlet kunstnerfelt ikke kunne stille seg bak denne.

Meldingen om kunstnerne kår har tre delmål:

1. gode muligheter til å virke som kunstner nasjonalt og internasjonalt
2. at kunstnere skal få rimelig betaling for kunstnerlig arbeid og være tydelig inkludert på kunstnerrelevante politikkområder
3. at kunstnere skal kunne virke i hele landet

Regjeringens ønske er et velfungerende samfunn som inneholder og legger til rette for kunst og kunstnere. Det er fordi kunst bidrar til meningsfulle liv og dermed meningsfull samfunnsutvikling, men også fordi

kunsten er en viktig del av den demokratiske infrastrukturen, som rom for frie ytringer og diskusjon. Komiteen stiller seg bak målene i meldingen.

Meldingen har to deler. Den ene delen beskriver kort utviklingen av kunstnerfeltet, og den andre peker på veien videre for kunstnerkårene i årene som kommer, og foreslår tiltak og videre prioriteringer.

Kunstnerøkonomien er mangfoldig og fragmentert, og for svært mange kunstnere består økonomien av et lappeteppes av forskjellige stipender, tilskudd, vederlag, honorarer, salg av kunstneriske verk og annet lønnet arbeid utenom det kunstneriske. I det store bildet er det relativt få kunstnere som er fast ansatt, men de faste stillingene som finnes, er svært viktige. Derfor er også rammevilkårene til kunst- og kulturinstitusjonene helt vesentlige. Det store flertallet av kunstnere er selvstendige eller frilansere, og også for denne gruppen er institusjonene viktige, i tillegg til det frie feltet og ulike ordninger, som den nye ordningen for etablerte scenekunstkompanier, DKS og Skuespiller- og danseralliansen.

Mange har meldt tilbake til oss behovet for et tilfredsstillende sosialt sikkerhetsnett. Et annet tema har også vært kunstnerhelse. De mange innspillene har vist oss kompleksiteten og hvor krevende det kan være å livnære seg som kunstner både i hele Norge og i utlandet.

Dette er den tredje meldingen om kunstnerne kår, og det var på høy tid at vi fikk en ny melding nå. De forrige ble lagt fram i 1976 og i 1997. Jeg er glad for at et flertall i komiteen er samstemte om aktive kunstneres betydning for demokratiets utvikling, og derfor også anerkjenner at kunstnere trenger gode rammevilkår og solide institusjoner, og at prinsippet om armlengdes avstand må sikres. Det er et mål at folk fra alle samfunnslag og med ulik bakgrunn skal ha råd til å oppleve kunst og kultur og til å leve som kunstner. Mange kunstnere har ikke denne tryggheten i dag.

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, mener offentlige virkemidler og sterk statlig finansiering er viktig for å legge til rette for mangfold og kunstnerisk kvalitet og samtidig gi kunstnerne levelige arbeidsvilkår slik at det kan skapes og formidles over hele landet.

I denne kunstnermeldingen er det lite omtale av musikkfeltet og dessverre ingen omtale av kirkemusikken, som også jeg dessverre har glemt i arbeidet, men kirken er en viktig kulturarena. Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal ta en helhetlig gjennomgang av musikkfeltet. Denne utredningen skal legges fram våren 2025. Dette er et viktig arbeid hvor jeg håper alle sider av musikkfeltet får plass, også kirkemusikken.

Sosialistisk Venstreparti er skuffet over at ambisjonene i Kunstnarkår framstår svakere enn det regjeringen varslet i Hurdalsplattformen, der de bl.a. lovet å trappe

opp kulturens andel av statsbudsjettet til 1 pst., innføre regionale kulturfond og legge til rette for at kunstnere og kulturarbeidere får bedre rettigheter og arbeidsmuligheter. Så langt i perioden har vi ikke sett en opptrapping til 1 pst., etableringen av regionale kulturfond har nok en gang blitt utsatt, og det er ennå ikke varslet at det skal komme en ordning på plass før utgangen av 2024. SV forventer at ordningen for regionale kulturfond kommer på plass i statsbudsjettet for 2025.

Vi er glade for at det er varslet noen bedringer av kunstneres rettigheter, og at det dannes flertall med regjeringspartiene om å utrede å innføre pensjon på stipend. En annen ting vi er glade for, er at en samlet komité nå understreker at Skuespiller- og danseralliansen er en arbeidsgiver, og ikke et sosialt tiltak.

Jeg tar hermed opp de forslag SV er en del av. Jeg kommer tilbake til flere temaer i et senere innlegg i debatten, for her er det veldig mange temaer, noe som er umulig å rekke på 5 minutter.

Presidenten [10:14:18]: Representanten Kathy Lie har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torstein Tvedt Solberg (A) [10:14:34]: Verden er mer urolig enn på lenge. Derfor er også kunstnerpolitikken og denne stortingsmeldinga viktigere enn på lenge, for når det stormer i verden, er det viktigere enn noen gang at vi har tro på det som kan dempe konflikt, at vi prøver å forstå hverandre i stedet for å gå i hver vår skyttergrav.

Når det stormer, søker vi ofte mot det som binder oss sammen, det vi har til felles: filmene, bøkene, kunstverkene og sangene – våre felles referanser. Derfor trenger vi ikke mindre, men mer kunst og kultur. Vi trenger mer kunst som utfordrer oss, mer kultur som binder oss sammen og fyller livet vårt med innhold.

Jeg er ekstremt stolt over denne stortingsmeldinga og den ambisiøse kunstnerpolitikken som regjeringa her presenterer. Gjennom meldinga slår vi fast at mye i dag fungerer, og det skal vi videreføre.

Samtidig justerer vi en del ting som kan bli bedre. En signaliserer at antall arbeidsstipender fortsatt skal trappest opp, og at vi skal utrede pensjon på stipendene og øke aldersgrensen for stipendene fra 67 til 70 år. Vi skal reforhandle utstillingsvederlagavtalen og – kanskje enda viktigere – påse at institusjonene med statlig tilskudd faktisk følger den avtalen.

Vi iverksetter også noen nye tiltak. Det skal utarbeides overordnede prinsipper for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid, og det blir en vurdering av de frivillige forsikringsordningene i folketrygden og reglene for sykepenge for frilansere. Det er viktige, ambisiøse tiltak, og sånn sett er det på sin plass å minne forrige taler om

at dette er en stortingsmelding og ikke et budsjettokument, men allikevel med nye og tydelige føringer.

Jeg er veldig stolt over at Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering har fått til denne stortingsmeldinga, det som forrige regjering bare snakket om. Dette er en melding som har vært etterlengtet. Det har vært viktig for vår regjering å slå fast at kunstnere også er arbeidsfolk, og ikke minst følge dette opp med konkrete politiske løsninger. Jeg er veldig glad for at det er et bredt flertall i Stortinget som stiller seg bak regjeringas ambisjoner, og jeg vil også takke komiteen for godt samarbeid i saken og alle organisasjonene som har bidratt i høringen.

Vi har lyttet til innspill fra hele feltet og gjort justeringer også i Stortinget der det var nødvendig:

- Vi har løftet viktigheten av SKUDA og det arbeidet de gjør for mange kunstnere.
- Vi har forhåpentligvis klart å berolige sakprosaforfatterne om at kunstnerpolitikken også skal treffe dem.
- Vi har også funnet gode løsninger for statens kunstnerstipend som jeg tror vil stå seg over tid.

Det er bare Fremskrittspartiet som stiller seg utenfor. Det minner oss på at vi ikke kan ta den kunstnerpolitikken som vi har i Norge, helt for gitt. Hvis Fremskrittspartiet hadde fått det som de ville, ville vi ikke hatt en kunstnerpolitikk i det hele tatt. Kulturbudsjettet ville ha vært redusert med over 5 mrd. kr. Alle stipendene ville ha vært borte. Hva slags kunst- og kulturliv ville vi da ha hatt?

Det er mange viktige temaer i denne stortingsmeldinga. Når det gjelder SKUDA, er jeg glad for at en samlet komité understreker viktigheten av at vi har nettopp SKUDA. Vi mener at det er et viktig tiltak, og at de er en viktig arbeidsgiver for mange.

Videre: Når det gjelder statens kunstnerstipend, er jeg veldig fornøyd med slik vi til slutt har landet dette. Vi gjør noen nødvendige endringer, som å utvide i oppnevning retten. Samtidig beholder vi at kunstnerorganisasjonene selv skal beholde sekretariatsfunksjonen – hvis de ønsker det.

Det viktigste er uansett at vi sikrer at det fortsatt er kunstnerisk kvalitet, fagfellevurdering og armlengdes avstand som skal legges til grunn for fordelingen av stipendene, og jeg mener at det ikke er noen grunn til å frykte for kvaliteten, slik noen har uttrykt i debatten.

Når staten årlig bruker en halv milliard på å bygge opp om kunstnerskap og muligheter for kunstnere til å jobbe kreativt, er det også viktig at vi fra storting og regjering sikrer at det er transparens og god forvaltning. Med de endringene vi gjør, skal en god ordning bli enda bedre.

Kanskje viktigst: Vi gjør endringer for å sikre at ordningen fortsatt skal ha legitimitet. Landskapet har endret seg, og derfor er det helt nødvendig at vi også åpner for at demokratiske organisasjoner som reelt representerer kunstnere, skal ha oppnevningsrett. Nå blir det opp til regjeringa å utforme en forskrift med de føringene som Stortinget her legger, og jeg er helt sikker på at regjeringa vil finne kloke løsninger.

Meldinga staker ut kursen for framtidens kunstnerpolitikk på en god måte, men med ett unntak, og det er når det gjelder kunstig intelligens – kanskje rett og slett fordi det ikke er mulig. Bare siden stortingsmeldinga ble lagt fram, har det skjedd veldig mye nytt, og det raske tempoet i utviklingen utfordrer oss som lovgivere på en ekstrem måte, slik det utfordrer mange sektorer. Samtidig er jeg veldig glad for at regjeringa legger opp til at Norge skal lede an i dette arbeidet og finne kloke løsninger.

Tage Pettersen (H) [10:19:45]: I arbeidet med kunstnerkår opplever jeg at vi politisk står samlet bak bredden i kulturpolitikken. I en internasjonal kontekst kan vi med sikkerhet si at Norge har en trygg kultur- og kunstnerpolitikk.

La meg starte internasjonalt. Organisasjonen Freemuse har dokumentert brudd på kunstnerisk ytringsfrihet i 25 år. De sier at autoritære regimer med begrensninger i ytringsfriheten er i vekst. Den utviklingen må bekymre oss her hjemme, og det er viktig at vi legger vekt på nettopp norsk eksport av demokratiske verdier også gjennom kunst og kultur.

En annen internasjonal utfordring er hvordan kunstig intelligens vil påvirke kunstnernes hverdag. Fra Høyres side skulle vi gjerne sett at kunstig intelligens opp mot kunst og kultur hadde hatt en større plass i kunstnermeldingen og i regjeringens overordnede kulturpolitikk. Norge må ta en ledende rolle når det gjelder KI, og legge til rette for et tett samarbeid med EU og andre internasjonale organisasjoner for å være en premissleverandør for utviklingen. Regjeringen Solberg la fram Norges første nasjonale strategi for KI, og i denne perioden har Høyre lansert en ny politikk i rapporten «Neste steg for kunstig intelligens». Jeg vil oppfordre regjeringen til å la seg inspirere av noen av de 37 forslagene som fremmes der.

Partiene har ulik tilnærming til hvor lang en armlengdes avstand bør være. Personlig skulle jeg ønske den var lengre enn det jeg kan lese ut av deler av innstillingen. Høyre er opptatt av oppgavefordelingen, og vi vil understreke betydningen av at politikk og forvaltning organiseres på en måte som best mulig sikrer nettopp armlengdes avstand-prinsippet. Organiseringen må være gjennomslutning og sikre klare rolle- og ansvarsdelin-

ger, med tydelige skiller, mellom politiske og kunstfaglige beslutninger. Høyre støtter regjeringens ønske om å flytte ut ansvaret for kvotefordelingen som fordeler stipendhjemplene mellom de ulike kunstområdene, men jeg ser at vi går på et nederlag, da flertallet foreslår at kvotefordelingen videreføres i departementet, som i dag.

Også der ute i felten er det enkelte som sliter med lengden på denne armen. I Alternativ kunstnermelding tas det til orde for sterkere politisk styring av kunsten, og det foreslås politiske tiltak som på flere områder bryter med armlengdes avstand-prinsippet, eller som begrenser institusjonenes kunstneriske frihet.

Meldingen anerkjenner i liten grad skriving og oversettelse av faglitteratur og sakprosa som kunst. Dette fører til at disse gruppene gjennomgående blir nedprioritert gjennom de kulturpolitiske virkemidlene. Det er synd, da faglitterære forfattere og oversettere skaper litterære åndsverk som er av stor betydning for samfunnet og for ivaretagelsen av det norske demokratiet og den norske kulturarven. Kunnskap om vår egen historie har vel kanskje aldri vært viktigere enn den er nå.

Når jeg først er inne på forfattere, må jeg også innom oppnevningssystemet til stipendkomiteene, hvor Høyre selvfølgelig støtter opp om at demokratiske organisasjoner som representerer kunstnere, skal få oppnevningsrett. At dette skal ramme den litterære kvaliteten, er svært vanskelig å skjønne for de aller fleste i samfunnet. Høyre deler synet om at kunstnere skal ha rimelig betalt, og at offentlig finansierte institusjoner selvfølgelig har et ansvar for å gå foran. Det ansvaret opplever jeg også at de tar i dag. Derfor mener Høyre at Kulturdepartementet ikke burde gis i oppdrag å utarbeide en strategi og overordnede verdiprinsipper eller standarder på dette området. En slik strategi og standard vil gripe inn i partenes autonomi og kanskje bidra til å svekke trepartssamarbeidet.

Innstrammingen i muligheten for midlertidige ansettelser påvirker sektoren stort i negativ retning. På komiteens høring sa flere at man er avhengig av fleksibilitet i arbeidskraften for å nå målene i kulturpolitikken. Regjeringens innstramming har som konsekvens at arbeidskraften blir dyrere, færre vil få arbeid og kulturtilbudet blir dårligere – det var deres ord. Derfor fremmer vi forslag om at regjeringen må komme tilbake med en gjennomgang av hvordan arbeidsmiljøloven samsvarer med feltets behov, og hvilke konsekvenser vi ser som følge av regjeringens innstramminger.

Helt til slutt vil jeg også få løfte fram betydningen av – som de to før meg har gjort – Skuespiller- og danseraliansen, som ble opprettet i 2012. SKUDA har som organisasjon blitt trappet opp under ulike regjeringer og er

noe vi sammen også må ta vare på i tiden som ligger foran oss.

Helt til slutt tar jeg opp forslag nr. 1, som Høyre er med på, samt forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Venstre.

Presidenten [10:24:27]: Representanten Tage Petersen har tatt opp de forslagene han viste til.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:24:46]: Endelig har vi fått en ny kunstmelding, etter at man arbeidet lenge med den i forrige regjering, og man har brukt tid nå også, for pandemien viste oss konsekvensene av hvordan det egentlig er å være kunstner: lite forutsigbarhet, mange om beinet for å få tilgang til offentlige midler, en lappeteppeøkonomi som er vanskelig både for den enkelte og for et samfunn å skulle håndtere perfekt, samt mangelen på sikkerhet når det er noe galt.

Etter at meldingen ble lagt fram, har også KI kommet for fullt. Ikke uventet har det derfor vært mye å ta tak i for Kulturdepartementet når de skulle levere meldingen med mange gode forslag til forbedringer på de svært ulike områdene den tar for seg. Det var derfor mye å juble for, men også å diskutere for kunstnerne våre da de leste meldingen. Det har også vært litt å ta tak i for oss i komiteen etter høringen.

Jeg vil takke for et utmerket samarbeid om meldingen både med et stort flertall i komiteen – minus Fremskrittspartiet – med kunsterorganisasjonene og med departementet. Den kunstmeldingen vi vedtar i Stortinget i dag, er jeg stolt av hvordan til slutt har blitt – etter all denne møysommelige jobbingen. Innholdet i Kunstnarkår, premissene, rammebetingelsene, det offentlige rolle overfor kunsten og kunstnerne, er noe vi i Senterpartiet og Arbeiderpartiet har jobbet mye sammen om både i den forrige og i denne perioden, da det er noe vi er veldig opptatt av.

Alt vi har jobbet med og fått på plass i meldingen, handler om hvordan vi skal skape rom for at de viktige kunstnerne våre kan utøve og vise fram alt det de skaper, på et vis som gjør at det er økonomisk bærekraftig for dem å fortsette sitt virke, for det gir oss ettertanke, provokasjon, underholdning, refleksjon, engasjement og massevis av følelser når vi oppleve kunsten deres, noe som deretter er viktig for demokratibyggningen over hele landet.

Kunstnarkår bygger oppunder at kunstnere skal kunne virke både fra og i hele landet. Regjeringen ønsker et mangfoldig kunstliv, og en større geografisk spredning av kunstnerbefolkningen kan bidra til det.

Det er mange ting jeg kunne ha kommentert. Meldingen innfrir i stor grad veldig godt på målsettingen. Vi har fått til flere nye grep, og det skal ikke minst gjøres noe med kunstnerne, at de på lik linje med andre ar-

beidsfolk skal ha rimelig betaling. Blant annet skal det nå ses skikkelig på de generelle vilkårene for frilansere og selvstendig næringsdrivende – som forsikringsordningene, folketrygden og reglene for fastsettelse av sykepenger for frilansere. Pensjonsvilkårene skal også bedres, bl.a. ved å forlenge stipendperiodene, og Kulturdirektoratet får nå i oppdrag å utrede en strategi for rimelig betaling for kunstnere og forslag til overordnede verdiprinsipp.

Flertallet i komiteen støtter også forslaget i meldingen om å be statlig finansierte kunst- og kulturorganisasjoner om å rapportere om bruk og honorering av selvstendig næringsdrivende.

Ellers vil regjeringen framover også bl.a. legge opp til faste partsmøter i kultursektoren samt en fast møtestruktur sammen med Kunstnernettverket for å fokusere på kunstnerens kår. Vi er glad for at avtalen om utstillingsvederlag skal reforhandles.

Både i budsjettene vi har levert de siste årene, og i meldingen kommer det godt fram at vi i regjeringspartiene både styrker og ønsker å fortsette med å styrke stipendene, utstillingsøkonomien ved de statlige institusjonene og visningsstedene samt fortsatt la sistnevnte slippe ostehøvelkuttene som de borgerlige tok med sine ABE-kutt, og som virkelig skar økonomien til kunstinstitusjonene ned til beinet da de virket.

Jeg ønsker også å kommentere noe av det arbeidet vi på Stortinget har gjort med å forbedre meldingen. Jeg er nemlig veldig glad for at det sikrer videreføring av at beslutningsmyndighet om kvotefordeling av stipendhjemlene tilknyttet Statens kunstnerstipend skal ligge hos kulturministeren. Vi i Senterpartiet er ikke glad for at unødvendig mye ansvar og oppgaver overføres til byråkratiet når innholdet har politikk i seg.

Vi har også fått flust med gode argumenter fra de berørte om at sekretariatsfunksjonene i stipendkomiteene må forbli hos de organisasjonene som gjør den jobben på en god måte. De ønsker ikke å miste oversikt, kunnskap og ressurser ved en flytting av disse funksjonene til Kulturdirektoratet. Vi mener det bør vurderes individuelt om noen sekretariatsfunksjoner skal flyttes, siden variasjonen er der, men tror en flytting for de fleste er uheldig og støtter ikke det, selv om vi absolutt støtter departementets utgangspunkt og ønske om mer transparenss og forvaltningsmessig ryddighet.

På tampen: Det er viktig for meg å understreke et par andre saker som flertallet står sammen om i innstillingen, nemlig at det er mange sakprosaforfattere som anser det som kunst å skrive gode sakprosattekster – at disse selvfølgelig også skal treffes av kunstnerpolitikken. Dessuten er det viktig å understreke, som vi gjør i innstillingen, at Skuespiller- og danseralliansen er en arbeidsgiver.

Helt til slutt vil jeg nok en gang takke for at et så bredt flertall stiller seg bak meldingen om kunstnerpolitikken i Norge. (Presidenten avbryter.)

Presidenten [10:29:51]: Det er mulig å tegne seg en gang til.

Silje Hjemdal (FrP) [10:30:09]: Regjeringen har levert en omfattende og grundig melding om hvordan kunstnere livnærer seg. Det har også kommet en melding fra en rekke organisasjoner, som det har blitt nevnt fra flere på talerstolen her, og til komiteens behandling har det kommet ganske mange innspill. Den informasjonen vi har fått, tegner kanskje et litt mørkt bilde, men det jeg synes er litt synd, er at vi ikke har fått så veldig mye informasjon om alle de kreative menneskene og næringene som klarer seg veldig godt på dette feltet.

Det er ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet skiller seg fra en del av de andre partiene i denne saken, og at vi har litt andre perspektiver. For hvem er kulturpolitikken for? Vi mener nemlig at kunstnerpolitikken kanskje er litt underordnet de kulturpolitiske målene. For Fremskrittspartiet er målet at den offentlige kulturpolitikken skal tilrettelegge for god kultur og gode opplevelser for nettopp publikum.

Vi mener at profesjonelle kunstnere, lag, foreninger og enkeltpersoner gjør en stor innsats for å tilby et variert utvalg av kulturtilbud. Kultur for voksne utøvere og publikum mener vi i Fremskrittspartiet fremdeles i større grad bør finansieres med publikumsbetaling og i samarbeid med næringslivet. Og da er følgende helt riktig: Vi har ingen konkurranse med de andre partiene i denne sal om å gi stadig flere stipend. I går kunne vi lese at 1 003 kunstnere fikk tildelt stipend. Det burde ikke være en hemmelighet for noen i denne salen at vi ønsker å utvikle denne ordningen, og derfor har vi også fremmet forslag om det i dag.

Det vi imidlertid er for, er å se på arbeidsmiljøloven og de forslagene som er fremmet sammen med Venstre og Høyre, nettopp fordi vi mener at den reguleringen som er i dag, ikke samsvarer med det behovet som kulturfeltet har. Det er noe på dette feltet som Fremskrittspartiet er veldig for. Det er ikke sånn at Fremskrittspartiet er imot gode løsninger, vi mener bare at våre innretninger er bedre enn dem som regjeringen har lagt fram.

Samtidig er det viktig for meg å understreke at vi ikke har problemer med å erkjenne at mange kunstnere og kulturarbeidere faller mellom flere stoler. Dette er en sektor som er preget av mange frilansere, selvstendig næringsdrivende, enkeltpersonforetak, korte kontrakter og generelt kanskje litt lite ordnede arbeidsformer – det må vi tørre å erkjenne. Kultursektoren har derfor en del utfordringer som vi på Stortinget er nødt til å ta inn

over oss og justere for. Derfor mener jeg at det er nødvendig å sikre også denne sektoren riktige og markeds-tilpassede ordninger gjennom en oppdatert arbeidsmiljølov og litt mindre byråkrati. Vi skal gjerne være med og bidra der vi kan, men jeg er helt åpen og ærlig, også fra denne talerstolen – og det burde ikke være noen hemmelighet, som jeg har sagt tidligere – på at Fremskrittspartiet har litt andre tilnærminger.

Jeg reagerer kanskje litt på ordlyden i innlegget fra representanten fra Arbeiderpartiet, der det nærmest framstilles som at Norge ville vært uten kultur hvis Fremskrittspartiet fikk styre. Jeg vil minne om at det er ganske mange stater i vår flotte verden som har et yrende kulturliv, uten at alt nødvendigvis er statsstøttet. Jeg vil også minne om at Fremskrittspartiet har vært med og styrt i regjering før, og selv om det kanskje ble noen innstramminger, var det ikke sånn at kulturen forsvant over natten.

Jeg tar opp Fremskrittspartiets forslag.

Presidenten [10:34:54]: Representanten Silje Hjemdal har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Hege Bae Nyholt (R) [10:35:07]: For Rødt er kulturpolitikken enkelt sagt delt i to. Det handler om retten til å ta del i kulturen og om levevilkårene til dem som jobber innenfor feltet. Kunstnarkår handler om det siste.

Vi vet alle at de fleste av våre kunstnere lever med en lappeteppeøkonomi. De er kanskje egentlig musikere, dansere eller skulptører, men for å få hverdagen til å gå opp må de også være butikkansatte, bartendere eller barne- og ungdomsarbeidere. Jeg kjenner skuespillere som jobber i barnehage på dagtid, har leseprøve på ettermiddagen og forestilling på kvelden. Det er travelt og ganske utmattende. De bruker timer på å jakte stipender og utstillingsmuligheter. Motparten deres, enten det er gallerier, forlag eller plateselskap, har i mange tilfeller altfor stor makt i møte med kunstnerne.

Det mest bekymringsfulle med denne meldingen er ikke det som står der, men alt som ikke står der. Rødt har i lengre tid tatt til orde for å styrke de sosiale rettighetene til kunstnere som er selvstendig næringsdrivende eller frilansere. Det er i dag få frilanskunstnere og selvstendig næringsdrivende som benytter seg av den frivillige sykepengeordningen i Nav-systemet. I meldingen pekes det på at det bl.a. skyldes at for få har kunnskap om ordningen, samtidig som det skrives at én av fire som kjenner til ordningen, ikke har sett seg tjent med den. Det er bra at regjeringen nå vil se på måter å justere denne på, men vi trenger kraftigere tiltak.

I våre budsjetter har vi foreslått å sette i gang et utredningsarbeid for å få på plass bedre pensjonsopptjening og sykepenge for selvstendig næringsdrivende og frilansere innenfor kunstnerfeltet. Vi støtter også for-

slagene om å opprette en egen Nav-enhet med spisskompetanse på kombinasjonsinntekter og de spesifikke utfordringene i kunstnerøkonomien, og at kunstnerstipendene fra offentlige aktører skal betales ut som lønn med fulle sosiale rettigheter. For Rødt handler dette om å ta kravet fra kunstnerne på alvor. De krever ikke bedre vilkår enn andre, men like vilkår.

Kunstnere er arbeidsfolk, både fordi mange av dem rent faktisk har andre jobber ved siden av sitt kunstneriske virke, og også fordi den skapende virksomheten er arbeid. Det er arbeid som krever både tid og ressurser, og som gir viktige bidrag til samfunnet som helhet. Som andre arbeidsfolk trenger også kunstnere å kjenne på trygghet og forutsigbarhet i jobben. Derfor støtter Rødt forslagene fra SV om å sikre at kunstnerstipendene minimum får samme økning som rammen i lønnsoppgjøret i staten, og at det skal settes et mål om å øke antall stipendjemler med hundre i året over de neste fire årene.

Det finnes også flere virkemidler for å skape trygghet i arbeid for kunstnere. Et av disse er ulike kunstnerallianser som Skuespiller- og danseralliansen, SKUDA. SKUDA stabiliserer skuespilleres og danseres yrkessituasjon, som er preget av midlertidighet, korte ansettelses og oppdrag, og bidrar til likestilling mellom midlertidig og fast ansatte kunstnere i hele Norge. Gjennom å øke kunstnerens kompetanse og kontinuerlige tilknytning til arbeidslivet medvirker SKUDA videre til at arbeidsgivere har tilgang på høyt kvalifiserte kunstnere, og at publikum nasjonalt og internasjonalt får oppleve kunst av høy kvalitet. Som ansatte har kunstnerne arbeidsoppgaver og plikter i SKUDA som de lønnes for. Dette gir igjen opptjening av pensjon og sosiale rettigheter. De er en del av et fellesskap av kollegaer, noe som gir høy tilhørighet og styrker dem som frilanskunstnere. Når kunstnerne arbeider hos andre arbeids- og oppdragsgivere, har de ulønnet permisjon fra SKUDA.

Skuespiller- og danseralliansen tilbyr en treffsikker løsning på utfordringene som følger av stadig flere midlertidige ansettelses i et arbeidsmarked der kunstnerne likevel kontinuerlig må være i beredskap og opprettholde sin yrkesutøvelse for å kunne være tilgjengelig ved arbeidsgivers behov. SKUDA bør være til inspirasjon for hvordan vi kan løse noen av de mange utfordringene som våre kunstnere møter. Derfor støtter selvsagt Rødt forslaget om å sikre videreføringen av Musikeralliansen.

Vi som samfunn trenger kunstnere, og vi trenger kunsten. Da må vi også som samfunn sikre at de har trygge og gode arbeidsforhold.

Grunde Almeland (V) [10:39:50] (komiteens leder): Kjært barn har mange navn, heter det, og det gjør seg nok kanskje også gjeldende for dem man ikke holder like godt av. Regjeringens kunstnermelding har bl.a.

blitt kalt visjonsløs og ekstremt skuffende for musikkfeltet, og den har blitt kritisert for å mangle et helhetlig kunnskapsgrunnlag. Meldingen har attpåtil generert en alternativ kunstnermelding fra skuffede organisasjoner. I den alternative kunstnermeldingen feller organisasjonene følgende dom over meldingen:

«Regjeringens Kunstnarkår (...) beskjeftiger seg i altfor stor grad med mindre justeringer, inntar en "vent og se"-holdning og henviser ellers til utredningsarbeid i andre departementer.»

De to foregående kunstnermeldingene har vært kjennetegnet av politiske nyvinninger på feltet. I den første kunstnermeldingen, fra 1976, styrket man kunstnerstipendene, etablerte garantiinntekter og knesatte ordningen med kunst i offentlige rom. I den andre kunstnermeldingen, fra 1997, ble det bl.a. lansert en satsing på stipend for unge, nyutdannede kunstnere og økt innkjøp av samtidskunst.

I den tredje kunstnermeldingen, som det var knyttet store forventninger til, glimrer de politiske nyvinningene med sitt fravær. Meldingen er god på å skissere opp allerede velkjente problembeskrivelser, men svikter når det gjelder å presentere konkrete løsninger som faktisk tar opp i seg disse problemene. Målsettingen fra 1976 om at kunstnerne skal få tilnærmet like levekår som andre yrkesgrupper, er fortsatt ikke oppfylt.

Som det påpekes i den alternative kunstnermeldingen, mangler det ikke på omtale av nedsatte utvalg i meldingen, men det slår meg som noe besynderlig at regjeringen velger å levere en kunstnermelding på et tidspunkt hvor få utredningsprosesser er slutført.

Det er heller ikke noe nytt at den største gruppen av kunstnere og kulturarbeidere er selvstendig næringsdrivende og frilansere, at mange av disse har både lavt og svært volatilt inntektsnivå preget av sykus- og lappeteppeøkonomi – som flere representanter har vært inne på – og at det derfor bør stå høyt på agendaen å sikre denne hovedgruppen av kunstnere og kulturarbeidere et tilfredsstillende sikkerhetsnett.

Da regjeringen Solberg satt ved makten, styrket vi retten til pleiepenger og omsorgspenger fra folketrygden for selvstendig næringsdrivende og bedret muligheten til å kombinere etablering av virksomhet med mottak av dagpenger. Vi innførte også bedre kompensasjonsordning ved sykdom for de selvstendig næringsdrivende som også er frilansere.

Etter regjeringsskiftet har Venstre fortsatt å jobbe for å styrke det sosiale sikkerhetsnettet for selvstendig næringsdrivende og frilansere. Gründere, frilansere og selvstendig næringsdrivende tar en høy personlig risiko både økonomisk og karrieremessig. Sårbarheten og manglene i de sosiale rettighetene ble ekstra tydelige under pandemien, som tydeligere enn noensinne før

har vist forskjellsbehandlingen mellom de som er ansatt, og de som skaper sin egen arbeidsplass.

I februar 2022 foreslo vi å gjøre inntektssikringsordningen for selvstendig næringsdrivende og frilansere permanent. Vi fikk da også gjennomslag for å utrede om selvstendig næringsdrivende og frilansere skal opparbeide seg sterkere rettigheter til inntektssikring, eksempelvis ved å forbedre sykelønnsordningen og styrke det sosiale for selvstendig næringsdrivende.

Det er forstemmende å se at regjeringen to år etterpå fortsatt ikke er i mål med dette arbeidet. Venstre merker seg at Nav-rapporten skal leveres i juni 2024, og at regjeringen legger opp til en nærmere redegjørelse om arbeidet i statsbudsjettet for 2025. Min og Venstres klare forventning er at dette arbeidet prioriteres høyt i regjeringsapparatet.

Jeg vil samtidig råde regjeringen til å ta med seg innspillet om å opprette en spesialisert Nav-enhet med spisskompetanse på kombinasjonsinntekter og de spesifikke utfordringene i kunstnerøkonomien inn i dette arbeidet – selv om jeg aller helst skulle sett at regjeringspartiene stemte for Venstre og SVs forslag her i dag.

Jeg vil til slutt bare kommentere det flere helt riktig har påpekt, at denne meldingen også mangler en større del om kunstig intelligens. Jeg har forståelse for at det kan være et krevende felt å gå mye inn på i en melding, men jeg vil korrigere den virkelighetsoppfatningen en del ser ut til å ha, uttrykt fra talerstolen i dag, om at kunstig intelligens og de utfordringene vi i dag også begynte å diskutere, først oppsto etter at meldingen kom på plass. Hvis man spør hvilken som helst forsker på dette feltet, er ingen av nyvinningene som nå er blitt offentlig tilgjengelige, noen overraskelse, selv om de absolutt burde være en øyeåpner for oss alle.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:45:14]: Regjeringen ønsker et samfunn der det finnes et mangfold av kunst- og kulturuttrykk av høy kvalitet skapt av en mangfoldig kunstnerbefolkning, og der det finnes profesjonelle, levende kunstmiljø over hele landet. Vi ønsker oss et samfunn der kunstnere fritt kan ytre seg, og et kunstfelt som utøver og utsetter oss for kritikk, meningsbrytning og utfordrende uttrykk, både om samfunnsspørsmål og om kunstnerisk kvalitet og verdi, og ikke minst om hva det vil si å være et menneske i vår tid.

Dette kommer ikke av seg selv. Det krever en aktiv og offensiv kunstnerpolitikk og en sterk statlig finansiering. I år bruker vi nesten en halv milliard kroner på kunstnerstipend. Det skal vi fortsette med. Samtidig skal vi forbedre både økonomien og vilkårene for kunstnerne og forvaltningen av stipendene. Derfor befester regjeringen med stortingsmeldingen om kunstnerkår at vi skal sikre

gode rammevilkår for kunstnere gjennom offentlige støtteordninger som forvaltes på armlengdes avstand fra oss politikere, og som er utviklet på bakgrunn av fagfellevurderinger. Vi vil også sikre legitimiteten til en fortsatt sterk statlig finansiering, slik at bl.a. stipendene forblir en hjørnestein i kunstnerpolitikken også i framtiden.

Derfor må vi være opptatt av likebehandling, habilitet, etterprøvbarhet og åpenhet. Det er også begrunnelsen for endringsforslagene i meldingen rundt forvaltningen av Statens kunstnerstipend. Primært skulle jeg ønske komiteen ga sin tilslutning til de opprinnelige endringsforslagene, men jeg er glad for at komiteen anerkjenner at det er behov for endringer, selv om endringene ikke går like langt som regjeringen foreslo.

Regjeringen vil også legge til rette for at kunstnere skal få rimelig betalt for arbeidet sitt, på lik linje med andre arbeidsfolk. Underbetaling og gratisarbeid er en utfordring for mange kunstnere. Dette ønsker vi å gjøre noe med. Det skal utarbeides overordnede verdiprinsipper og en strategi for rimelig betaling for kunstnerisk arbeid. Når vi styrker kunstnerens inntektsgrunnlag, vil det også bidra til å styrke deres sosiale rettigheter.

Bedre økonomi og rettigheter er også viktig for å sikre en mangfoldig kunstnerbefolkning. Når inntektene er lave og økonomien er usikker, er det bare de mest privilegerte av oss som tør å satse på en kunstnerisk karriere. Da går vi ikke bare glipp av talent, vi risikerer at kunsten mister sin kraft, for hva slags kunst får vi om kun ytterst få og bare de mest privilegerte lager den?

Regjeringen har som mål at kunstnere skal kunne virke over hele landet. Vi må ha aktive kunstnere og kunstmiljø også utenfor de store byene. Blant annet derfor skal vi sikre en fortsatt sterk statlig finansiering av solide kunst- og kulturorganisasjoner over hele landet.

Vi er godt i gang med å utvikle forslag til innretning på regionale kulturfond. Ambisjonen er å komme tilbake til Stortinget med nærmere omtale i forbindelse med statsbudsjettet for 2025. Vi er også godt i gang med kulturpolitiske dialogmøter med alle fylkeskommunene, og vi fortsetter å ha tett dialog framover. De levende kunstmiljøene er et felles ansvar, og staten skal fortsette å ta sin del av det.

Til slutt vil jeg si at jeg er glad for engasjementet rundt meldingen, både i kulturfeltet og i Stortinget. Jeg er glad for at Stortinget anerkjenner kunsten og kunstnerens betydning, og at flertallet stiller seg bak regjeringens mål om å styrke kunstnerens kår framover.

Presidenten [10:46:35]: Det blir replikkordskifte.

Tage Pettersen (H) [10:48:53]: I Alternativ kunstmelding tas det til orde for sterkere politisk styring av kunsten, og konkret skriver de bl.a. at Kunstnarkår ikke tar i bruk det politiske handlingsrommet som lig-

ger i tilskuddsbrevene fra departementet til de offentlig finansierte institusjonene – som de som står bak den alternative meldingen, mener svikter på helt sentrale vedtatte kulturpolitiske mål. Spørsmålet til statsråden blir da om hun er enig med undertegnede i at det som det tas til orde for her fra en rekke av kunstnerorganisasjonene, er utfordrende, sett med armlengdes avstandsprinsippet.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:49:34]: En av de debattene som vi ofte har, er nettopp dette med armlengdes avstand og kunstnerisk frihet. Som representanten kanskje kjenner til, var dette også et tema under kulturtalen, der jeg var opptatt av å understreke at nettopp kunstnerisk frihet er viktig.

Vi som politikere skal ha en armlengdes avstand. Samtidig er det fortsatt mulig å stille krav til kunstnere som mottar støtte, men det er krav som mangfold og representasjon. Slike krav stiller også denne regjeringen, og også forrige regjering var med på å stille slike krav. Men jeg mener det er et godt prinsipp at man skal ha armlengdes avstand, og at kunsten skal være fri, nettopp med de begrunnelsene som jeg redegjorde for i mitt innlegg.

Tage Pettersen (H) [10:50:24]: La oss gå til en annen del av innstillingen, som handler om innstrammingene regjeringen har gjort i arbeidsmiljøloven, hvor flere av aktørene på høringen var tydelige på at dette skaper utfordringer. Blant annet skriver Spekter i sin uttalelse:

«Auka kostnader vil føre til mindre aktivitet og høgare billettprisar. (...) I sum vil det vere negativt for kunstnarøkonomien.»

Videre er det også ganske tydelig at innstrammingen i adgangen til direkte midlertidig ansettelse vil kunne gå ut over den kunstneriske institusjonens handlingsrom og frihet, og for så vidt kommersielle strategier. I innstillingen foreslår et mindretall at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av hvordan endringene i arbeidsmiljøloven samsvarer med behovene i feltet. Har statsråden noen tanker om hvilke utfordringer feltet står i, og hva som kan gjøres med de utfordringene?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:51:19]: Vi ønsker et ryddig arbeidsmarked med flest mulig hele og faste stillinger. Derfor innførte vi innstramminger i adgangen til midlertidig innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak 1. april 2023. I forbindelse med at disse innstrammingene ble vedtatt, ba Stortinget regjeringen om å vurdere om det er behov for å gjøre unntak fra de innførte innstrammingene – for bl.a. event- og arrangementsbransjen – som handler om tidsbegrenset innleie. På denne bakgrunn ble forslag om et begrenset

unntak fra de nye innleiereglene innen arrangementsbransjen sendt på høring. Det er mottatt mange høringsinnspill, og det er nå under videre oppfølging og behandling i Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Inntil videre gjelder de gamle reglene om adgang til midlertidig innleie på dette området. Det er arbeids- og inkluderingsministerens ansvarsområde, så jeg kan ikke gi signaler på vegne av regjeringen, men jeg vil alltid lytte til partene i arbeidslivet og kultursektoren og fremme de synspunktene overfor arbeids- og inkluderingsministeren.

Silje Hjemdal (FrP) [10:52:33]: Da forstår jeg det slik på statsråden at vi egentlig ikke kan forvente noe klart svar i dag på når man eventuelt kommer tilbake med noe overfor kulturlivet som gjør at man skal kunne tilpasse arbeidslinjen bedre, opp mot både midlertidige ansettelser og oppmykning av regelverket.

Jeg vil gjerne tilbake til de 1 003 stipendene som det var en pressemelding om i går at ble tildelt. Nå har vi hørt at ganske mange fra de ulike partiene her har trukket fram at det er særdeles viktig, og at man ønsker enda flere. Da lurer jeg på: Har statsråden noe tak for hvor mange som skal leve på statlige kunstnerstipender i Norge?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:53:27]: Jeg tror aldri en kulturminister vil si at nei, nå er taket nådd. Her er jeg nok uenig med representanten. Jeg mener at kunstnerstipendene våre er et godt virkemiddel for å sørge for at flere kunstnere nettopp kan leve som kunstnere. Derfor har denne regjeringen økt andelen kunstnerstipender og prioritert dette i sine budsjetter, og derfor er også dette en viktig del av omtalen nettopp i Kunstnarkår – at vi ønsker at det skal være et virkemiddel.

Så er jeg glad for at opposisjonen nevner de to foregående kunstnermeldingene. De ble lagt fram nettopp av Arbeiderparti-regjeringer, som da har vært med på å nedsette dette prinsippet om at stipendene er et godt virkemiddel. Hvis man snakker med kunstnerorganisasjonene, er det ingen av dem som mener at det er nok stipender. Her er det nok en motsetning mellom Fremskrittspartiet og denne regjeringen i denne saken.

Kathy Lie (SV) [10:54:33]: I innstillingen slår en samlet komité fast at kunstneralliansene for utøvende kunstnere har stor betydning som arbeidsgiver for aktive kunstnere mellom oppdrag. Det er vi glad for. Vi er også glad for at regjeringen sammen med SV finansierte oppstarten av en musikerallianse, slik at musikere på samme måte som dansere kan få dra nytte av dette godt. Mitt spørsmål til statsråden er: Er ikke statsråden enig i at det kan virke litt meningsløst å sette av penger

til å etablere en allianse, men ikke gi penger til å ansette musikere i denne alliansen?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:55:08]: Dette er beslutninger som er tatt før min tid, så hvilke vurderinger som ble gjort da man valgte å bevilge penger til Musikeralliansen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for i fjor, kan jeg dessverre ikke gå inn på. Så kan jeg skjønnere at det er frustrasjon knyttet til at det ikke kom penger til videre oppfølging. Men det som er hovedanliggendet for denne regjeringen, er at det når det gjelder allianser, også SKUDA, som også er nevnt, er viktig at man har sagt at dette er en arbeidsgiverallianse og ikke en kunstallianse, at det er viktig at denne alliansemodellen fungerer. Så er det en diskusjon om hvor mange andre allianser man skal ha. Vår bekymring har vært at f.eks. en musikerallianse bare vil kunne treffe et fåtall kunstnere. Derfor mener vi at det ikke er et godt virkemiddel når det gjelder Musikeralliansen. Der er det en politisk uenighet mellom SV og regjeringen i denne saken.

Grunde Almeland (V) [10:56:20]: Næringskomiteen på Stortinget behandlet i november 2022 en rekke forslag som tok sikte på å utvikle kreative næringer, hvor en samlet komité for det første gikk inn for at regjeringen utarbeider og fremmer forslag om en strategi for vekst innenfor kreativ industri, og for det andre at regjeringen gjennomgår hele virkemiddelapparatet for kulturelle næringer, med mål om å sikre bedre koordinering. Regjeringen ble bedt om å vurdere om det kan være hensiktsmessig å samle flere virkemidler for kulturnæringer i Innovasjon Norge og å sørge for at Innovasjon Norges kulturnæringskompetanse styrkes.

I innstillingen var komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet tydelige på at det ble jobbet med nettopp dette i utarbeidelsen av kunstnermeldingen. Men kunstnermeldingen bærer i liten grad preg av at dette arbeidet ble gjort. Det var først 26. januar, da næringsministeren og kulturministeren presenterte veikartet, at vi så noe til dette. Spørsmålet mitt er: Hvilken garanti kan statsråden gi for at det veikartet inneholder konkrete politiske forpliktelser og ressurser til faktisk å gjøre den jobben som Stortinget har sagt skal gjøres?

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:57:27]: Dette er jo en stortingsmelding om regjeringens kunst- og kunstnerpolitikk. Meldingen omtaler derfor de mest sentrale rammene og vilkårene for kunstnerne, som i hovedsak er frilansere og selvstendig næringsdrivende. De næringspolitiske virkemidlene er også viktige, men de lig-

ger først og fremst på næringsministerens bord. Men det er så klart viktig å se disse tingene i en sammenheng. Derfor jobber jeg tett med næringsministeren, og også utenriksministeren, om veikartet for kreativ næring.

Det er viktig at kunst- og kulturpolitikken er med på å bidra til en bred og mer mangfoldig kulturproduksjon, som da også er med på å gi inntekter til næringslivet vårt. Jeg har litt jetlag, for jeg kommer rett fra New York, der vi bl.a. fikk se hvordan filmbransjen er et viktig næringspolitisk virkemiddel i amerikansk næringspolitikk. Det ønsker selvsagt også denne regjeringen å følge opp gjennom kreativ næring og gjennom dette veikartet som vi jobber med i disse dager.

Grunde Almeland (V) [10:58:32]: Noe av grunnen til at jeg stiller dette spørsmålet til kulturministeren og ikke til næringsministeren, er at det nettopp på kulturområdet er en del av virkemidlene for kulturnæringslivet som ligger – helt riktig – på næringsministerens bord, men også på kulturministerens bord. Det som gjør meg litt bekymret, er at vi har sett at denne regjeringen konsekvent har nedprioritert de virkemidlene som ligger på kulturministerens bord, bl.a. gjennom å svekke betydelig bevilgningene som gikk til Innovasjon Norge under Kulturdepartementet, og å fjerne de bevilgningene og det oppdraget som gikk til Kulturdirektoratet nettopp på kreative næringer. Spørsmålet mitt blir da: Er dette en trend som kulturministeren har tenkt å videreføre – at man bygger ned ansvaret for å se på kreative næringer i Kulturdepartementet og egentlig dytter hele den ballen over til næringsministeren, sånn som hun delvis gjør i sitt svar når hun viser til at dette er noe næringsministeren bør svare på?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [10:59:30]: Selv om jeg har jetlag, mener jeg at jeg svarte noe på spørsmålet til representanten, og ikke dyttet ansvaret over på næringsministeren. Men jeg tror at det er god skikk at det er de ulike statsrådene som har det konstitusjonelle ansvaret for de ulike områdene, som faktisk også jobber med de ulike sakene.

Det er bra at næringsministeren også jobber med kultur, siden han er næringsminister, og kultur blir ansett som næring – ikke alltid, men i deler av kulturbransjen er det næring. Det gjelder film, det kan gjelde design, det kan gjelde mote – det kan være mange områder med eksempler på det. Nettopp filmbransjen er en del av det som jeg mener er veldig viktig å løfte opp, og derfor har vi også økt insentivordningen i innværende budsjett.

Presidenten [11:00:16]: Replikordskiftet er dermed omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kathy Lie (SV) [11:00:42]: Nettopp fordi SKUDA er en suksess, har SV presset på og fått gjennomslag for først å utrede en musikerallianse og deretter, som følge av enighet med regjeringen i revidert budsjett 2023, sørget for at Musikeralliansen AS ble etablert. Det kom derfor som et sjokk på oss at Musikeralliansen ikke ble sikret videreføring i statsbudsjettet for 2024. Sammen med Venstre fremmer vi derfor forslag om å sikre videreføring av Musikeralliansen.

I likhet med Venstre er vi også utålmodige med tanke på vedtakene vi fattet om kreativ næring i 2022. Først i år varslet regjeringen at de vil starte arbeidet med et nytt veikart for kreative næringer. SV forventer at dette arbeidet gjøres i tråd med Stortingets vedtak, at det blir politisk forpliktende, og at det følger penger med.

En sak som har fått mye oppmerksomhet, er regjeringens forslag til endringer i tildelingen av statens kunstnerstipend. Særlig har punktene om at demokratiske organisasjoner som reelt sett representerer kunstnerne, skal ha oppnevningsrett i stipendkomiteene, skapt uro i forfattermiljøet. SV er en del av flertallet i komiteen som ønsker denne endringen velkommen. Vi understreker samtidig at tildelingskriteriene skal være de samme, nemlig bygget på kvalitet, aktivitet og fagfellevurderinger, og at der det finnes mer enn én organisasjon, skal medlemmer som oppnevnes fra disse, sitte samlet som et kollegium og tildele stipender ut fra de samme kriteriene.

Enda viktigere er det å øke antall stipender. SV mener det er positivt at regjeringen i statsbudsjettet for 2024 økte antall stipendhjemler, og vi mener denne økningen må fortsette. SV fremmer forslag om at regjeringen skal ha som mål å øke antall kunstnerstipendhjemler med 100 per år over de neste fire årene, samt at kunstnerstipendene skal reguleres med minst den samme rammen som lønnsoppjøret i staten, og alltid være minst 50 pst. av median årsinntekt.

Sosialistisk Venstreparti viser til innspillene fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening, som reagerer på omtalen av sakprosaforfattere som i randsonen av kunstfeltet. Jeg vil derfor understreke at SV anerkjenner denne gruppen som kunstnere. Det er en kunst å skrive en god tekst. Det er en reell bekymring at manglende anerkjennelse av oversettere og sakprosaforfattere har ført til at disse kunstnerne har blitt systematisk nedprioritert over lang tid. SV har prøvd å løfte sakprosa, og har gjennom budsjettenighet med regjeringspartiene sørget for en økning på 10 mill. kr i innkjøpsordningen for sakprosa. SV mener denne ordningen trenger ytterligere økning for at tilbudet av faglitteratur på lan-

dets bibliotek skal bli tilstrekkelig, og for å styrke sakprosaforfatternes muligheter for inntekt.

Grunde Almeland (V) [11:03:44]: På tampen av denne debatten vil jeg også ha fått sagt at jeg tross alt er glad for de områdene der vi har klart å komme sammen. Jeg synes det er godt å se at regjeringspartiene har vært åpne og søkende og har ønsket å snakke med alle partier for å finne fram til de enighetene som faktisk eksisterer.

Er det én ting regjeringen er klar på, i alle fall i prinsippet, er det at de ønsker videre å forsterke de ordningene som allerede fungerer bra. Det er godt at stort sett alle partier er enige om det som et utgangspunkt. Derfor vil jeg også påpeke det samme som flere representanter har påpekt i dag, at det i beste fall synes som en glipp eller et arbeidsuhell at SKUDA blir omtalt på stemoderlig vis i meldingen. Jeg er glad for at en samlet komité, inkludert regjeringspartiene, i innstillingen har korrigert det feilaktige bildet av SKUDA. La oss bare være klare på følgende: SKUDA opptrer ikke som en slags arbeidsgiver, SKUDA er en arbeidsgiver som fyller en viktig rolle for å sikre flere skuespillere og dansere fast tilknytning til arbeidsmarkedet, og som aktiverer kunstnere i stedet for å tvinge dem inn i rollen som passive stønadsmottakere i periodene mellom arbeidsoppdrag.

Det synes også, som det har vært påpekt, bl.a. fra representanten fra SV, som en politisk kortslutning at regjeringen i det ene øyeblikket bevilger penger til å opprette en musikerallianse for i det neste å ikke følge opp med bevilgninger til videreføring av alliansen. Det er noe fundamentalt ulogisk ved en slik vingling. Nå er stoda den at Musikeralliansen har etablert et styre som ikke har økonomi til å ansette frilansmusikere i alliansen i det hele. Et slikt politisk venstrehåndsarbeid burde regjeringen holde seg for god til.

Så er jeg glad for at komiteen nå har tegnet opp noen prinsipper for hva disse alliansene kan være. Det er et godt utgangspunkt for å sørge for at vi i framtiden har en klar formening om hvilke typer grupper vi skal nå med nettopp denne typen allianser. Jeg håper det arbeidet som komiteen nå har gjort – og ikke den holdningen som i utgangspunktet ble inntatt i meldingen – vil danne utgangspunktet for det arbeidet som regjeringen skal gjøre i det videre.

Presidenten [11:06:12]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [11:06:16]

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Endringer i pengespilloven mv. (DNS-blokkering av nettsteder som tilbyr pengespill som ikke har tillatelse i Norge) (Innst. 212 L (2023–2024), jf. Prop. 6 L (2023–2024))

Presidenten [11:06:34]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [11:07:13]: (ordfører for saka): Eg vil starte med å takke komiteen for samarbeidet om innstillinga knytt til endringar i pengespellova og oppfølging av tidlegare stortingsvedtak knytt til avvikling av distribusjonstilskotet og medieeigarskapslova. Når det gjeld tilrådinga til I og II i innstillinga, blir desse fremja av ein samla komité, mens tilrådinga til III blir fremja av eit fleirtal. Som saksordfører antek eg at mindretalet vil gjere greie for eigne standpunkt, mens eg vel å grunngje fleirtalsinnstillinga, som støttar opp om forslaget frå regjeringa.

Forslag om høvesvis DNS-varsling og DNS-blokkering av nettstader som tilbyr pengespel utan løyve i Noreg, har vore diskutert i Stortinget i fleire omgangar. Det har ført til at det er blitt gjort mange og grundige vurderingar knytte til bl.a. EØS-retten, men også ytrings- og informasjonsfridomen og forhold knytte til både Grunnlova og EMK artikkel 10. Tiltaket føyer seg no inn i rekkja av initiativ for å redusere omfanget av speleproblem og avhengigheit i Noreg og ein målbevisst innsats som har bidratt til at vi frå 2019 til 2023 har klart å halvere speleproblema. Dette har SPILLFORSK ved Universitetet i Bergen opplyst om.

I samband med DNS-blokkeringssaka har vi hatt ei omfattande høyring. Blant dei mange høyringsuttalane som støttar forslaget frå regjeringa, vil eg spesielt trekkje fram uttalen til Blå Kors, som gjennom behandlingstilbodet sitt brukar erfaringa si til å anbefale DNS-blokkering som eit godt tiltak. Eg synest også det er veldig interessant at den danske spelmyndigheita den 27. februar i år i ei pressemelding orienterte om at berre det seinaste året har dei fått medhald i retten om å kunne blokkere 83 sider som tilbyr ulovlege spel i Danmark.

Av omsyn til kvar og ein spelar, familien deira, barna deira og jobben er det viktig for Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa framleis å bidra til å kjempe mot speleproblem og avhengigheit, og difor gjer me ei rekkje tiltak for å få ned speleproblema.

På tampen har eg registrert at det har kome eit laust forslag frå Venstre i dag. Eg vil melde frå talarstolen om at regjeringspartia stemmer imot dette.

Turid Kristensen (H) [11:10:12]: Høyre i regjering jobbet bevisst med pengespillproblematikken for å

styrke arbeidet for å beskytte nettopp sårbare spillere. Det har blitt gjennomført en rekke tiltak for å styrke denne forebyggingen, som markedsføringsforbud og forbud mot betalingsformidling. Omfanget av pengespillproblemer har hatt en markant nedgang, og det pekes på at de tiltakene som er gjennomført, er en av de viktigste årsakene til dette.

Høyre vil fortsette å føre en ansvarlig pengespillpolitikk, men vi mener at forslaget om DNS-blokkering ikke er veien å gå.

Proposisjonen omtaler at en DNS-blokkering ikke kan forventes å stanse pengespilltilbudet uten tillatelser i sin helhet. Det er en underdrivelse. Det er langt enklere å omgå en DNS-blokkering enn det proposisjonen gir uttrykk for, også for dem som ikke har høy teknologisk kompetanse. Bruk av VPN eller apper som er installert på en telefon eller et nettbrett, vil ikke nødvendigvis være avhengig av en spesifikk internettadresse. I stedet vil f.eks. appen kunne bruke nettadresser som er bakt inn i koden, og disse vil kunne endres ofte.

DNS-blokkering framstår rett og slett som et informasjonstiltak. Prinsippet i en rettsstat tilsier at tiltak fra myndighetene bør være så lite inngripende som mulig, og at forebygging og informasjonsarbeid bør kunne gjennomføres på andre og bedre måter enn ved å tillate DNS-blokkering.

Komiteen har fått mange innspill i arbeidet med denne saken. Jeg har stor forståelse for at det er et ønske om å gjøre mer for å forhindre pengespillproblemer. Det er et ønske Høyre deler, og vi vil fortsette å jobbe for å styrke dette arbeidet. Pengespillproblemer gir store og alvorlige konsekvenser både for den det gjelder, for familiene og de nærmeste, og kan også få konsekvenser for jobb og arbeidsliv. Dette er noe vi tar på alvor.

Som proposisjonen også tydeliggjør: For at et pålegg om DNS-blokkering skal kunne gis, må hensynene som taler for at pålegget gis, veie tyngre enn ulempene det vil medføre. Her er vi ved kjernen til at Høyre ikke støtter denne innføringen. Alle aktører som har uttalt seg, og som jobber med teknologi, internettilbydere og også juridiske miljøer, er negative til forslaget. De legger særlig vekt på at DNS-blokkering medfører utfordringer for personvernet og for informasjonsfriheten, samt at en slik blokkering rett og slett krøller med internetts funksjonalitet.

Datatilsynet viser til at en DNS-blokkering på generelt grunnlag utfordrer internetts funksjonalitet, og at det er en stor fare for at DNS-blokkering også vil omfatte lovlig informasjon. Datatilsynet påpeker også at å forhindre brukere å få tilgang til lovlig informasjon vil kunne gi et personvernproblem. Det er litt forunderlig at regjeringen ikke lytter mer til Datatilsynet og de som har

størst ekspertise på teknologi, datasikkerhet og personvern.

Vi håper at regjeringen vil gjøre det i større grad framover. Høyre støtter derfor sekundært forslaget som Venstre vil ta opp i denne saken i dag.

Margrethe Haarr (Sp) [11:13:33]: Pengespill kan for mange forbindes med moro, spenning, underholdning og kunnskap. Vi har også valgt en pengespillmodell i Norge som sikrer betydelige inntekter til idretten, til frivilligheten og til kulturlivet ved at overskuddet skal gå tilbake igjen til samfunnet – inntekter som har bidratt til aktivitet i små og store lokalsamfunn, sikret ulike lag og foreninger og bidratt til å sikre barn og unge et bredt aktivitetstilbud. Men vi må aldri glemme at medaljen også har en bakside. Det er mange som grunnet pengespill har fått store problemer. Flere tusen har utviklet spilleavhengighet, som for den enkelte kan være direkte ødeleggende, men som også er et stort samfunnsproblem.

I min vanlige jobb har jeg møtt flere av disse personene – mennesker som på jakt etter litt ekstra spenning i hverdagen har spilt bort alle pengene sine, som har pådratt seg gjeld som kan være nærmest umulig å betale tilbake igjen, gjeld som gjør at man snur opp ned på sin og sine nærmestes hverdag. Det er vonde historier fra fortvilte personer. De har spilt bort alt de eier, og mer til, og har kommet i en situasjon som kan være ødeleggende for hele familien.

Pengespillproblemenes konsekvenser rammer ikke kun enkeltindividet. Også familie og nettverket rundt må leve med konsekvensene. Spilleavhengighet er dermed et problem som påvirker en betydelig del av befolkningen, men det er også et problem som vi gjennom gode tiltak kan redusere og forebygge.

De siste årene har man tatt grep og satt inn tiltak for å forebygge og redusere antallet som utvikler spilleproblemer. De grepene har vært riktige og har vist gode resultater, men det betyr ikke at vi ikke skal fortsette å finne nye grep som kan virke forebyggende, og som kan redusere risikoen.

Den norske enerettsmodellen er ansvarlig. Den stiller krav til leverandører av pengespill om at de skal sikre oppfølging av spillere som viser spilleatferd som bekymrer, samt at det er innført tapsgrenser, for å nevne noe. De utenlandske spilltilbyderne som ikke har tillatelse i Norge, har ikke de samme kravene til ansvarlighet og følger det ikke opp. Det gjør det lettere å spille mye og å tape mye, og vanskeligere å fange opp de med en bekymringsfull spilleatferd før det er for sent.

Dette forslaget foreslår å innføre nok et tiltak for å forebygge, der man kan pålegge DNS-blokkering av nettsteder som tilbyr pengespill rettet mot det norske

markedet. Som flere påpeker, er det fullt mulig å omgå en slik blokkering, og det vil fortsatt være mulig å kunne komme seg inn på disse sidene hvis man fjerner blokkeringen, men det vil også bidra til å gjøre det litt vanskeligere å komme inn på sidene. Du må foreta deg noe aktivt for fjerne blokkeringen og se bort fra advarslene du får. Det vil heve terskelen, og forhåpentligvis vil det kunne redusere antallet som besøker sidene, og som spiller.

I denne saken har vi ulikt syn. For Senterpartiet er det viktig at vi setter inn tiltak som sikrer et ansvarlig pengespillmarked i Norge. For oss er det viktig med gode tiltak som sikrer enhetsmodellen som vi har valgt å ha, samtidig med tiltak som vil kunne ha en forebyggende effekt og redusere antallet som utvikler spilleavhengighet.

Silje Hjemdal (FrP) [11:16:47]: Dette er en spennende debatt som for meg er veldig prinsipiell, for dette handler om at regjeringen faktisk vil sensurere internett. Det er det vi står her og diskuterer, og jeg synes det er et historisk inngripende forslag overfor nordmenn som begår lovlige handlinger. For meg handler det om å stå opp for demokratiske verdier i en rettsstat, og det handler om at når staten gjør svært inngripende tiltak i nordmenns personvern og informasjonsfrihet, er det noe i min ryggmargsrefleks som gjør at hårene reiser seg ganske kraftig, for å si det på en litt pen måte for en som er fra Bergen.

Av og til kan man si at målet helliger midlet, og jeg synes det er få saker vi behandler i denne sal der denne beskrivelsen kan passe bedre. Nettopp fordi stortingsflertallet ser ut til å være blindt opptatt av å bekjempe spilleavhengighet, ignorerer de mange av advarslene.

Alle i salen er opptatt av å bekjempe spilleavhengighet, men Fremskrittspartiet mener det har en helt annen løsning, nemlig ved å innføre en lisensordning, slik de aller fleste andre europeiske land etter hvert har gjort. Det er det jeg føler skinner gjennom i denne saken, også i innleggene som har vært her tidligere i dag: Dette handler ikke først og fremst om å beskytte enkeltmennesker mot spilleavhengighet, det handler om å beskytte det norske spillmonopolet og enerettsmodellen.

Jeg synes det er problematisk at vi i dag ser ut til å få et flertall for en så inngripende lov, som ignorerer at DNS-blokkering har en rekke negative konsekvenser, bl.a. at det rett og slett griper inn i hvordan internett fungerer.

Vi har fått en rekke høringsinnspill på dette fra de med den kanskje beste kompetansen i hele landet, også fra Datatilsynet. Jeg synes det er veldig skremmende at man ikke tar disse advarslene på alvor. Det er også bakgrunnen for at Fremskrittspartiet i dag stemmer nei til denne endringen, men vi vil støtte det løse forslaget som

Venstre vil ta opp, for dette handler om grunnleggende rettigheter i et demokrati.

Kathy Lie (SV) [11:20:04]: Vi har vært veldig i tvil, men vi har landet på at hensynet til dem som sliter med spilleavhengighet, må veie tyngst. Vi har hørt og diskutert motforestillingene om at DNS-blokkering lett kan omgås, om sensurering av internett som kan føre til uheldig blokkering av lovlige sider, og om utfordringer med personvernet. Særlig har Datatilsynet vært kritiske til hvordan personvernet ivaretas når man som følge av DNS-blokkering videresendes til en landingsside.

Departementet har vurdert den nye bestemmelsen opp mot yttrings- og informasjonsfriheten og funnet at den oppfyller lovkravet. Når det gjelder personvernet, har det vært gjort endringer fra at landingssiden skulle være hos Lotteritilsynet, til at den nå skal ligge hos den enkelte internettilbyder.

Vi mener det viktigste er å sørge for at færrest mulig ender med spilleavhengighet. Spilleavhengighet kan, som flere har nevnt, ødelegge livet både for spilleren og for hele familier. DNS-blokkering kan omgås, ja, men krever aktive grep og gir spilleren en mulighet til å stoppe opp. Dette er i tråd med hva organisasjonene som jobber med spilleavhengighet, sier at de bruker meto- disk i behandlingen av spilleavhengige. Vi støtter derfor regjeringens forslag om DNS-blokkering, men vi mener også at Datatilsynets kritikk bør tillegges vekt. Vi varsler med dette at vi også støtter Venstres løse forslag om at Datatilsynet skal ha en rolle i utformingen av forskrif- ten.

Grunde Almeland (V) [11:22:04] (komiteens leder): Det meste finnes på internett. Ikke alt er sant, ikke alt er lurt, og ikke alt er godt. Noe er også ulovlig, og det kan man ha forståelse for at staten ønsker å gjøre noe med. Det er også grunnen til at vi for pengespill sin del har en ganske omfattende regulering i Norge. De fleste partier vil også kunne si seg enig i at de er opptatt av å gjøre mer for både å motvirke spilleavhengighet og å gjøre situasjonen lettere for dem som sliter. Derfor har også Venstre opp gjennom årene støttet det meste av tiltak, nettopp for å sørge for å gjøre livet lettere for dem som sliter, og forhindre at nye utvikler en avhengighet.

Likevel mener jeg at dette forslaget er like dårlig nå som det var den gangen det ble foreslått, i et Dokument 8-forslag som overkjørte forrige regjering. For å sitere meg selv fra den debatten, 7. mai 2018:

«At intensjonene er gode, hjelper ikke dersom tiltakene man stemmer for, slår helt tilfeldig ut.»

Staten kan ikke bare ta bort alt den ikke liker. At pengespill er strengt regulert i Norge, er ikke en blankofullmakt til å iverksette inngripende tiltak uten et blikk for konsekvensene av det. DNS-blokkering høres

enkelt og greit ut, men det er det ikke. La meg prøve å forklare: DNS er telefonkatalogen til internett. Når man skriver inn stortinget.no i nettleseren, er det domene- oppslaget i DNS-systemene som bestemmer hvilken nettside man får opp. Det er et system som er svært av- hengig av tillit. Får noen kontroll over dine DNS-opp- slag, kan de vise deg sin versjon av nettsiden du besøker, med falsk informasjon og svindelforsøk. Det kan være helt usynlig, ved at selv om det står «stortinget.no» i nettleseren, er man egentlig havnet et helt annet sted. Gjennom DNS-blokkering tvinges internettilbydere til å la regjeringen sette opp slike problematiske systemer. Når man prøver å klikke seg inn på en blokkert side, vil man istedenfor havne på en side regjeringen har laget, eller påbudt å lage, hvor man får beskjed om at nettsi- den er blokkert.

Internett er en grunnleggende infrastruktur for ut- øvelse av yttrings- og informasjonsfriheten i Norge, og personvernet legger grunnlaget for disse frihetene. Å verne om internett og den åpne informasjonsflyten mellom land må tas på større alvor enn det regjeringen viser med dette forslaget. Et viktig prinsipp i en rettsstat er at myndighetenes tiltak skal være så lite inngripende som mulig. Det er ulovlig å innføre et tiltak dersom det samme formålet kan oppnås med mindre inngripende midler. Når regjeringen åpner for å blokkere lovlige nettsider, utfordrer de grunnleggende rettsprinsipper, for det finnes mange mindre inngripende måter å hindre folk i å gjøre dumme ting på nett på.

Med det tar jeg opp forslaget til Venstre.

Presidenten [11:25:06]: Representanten Grunde Al- meland har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:25:22]: Etter pen- gespilloven er det forbudt å tilby pengespill som ikke har tillatelse i Norge. Det er også forbudt å markedsføre og formidle betaling til slike pengespill.

Likevel er det fortsatt en for stor andel nordmenn som spiller på ulovlige pengespillnettsteder. Disse nett- spillene har få ansvarlighetstiltak. Dette gjør at flere nordmenn taper mer enn de har råd til, og noen går så langt at de spiller seg fra hus og hjem.

Derfor er det behov for å kunne DNS-blokkere ulov- lige pengespillnettsteder. Da vil vi kunne kanalisere spil- lelysten inn i ansvarlige former, samtidig som vi svekker de uregulerte spillsekskapenes markedsposisjon og styr- ker enerettsmodellen. Formålet med tiltaket er å kunne forebygge spilleproblemer og hindre uopprettelige per- sonlige og økonomiske konsekvenser av spilleproble- mer.

Forskning viser at det er 23 000 personer i Norge som har spilleproblemer. Videre er det om lag 93 000 som er i risikozonen for å utvikle spilleproblemer. Vi

skal ha et høyt beskyttelsesnivå på pengespill i Norge. Derfor er det nødvendig å innføre et såpass inngripende tiltak som DNS-blokkering.

Hittil har vi ikke hatt tiltak som er rettet direkte mot alle som spiller pengespill uten norsk tillatelse. DNS-blokkering kan hindre at folk spiller ulovlige nettspill, og samtidig informere om at det er ulovlig å tilby disse spillene i Norge. Undersøkelser viser nemlig at halvparten av oss er usikre eller ikke vet at disse spillsidene er ulovlige.

Regjeringen foreslår derfor å gi Lotteritilsynet en ny hjemmel til DNS-blokkering. Denne hjemmelen gir Lotteritilsynet mulighet til å pålegge norske internettleverandører å hindre tilgang til pengespillnettsteder som er rettet mot det norske markedet.

Det er de klart ulovlige pengespillnettsidene tiltaket skal ramme. Før Lotteritilsynet kan gi pålegg om DNS-blokkering, må de først ha forsøkt å henvende seg direkte til aktøren som står bak nettstedet. Lotteritilsynet skal vurdere om nettstedet tilbyr pengespill rettet mot det norske markedet, typisk ved norsk språk og markedsføring, uten at de har tillatelse til å tilby pengespill i Norge. Interessene som tilsier at nettstedet DNS-blokkeres, skal også avveies mot interessene til internettilbydere som pålegget retter seg mot, innehaveren av pengespillnettstedet og hensynet til informasjons- og ytringsfriheten.

Det har vært betydelig oppslutning om forslaget fra viktige høringsinstanser, spesielt fra de som arbeider for å forebygge og hindre pengespillproblemer.

Norges pengespillpolitikk handler om å beskytte de mest sårbare blant oss. For de aller fleste er pengespill heldigvis ikke et problem, men for noen kan det være livsødeleggende, ikke bare for dem selv, men også for partneren deres og barna deres.

Derfor er jeg glad for at jeg kan legge fram dette forslaget i dag, som vil beskytte de som har behov for det.

Presidenten [11:28:26]: Det blir replikkordskifte.

Turid Kristensen (H) [11:28:40]: Som jeg nevnte i mitt innlegg, er altså Datatilsynet svært kritisk til denne innføringen av DNS-blokkering. I tillegg er juridiske aktører og internettleverandører, som Telenor og Telia, kritiske til at vedtak om DNS-blokkering kan fattes uten forutgående rettslig kontroll. I Norge i dag blokkeres bare ulovlige nettsider og strengt straffbare forhold, som f.eks. nettsider som fremmer grovt overgrepsmateriale eller terrorisme, og da er det domstolene som avgjør dette.

Proposisjonen viser at departementet er enig i at DNS-blokkering krever rettssikkerhetsgarantier, og at dette tilsier at domstolene er best egnet til å avgjøre slike saker. Samtidig viser man altså til at hensynet til effektiv

saksbehandling veier tyngre, og at man ønsker å legge denne påleggskompetansen til Lotteritilsynet. Jeg ønsker å spørre statsråden om: Når DNS-blokkering har så store utfordringer, mener virkelig statsråden at hensynet til effektivitet i saksbehandlingen skal veie tyngre enn rettssikkerheten?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:29:45]: Jeg tror det er viktig at vi oppklarer en veldig tydelig misforståelse – enten en villet misforståelse eller en misforståelse som opposisjonen gjentar her i dag. Det er ikke slik at vi ikke har hørt på Datatilsynet i framlegget av lovproposisjonen. Datatilsynet ga et kritisk innspill i høringsrunden, som nettopp gikk ut på hvem som skulle eie og drifte det som handler om landingsside. Der pekte man på at det var internettilbyderne som måtte gjøre det, og ikke Lotteritilsynet, som var det opprinnelige forslaget. Vi har fulgt opp dette i det lovforslaget som nå behandles her i Stortinget, og Datatilsynet har ikke kommet med videre anførsler av det forslaget som vi har lagt fram i dag.

Det som er viktig for meg, er å sørge for at de 23 000 personene som sliter med spilleavhengighet i dag, ikke ytterligere skal måtte leve med et enda større press i internettverdenen, der de blir utsatt for flere spilleavhengighetsproblemer.

Turid Kristensen (H) [11:30:52]: Jeg tror ikke det er noen misforståelse som trenger å oppklares, for Datatilsynet har helt fram til nyere tid erkjent at man har rettet opp det statsråden her beskriver, men at det fremdeles er store utfordringer. Jeg har stor forståelse for at man sier at hensynet til de spilleavhengige skal veie tyngst, men det må være en proporsjonalitet her. Når statsråden i sitt innlegg sa at halvparten av oss ikke vet hvilke spill som er lovlige, kreves det et informasjonsarbeid, ikke at man blokkerer lovlig informasjon som andre lands borgere har tilgang til.

Det ble også vist til at DNS-blokkeringer kan kanalisere spillelysten inn i lovlige former, at DNS-blokkering kan hindre, osv. Poenget er igjen, som jeg også sa i mitt innlegg, at dette er veldig enkelt å omgå. Da handler det om hvilken proporsjonalitet man har i det tiltaket man velger å sette inn. Mitt spørsmål til statsråden er da: Ja, vi bør skjerme dem som har utfordringer, men mener statsråden virkelig at proporsjonaliteten er ivaretatt når man iverksetter dette?

Statsråd Lubna Bobby Jaffery [11:32:00]: Det er ikke slik at det bare er grovt overgrepsmateriale som DNS-blokkeres i dag. Det er også noe annet som blokkeres, og det er knyttet til brudd på åndsverk og opphavsrett, bl.a. ved at man benytter seg av strømmetjenester som bryter med de prinsippene. Der har man DNS-blokke-

ring, og det funker. Om man sammenstiller de to sakene, mener jeg at spilleavhengighet er nettopp et sånt område der det er naturlig at vi går til det tiltaket og DNS-blokkerer. Så viser det seg at informasjonstiltak alene ikke er nok. Vi skal selvsagt gjøre begge deler.

Det er ikke sånn at det er en særnorsk lovgivning vi nå iverksetter. Dette eksisterer i følgende land: Danmark, Belgia, Frankrike, Polen, Portugal, Spania, Estland, Tsjekkia, Latvia, Slovakia, Litauen og Hellas. Vi mener at dette er et korrekt virkemiddel for å forhindre at flere mennesker blir avhengig av spill som er ulovlig å tilby her i Norge.

Silje Hjemdal (FrP) [11:33:15]: Jeg hørte en flott opprømsing av land fra kulturministeren, men det blir vel litt som å sammenligne gulrøtter og epler, all den tid dette er land som i dag ikke har den enerettsmodellen som Norge har. Så det var en veldig søkt sammenligning. Da er vi egentlig i kjernen av det som jeg har lyst til å få en oppklaring av etter denne debatten: I hvilken grad er dette et spilleavhengighetsreduserende tiltak, og i hvilken grad er det et tiltak for å bevare og beskytte enerettsmodellen?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:34:05]: Jeg pleier ikke å sammenligne epler og gulrøtter, men kanskje epler og pærer.

Det som er poenget med dette, er at det er litt søkt at representanten Hjemdal prøver å snakke om lisensmodellen, som ikke er et tema i denne lovproposisjonen. Jeg sa selv i mitt innlegg at enerettsmodellen er viktig for å beskytte dem som er spilleavhengige, og selvsagt må vi også utvikle enerettsmodellen. Noe som bl.a. også representanten Turid Kristensen var opptatt av, handlet nettopp om omsetning knyttet til dette som går ut på å kunne bruke budsjetter til å markedsføre.

Vi er altså uenige, og det er også slik at opposisjonen kanskje er litt som sprikende staur i dag, for jeg hørte at en av dem som representanten Hjemdal kanskje skal danne regjering med, nettopp mener at det er viktig å ha oppslutning om enerettsmodellen. Lisensmodellen må gjerne Hjemdal snakke om, men det er ikke tema for lovproposisjonen som vi behandler her i dag.

Silje Hjemdal (FrP) [11:35:07]: Forhåpentligvis skal Høyre også gjøre noe med partiprogrammet sitt, men den debatten skal ikke vi ta her.

Det jeg lurer på, etter all den kritikken som har kommet fra ulike høringsinstanser, der noe bl.a. går ut på at man føler at dette ikke er utredet godt nok, er: Kan statsråden vise til en eneste undersøkelse som påviser en sammenheng mellom et så inngripende tiltak som sensur av internett faktisk er, og spilleavhengighet?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:35:47]: Dette er ikke sensur av internett, det er veldig viktig, det er en forenkling av hva denne saken handler om. Dette er som sagt en DNS-blokkering, som jeg viste til – og som andre også har tatt ordet om i dag – at man har innenfor ulike deler av internett.

I likhet med representanten Hjemdal er jeg opptatt av at man skal ha ytringsfrihet i Norge, men dette handler ikke om ytringsfrihet, dette gjelder kommersielle aktører som bruker nettet til rett og slett å lure folk til å tape pengene sine.

Jeg synes at dette valget er veldig enkelt. Ønsker man å la folk bli lurt inn på internett, inn på ulovlige spillside som lurer dem til å spille og tape pengene sine, eller ønsker man at folk skal bli forhindret fra dette? Ja, det er mulig å omgå det, men vi vet at for veldig mange spilleavhengige er dette en barriere som gjør at det kanskje er den dagen de bestemmer seg for å la være å gå inn og spille, og dermed tape penger.

Grunde Almeland (V) [11:36:59]: Statsråden sa i sitt siste svar til representanten Hjemdal at hun vet at dette vil fungere, men det som har preget debatten i dag, er stort sett at regjeringspartiene har snakket om tro, og at det forhåpentligvis vil føre til at færre spillere oppsøker denne typen nettsider. Det som er betegnende for hele denne debatten, er at man ikke vet hvor effektivt det er.

Som jeg også sa i mitt innlegg, er jeg helt enig med statsråden i intensjonen om å prøve å beskytte flere spillere, og at vi må få effektive tiltak. Det jeg likevel mangler fra statsråden, er om man har vurdert andre mindre inngripende tiltak som har tilsvarende god effekt, gjerne i kombinasjon, for å forhindre at man innfører en sånn type omfattende og inngripende tiltak som det DNS-blokkering faktisk er, og i så stor skala som det foreslås i dette forslaget. Har man gjort de vurderingene av om det ikke finnes andre måter å oppnå samme mål på?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:38:06]: Forslaget om DNS-blokkering er et forslag som har vært utredet lenge, som man har jobbet med – sist jeg sjekket – siden 2018. Det viser at dette ikke er noe vi tar lett på, når vi har valgt å fremme dette forslaget. Det vi vet, er at selv om det er en risiko for at noen spillere eventuelt vil omgå dette forbudet, vil det bety at en del andre vil velge å la være og ikke omgå forbudet. Det betyr at enkeltspillere faktisk vil la være. Det er 23 000 mennesker som er spilleavhengige i Norge, og dette mener jeg er en del av det virkemiddelet.

Jeg er helt enig i at vi må informere. Vi må samarbeide med organisasjonene som jobber mot spilleavhengighet, for å sørge for at færre benytter seg av dette. Vi har også betalingsformidlingsforbudet, som det tydeligvis også er uenighet om i opposisjonen om er et godt vir-

kemiddel. Dette er ett av flere virkemidler vi jobber med for å forhindre ulovlige spillselskaper i Norge.

Grunde Almeland (V) [11:39:13]: Statsråden har helt rett i at dette har det vært arbeidet med siden 2018. Det var da hennes parti foreslo dette i et Dokument 8-forslag og påla den forrige regjeringen å starte en prosess, som det har vist seg å være veldig vanskelig å argumentere for at munner ut i et godt forslag som er forholdsmessig og effektivt. Det er derfor vi har denne debatten i dag, og det er derfor Venstre er kritisk i dag, for vi mener fortsatt ikke at det er gode argumenter for å innføre dette tiltaket. Det finnes andre tiltak som oppnår det samme formålet. Et eksempel på hvor lite effektivt det er, er at man har mulighet til å omgå hele systemet hvis man bruker en app på telefonen, fordi den ikke treffer nettopp det på grunn av DNS over HTTPS, altså DoH-systemer, som man i andre tilfeller, når regjeringen jobber med sikkerhetsspørsmål, innfører krav om for å sørge for sikkerhet. Her er målene i utakt med hverandre innad i den samme regjeringen. Så spørsmålet er: Hvilke vurderinger har statsråden gjort av om dette kommer i konflikt med de sikkerhetstiltakene som regjeringen ellers ønsker å iverksette?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:40:20]: Lotteritilsynet har vært i dialog med bl.a. danske pengespillmyndigheter som har gitt uttrykk for at DNS-blokkering er et effektivt grep for å begrense tilbudet av uregulerte spillselskaper som fungerer som et insentiv for at spillere skal bruke det lovlige tilbudet. Representanten Ask Bakke var inne på at det var 83 ulike spillsteder som hadde blitt blokkert, ifølge danske myndigheter. Danmark er et land som vi ofte liker å sammenligne oss med. Det viser at de bruker dette som et aktivt virkemiddel, og at det fungerer. Hvis det ikke hadde vært et problem, hadde de kanskje ikke blokkert disse sidene. Det tyder på at DNS-blokkering faktisk er et godt virkemiddel.

Presidenten [11:41:08]: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:41:14]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Ingrid Fiskaa, Marian Hussein og Kirsti Bergstø om mulighet for utestengelse av Israel fra Eurovision Song Contest (Innst. 224 S (2023–2024), jf. Dokument 8:83 S (2023–2024))

Presidenten [11:41:37]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik:

3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til et replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Tage Pettersen (H) [11:42:12] (ordfører for saken): Dette blir på mange måter debatten om saken som ikke lenger er en sak. Som saksordfører for denne – la oss kalle den – ikke-saken vil jeg takke komiteen for en lynrask behandling der vi enstemmig innstiller på ikke å vedta dette representantforslaget.

La meg derimot si litt på vegne av Høyre. Om kvelden den 3. februar postet SVs leder en melding på sin Facebook-side. Deler av den lød:

«NRK har på sin side sagt at det ikke er opp til dem å ta initiativ til å stenge Israel ute og at det må bestemmes av Storting eller regjering. SV tar oppfordringa på alvor og kommer til å foreslå det når Stortinget samles.»

SVs medlem i vår komité var kjapt ute og trykket «like» på den posten. Da representantforslaget ble fremmet 6. februar, var forslaget modifisert til å be regjeringen gjøre det klart overfor NRK at de står fritt til å jobbe for en utestengelse av Israel fra årets finale i Eurovision Song Contest.

Det ble på mange måter litt opp som en bjørn og ned som en skinnfell, og det er jeg veldig glad for, for selv SV oppfatter jeg som tilhenger av både medieansvarsløven, NRK-plakaten og redaktørplakaten.

Men historien stopper ikke her. Nå støtter heller ikke SV det forslaget de til slutt fremmet for Stortinget. Hvis det partiet egentlig var ute etter, kun var statsrådens svar, har Stortinget opptil flere andre ordninger for det.

SV snakker ofte varmt om armlengdes avstandsprinsippet, ikke minst i en tidligere debatt i dag. Når vi ser utspill som dette, virker det som at prinsippet må vike når eget politisk syn ikke deles av andre – denne gangen NRK. Det er beklagelig, da det nettopp er i slike saker det er ekstra viktig at mediene og kulturutøvere selv skal få lov til å definere hva de mener er viktig, og hva de mener er riktig.

Flere har trukket en parallell mellom utestengelsen av Russland og debatten om Israel. Da er det viktig å rydde opp i hva som er forskjellen her. Russlands allmennkringkaster oppfylte ikke lenger EBU's kriterier for å kunne være medlem, fordi uavhengigheten til myndighetene ble borte etter fullskalainvasjonen av Ukraina. EBU kastet da Russlands allmennkringkaster ut, og da

hadde de heller ikke rett til å være med i EBUs sangkonkurranse.

Sist uke besluttet EBU at Israel får stille i Eurovision Song Contest, riktignok med en noe omskrevet tekst. Det aksepterer vi, samtidig som Høyre selvfølgelig støtter Norges offisielle holdning om at krigføringen må stanses, og at sivilbefolkningen i Gaza må få tilgang på tilstrekkelig nødhjelp.

Kathy Lie (SV) [11:45:05]: Jeg vil først starte med å beklage. I kampens hete, da vi sto der og var opprørt over at et land som driver en massiv krig, som dreper tusenvis av mennesker – kvinner og barn – og som stenger av mat, vann og strøm og ikke slipper noen ut av helvetet på Gazastripen, skulle få delta i musikkens store folkefest, da kom vi i skade for å si at NRK burde instrueres til å be om utestengelse av Israel fra Eurovision.

Selv om vi mener at EBU ikke burde invitere et land som driver med folkemord, til festen, mener vi ikke at storting eller regjering skal eller kan instruere NRK. Bakgrunnen for dette forslaget var et intervju med underholdningssjef Charlo Halvorsen, der han på spørsmål om å boikotte Israels deltakelse sa:

«NRK som en nasjonal allmennkringkaster kan ikke ta initiativ til en kulturboikott av et land. Det er det eventuelt regjering og storting som må beslutte.»

På bakgrunn av denne uttalelsen mente vi det var behov for å avklare NRKs frie stilling, og vi ønsket at regjeringen skulle gjøre det klart overfor NRK at de står fritt til å jobbe for en utestengelse av Israel fra Eurovision, hvis de selv beslutter det.

Når vi i dag ikke fremmer vårt eget forslag i saken, handler det om at vi anser saken som avklart i statsrådens svarbrev til komiteen. Vi er veldig fornøyde med at statsråden tydelig fastslår at NRK som uavhengig kringkaster selvsagt fatter beslutninger om hvilke saker de ønsker å løfte til Den europeiske kringkastingsunion, EBU. Statsråden henviser til kringkastingsloven og medieansvarsloven som fastslår at verken hun eller regjeringen som eier av NRK kan instruere eller overprøve NRK i redaksjonelle spørsmål.

Det blir en spesiell fest hvis Israel deltar i Eurovision i Malmö. Det er ingen tvil om at deres bidrag har politisk karakter, og det er ikke bare i Norge det har vært proteser mot Israels deltakelse. Mange hevder at Eurovision ikke er politisk, bare en musikkfest til glede og fornøyelse. Likevel har vi opp gjennom årene sett flere politiske bidrag, til og med fra Norge med sangen Glasnost. Sist så vi det med Ukrainas bidrag.

Fra denne representanten står det klart at deltakelse på denne festen er en politisk seier for det israelske regimet som i disse dager stadig fortsetter sin fullstendig

overproporsjonerte og dødelige angrepskrig mot en utsultet sivilbefolkning i Gaza. Da er jeg i det minste glad for at vår regjering har tatt tydelig avstand – blant de tydeligste i Vesten – fra Israels krigshandlinger.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [11:48:07]: Krigen i Gaza er en ufattelig tragedie for befolkningen i området. Norge har et klart standpunkt om at krigføringen må stanse, og at sivilbefolkningen i Gaza må få tilgang til tilstrekkelig nødhjelp. I Norge har kunstnere og kulturaktører frihet til å ytre seg. Vi vet at mange i kulturfeltet er engasjert i det som skjer i verden rundt seg og er flinke til å bruke ytringsfriheten. Dette berømmer og støtter jeg. Likevel: Som eier av NRK kan verken jeg eller regjeringen instruere eller overprøve NRK i redaksjonelle spørsmål. Dette er lovfestet i både kringkastingsloven § 6-3 og i medieansvarsloven § 7.

Befolkningen har høy tillit til NRK. Det henger bl.a. sammen med at NRKs lovfestede redaksjonelle uavhengighet respekteres. Tillit er ferskvare, og den tilliten som NRK i dag har, kan raskt svekkes. Når regjeringen ikke kan instruere NRK i redaksjonelle spørsmål, vil vi heller ikke gi NRK underforståtte hint om hvordan NRK bør stille seg i en sak. Derfor må det være opp til NRK og Den europeiske kringkastingsunion, EBU, hvordan man forholder seg til Israels deltakelse i Eurovision. Jeg er glad for at en samlet komité har innstilt på ikke å vedta representantforslaget.

Presidenten [11:49:42]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:49:46]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Marian Hussein om forutsigbarhet for frivilligheten (Innst. 219 S (2023–2024), jf. Dokument 8:55 S (2023–2024))

Presidenten [11:50:07]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [11:50:40] (ordfører for saka): Eg vil først og fremst takke komiteen for samarbeidet i saka og for at SV løftar engasjementet for moms-kompensasjon.

Eg er ganske stolt over at vi i Noreg har ein lang tradisjon for frivilligheit rundt om i heile landet. Dette har vore med på å lage engasjement i kvar bygd og by rundt om i landet, og det vil det òg gjere i framtida. Med momskompensasjon gjev dette meir pengar til aktivitet, frivilligheit, kultur og idrett over heile landet, for å inkludere fleire.

Det har noko å seie kven som styrer. Noko av det første denne regjeringa gjorde, var å innfri full momskompensasjon, som var det viktigaste kravet til frivilligheita. Likevel høyrer det òg med til historia at noko av det siste høgeregjeringa gjorde før inngangen til frivillighetsåret, var å føreslå å kutte momskompensasjonen med 50 mill. kr. Denne regjeringa har styrkt momskompensasjonen med over 750 mill. kr for å sikre at han er full og heil, og med 400 mill. kr berre i inneverande budsjettår. Det har altså noko å seie kven som styrer, og det betyr så utruleg mykje for alle dei frivillige laga og organisasjonane rundt om i heile landet. Dette, saman med einerettsmodellen vår og overskotet frå spelemidlane, betyr aktivitet rundt om i heile landet for frivilligheita.

Eg vil òg vise til svarbrevet frå statsråden. Der varsla statsråden om at ordninga skal ut på høyring denne sommaren, der òg spørsmål om regelstyring skal takast opp. Det er eit godt signal. For Arbeidarparti–Senterparti-regjeringa har det òg vore viktig å fronte regelstyringa av momskompensasjonen. I mellomtida har vi sikra at han er full, så vi er godt på veg.

Til slutt vil eg vise til det lause forslaget frå Framstegspartiet som blir fremja i dag, og varsele at regjeringspartia vil stemme imot, då dette er snakk om ei budsjett-sak.

Turid Kristensen (H) [11:53:42]: Dette er en sak jeg synes det er viktig at vi diskuterer, og jeg ser fram til å behandle den vidare framover. Frivillighetens betydning tror jeg vi alle er veldig enige om i denne salen. Det betyr enormt mye for lokalsamfunnene våre, det gir mange meningsfulle aktiviteter, det er verdifulle bidrag til gode tjenester, gode livsvilkår blant folk, god folkehelse og inkludering, og det bidrar også til høy tillit mellom folk.

For Høyre er det viktig at vi sikrer frivilligheten gode og forutsigbare rammebetingelser. I vårt program sier vi at Høyre vil sikre en god og forutsigbar ordning med momsrefusjon for drift av frivilligheten. Det har vært viktig for oss.

Jeg stusser litt over at Arbeiderpartiets representant Ask Bakke igjen forsøker å skape et bilde av at Solberg-regjeringen ikke ønsket høy momsrefusjon, og beskriver det siste vi gjorde, som et kutt. Historiefortellingen er at for første gang på mange år økte Solberg-regjeringen momskompensasjonen, fra 1 mrd. kr til 1,9 mrd. kr. Det

er helt riktig at det etter forhandlingene på Stortinget ble foreslått et kutt på 50 mill. kr, men det var ikke fordi vi ikke ønsket momskompensasjon til frivilligheten. Det handlet om at vi hadde stått i en pandemi, og at aktiviteten hos frivilligheten var lavere. Når det er sagt, skal jeg fortsette historiefortellingen med å si at jeg er veldig glad for at dagens regjering har fulgt opp den opptrapningen og ser ut til å følge opp på samme måte som Solberg-regjeringen gjorde.

Vi kommer ikke til å stemme for forslagene som ligger i saken i dag, men vi ser veldig fram til å få resultatet av den høringen regjeringen i sitt svarbrev til komiteen skrev at de nå skal sende ut, og til å jobbe videre med denne saken etter det.

Jeg har lyst til å trekke fram en ting til som ikke lå i selve forslaget fra SV da de fremmet dette, og det handler om noe både Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har vært veldig opptatt av tidligere. Det handler om de frivillige organisasjonenes mulighet for å få momskompensasjon. Da snakker jeg om organisasjoner som fontenehusene, Hopeful og andre. Der ble det gjennomført en endring som nok har fått veldig utilsiktede konsekvenser, og som vi har forsøkt her i Stortinget å rette opp, nemlig at organisasjoner som tilbyr tjenester som kommer det offentlige til gode, ikke får momsrefusjon. Det har ikke vært hensikten, og det ønsket vi å endre. Det ble dessverre stemt ned, men jeg er veldig glad for å se at dagens regjering og statsråd også vil sende dette på høyring, og vi har klare forventninger om at disse organisasjonene vil kunne få momsrefusjon på lik linje med det de gjorde tidligere, når dette er gjennomført.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [11:56:51]: Takk for godt samarbeid med en del av partiene i komiteen i denne saken, hvor flertallet har forstått at forslaget foregriper det arbeidet som Kulturdepartementet er i gang med for å se nøyere på hvordan momskompensasjonsordningen egentlig fungerer. Det er veldig viktig nå som regjeringen har gitt full momskompensasjon helt siden vi tiltrådte, og vi har lovet at vi skal gjøre det så lenge vi sitter med makten.

Hvordan det slår ut, blir interessant å se. Det er kommet innspill allerede. Dette er jo en veldig ubyråkratisk ordning, som vi i Senterpartiet gjentatte ganger har fremmet forslag om at vi skulle få, og vi har også vært veldig opptatt av regelstyring, så jeg ser fram til å diskutere resultatet av den utredningen senere.

Jeg vil knytte noen kommentarer til at de borgerlige partiene både i denne saken og i saken om kunstnerkår fortsetter å klage over at deres gaveforsterkningsordning er avskaffet, som om den er løsningen på kunstnerøkonomien og de frivilliges tilgang på penger. La meg da minne om at gaveforsterkningsordningen ble finansiert av at de

borgerlige bare tok penger, minimum 70 mill. kr, ofte mer, fra den frivillige kulturelle grunnmuren vår – spille-middeltildelingen til den.

Ordningen traff beviselig ekstremt skjevt. Den traff i hovedsak bare store populære aktører i Oslo, i Bergen og på Vestlandet, som forsynte seg grovt av ordningen. Her er lista, med de 710 mill. kr som ble delt ut i ordningen. Den viser at over 40 pst. av de 710 millionene gikk til bare 20 store aktører. Langt over halvparten gikk til museene våre, og de er jo i stor grad finansiert fra før. Man tok altså penger og ga til Kistefos og til KODE i Bergen – fra den desentraliserte ordningen for tilskudd til kulturbygg, fra Kulturrom-ordningen, som gir skoleinstrumenter og teknisk utstyr rundt omkring i hele landet, fra Den kulturelle skolesekken, fra Krafttak for sang, fra le-selystiltak og fra ordningen for orkestere. Alle disse har nå fått de pengene tilbake, og det fungerer med tanke på den frivillige kulturen.

Sist, men ikke minst vil jeg nevne at gaveforsterkningsordningen innførte ikke de borgerlige bare overfor kulturen, men også overfor forskning. Den viste på begge felt at den ikke fungerte for formålet, for det ble ikke mer gaver. Derfor la Solberg-regjeringen ned gaveforsterkningsordningen på forskning i 2019. Jeg tenker at det kan være klokt snart å skjule til sine egne partikolleger og se på hva som var formålet med den ordningen, og slutte å klage på at den ikke finnes.

Silje Hjemdal (FrP) [12:00:03]: Det er forfriskende å høre en representant fra Senterpartiet som jobber med et Arbeiderparti som elsker å ta folks penger for å «omfordele» dem, som de kaller det så fint. Dette kunne jo blitt en veldig artig grabbepolitikk-debatt, men jeg skal likevel prøve å unngå å falle for fristelsen, og ikke bare snakke om sosialistenes grabbing.

Det representanten fra Senterpartiet sier, er at skjevdelingen – som vi bl.a. i Bergen og i Vestland har løftet ved flere anledninger, og ikke bare vestpå – ikke eksisterer. Hun mener at Statsraad Lehmkuhl har fått altfor mye penger, KODE har fått for mye penger, og – for å nevne et siste eksempel – Baroniet Rosendal har fått altfor mye penger – dette fordi de har stått på og fått gaver fra givere som ønsker å være med og bidra til kulturen lokalt. Det skal også sies at da man fjernet denne ordningen, sa den tidligere kulturministeren at det skulle komme noe nytt. Det har uteblitt.

Men det stopper ikke der. Det var ikke bare der regjeringen kuttet overfor disse aktørene. De halverte også skattefradraget på gaver.

Dette handler i bunn og grunn om forskjeller mellom Fremskrittspartiet og sosialistene, for Arbeiderpartiet og Senterpartiet skal sitte på sine kontorer og avgjøre selv hvem som er verdig til å få støtte. Det er en prinsipiell forskjell, og det er det kjekt å kunne påpeke igjen fra denne talerstolen i dag.

Det er imidlertid Arbeiderpartiet og Senterpartiet som selv har sagt i Hurdalsplattformen at de ønsker en regelstyrt momskompensasjonsordning. Det er de fleste partiene i salen her enige om. Fremskrittspartiet har foreslått det en rekke ganger, men vi har blitt nedstemt. Representantene fra Arbeiderpartiet kan stå her og holde festtalene sine om full kompensasjon, men full momskompensasjon er ikke det samme som en regelstyrt ordning. Derfor er trykket fra frivilligheten så stort ennå.

Jeg er veldig glad for at regjeringen har fortsatt den opptrappingsplanen som Fremskrittspartiet også var med på overfor frivilligheten, men nå er det på tide å la prosessen gå videre. Derfor har Fremskrittspartiet et primært forslag i dag, og vi har også fremmet et løst forslag, ettersom vi har grunn til å tro at SV og Venstres forslag vil falle.

Med det tar jeg opp forslagene.

Presidenten [12:03:05]: Representanten Silje Hjemdal har tatt opp de forslagene hun viste til.

Kathy Lie (SV) [12:03:33]: Alle er enige om at frivilligheten gjør et storartet og viktig arbeid. Frivilligheten løser mange oppgaver i samfunnet og skaper i tillegg fellesskap og tilhørighet.

Det mange kanskje ikke tenker så mye over, er at det koster noe å drive en frivillig organisasjon. De fleste organisasjoner trenger ansatte til å styre det frivillige arbeidet, og de fleste organisasjoner trenger varer og tjenester som de må kjøpe i markedet. Kommersielle aktører betaler ikke moms på sine varer, og da er det bare rett og rimelig at de frivillige organisasjonene også slipper det.

Forrige regjering startet en opptrapping av momskompensasjon til frivilligheten, og fra 2021 har et stortingsflertall bestående av Sosialistisk Venstreparti og regjeringspartiene sikret full momskompensasjon for organisasjonene gjennom nysalderingen av statsbudsjettet på høsten. Det er bra og har betydd mye, men så lenge momskompensasjonen ikke kommer automatisk, lever organisasjonene i uvisse nesten hele året. Det er uforutsigbart og skaper usikkerhet for om de kan gjøre den nødvendige investeringen, eller om de kan budsjettere med å beholde sine ansatte det kommende året.

Frivilligheten trenger gode rammevilkår, og det alle jeg snakker med, gjentar hver gang, er behovet for en regelstyrt momskompensasjon for å kunne ha forutsigbarhet for framtiden. Dette ønsket har også nådd regjeringspartiene i så stor grad at de har lovet det i sin egen plattform, Hurdalsplattformen. Men de har så langt ikke levert. Vi i SV ble derfor utålmodige på frivillighetens vegne og fremmer nå et forslag om at regjeringen skal

sørge for nødvendige endringer i momsregelverket og foreslå regelstyrt momskompensasjon i forbindelse med statsbudsjettet for 2025.

Vi er glade for at statsråden har varslet at et forslag til endring i momskompensasjonsordningen vil bli sendt ut på høring sommeren 2024, men vil understreke at et forslag som sendes ut på høring, likevel ikke er en lovnad om at regelstyring vil bli innført. Vi mener derfor det er viktig at Stortinget vedtar at regelstyring skal innføres. Så mener vi regjeringen må bruke tiden godt, slik at høringsinnspillene kan behandles i tide til at regjeringen kan legge fram en god ordning for regelstyring i forbindelse med budsjettet for 2025.

Vi er urolige for om regjeringen rekker det. Vi vet at slike ting tar tid. Det er derfor vi har fremmet dette så tidlig på året, for å gi regjeringen en mulighet til å innfri sine egne løfter. Statsbudsjettet for 2026 er det dessverre ikke sikkert at denne regjeringen har kontroll på. Derfor mener vi det haster nå.

Vi synes det er trist at regjeringspartiene i denne saken ser ut til å stemme imot noe de er for. Vi vil også utfordre Høyre til å snu. Det ser ut som, ut fra arbeidet i komiteen, at Høyre også ser behovet for forutsigbarhet for frivilligheten, men de er likevel avventende til forslaget om regelstyring. Et vedtak om at regelstyring skal innføres, betyr ikke at en høring er unyttig eller uten virkning. Vi vet at frivilligheten ønsker dette, og vi vet at det står i Hurdalsplattformen, men vi vet ikke hvordan innretningen skal se ut. Det er ikke for sent å snu og gjøre dette til en gladsak.

Jeg tar opp forslaget SV har sammen med Venstre.

Presidenten [12:06:41]: Representanten Kathy Lie har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Grunde Almeland (V) [12:06:57] (komiteens leder): Jeg vil innledningsvis bare avklare at jeg ikke kommer til å fortsette debatten om gaveforsterkningsordningen, i og med at den ikke er nevnt med ett eneste ord i den innstillingen vi nå har til diskusjon.

For frivilligheten og momskompensasjonsordningens del, som er det vi diskuterer i dag, vil også jeg understreke, som flere andre, at frivilligheten spiller en enormt viktig rolle i samfunnet vårt. Et fritt og liberalt samfunn oppstår ikke av seg selv. Vi er avhengige av vel fungerende fellesskap hvor enkeltmenneskene får bruke ressursene sine og oppleve mestring i samspill med og med omsorg for hverandre. Frivilligheten sørger for å skape slike fellesskap, hvor den enkelte finner tilhørighet og bidrar inn i fellesskapet.

Momskompensasjonsordningen er et helt sentralt tiltak for å redusere driftskostnadene for frivillige organisasjoner og styrke økonomien deres. Den styrker rett og slett frivillighetens kår.

Da Solberg-regjeringen leverte frivillighetsmeldingen i 2018, var de overordnede målene å styrke frivilligheten gjennom å sørge for bred deltakelse, en sterk og uavhengig sektor, forenkling og god koordinering. For å realisere dette ønsket regjeringen den gang bl.a. å trappe opp støtten til frivillig sektor gjennom ordningen med momskompensasjon, med mål om at ordningen skulle være på 1,8 mrd. kr i 2021. Dette var den første forpliktende opptrappingsplanen på dette feltet, og det var et mål vi nådde.

Jeg er glad for at Stortinget, stort sett i fellesskap, den gangen staket ut dette som et tverrpolitisk mål, for mye av arbeidet på frivillighetsfeltet, bl.a. gjennom arbeidet med frivillighetsmeldingen i forrige periode, har skapt et godt tverrpolitisk grunnlag, og vi er enige om de store linjene i norsk frivillighetspolitikk.

I perioden da Venstre satt i regjering, fra 2018 til 2021, sørget vi for at momskompensasjonsordningen økte med 26,7 pst. Under regjeringen Støre har momskompensasjonsordningen økt med 28,4 pst. Jeg er veldig glad for at den sittende regjeringen har fortsatt den ambisjonen og det nivået som Solberg-regjeringen la opp til, og jeg vil gi den sittende regjeringen stor honnør for også å ha intensivert satsingen med 1,7 prosentpoeng.

Jeg er likevel skuffet over at regjeringen i dag ikke velger å stemme for SV og Venstres forslag om en regelstyrt ordning. Grunnen til at Venstre støtter det i dag, er at vi ikke har fått tilstrekkelige garantier fra kulturministeren om at dette arbeidet faktisk vil føre til at ordningen blir regelstyrt i inneværende periode. Jeg merker meg likevel det statsråden sier om det arbeidet som nå skal gjøres i regjeringen. Jeg har klare og store forventninger til det arbeidet, og håper regjeringen klarer å oppfylle sin egen lovnad fra Hurdalsplattformen.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [12:10:11]: Jeg er glad for at komiteen og representantene bak forslaget er opptatt av forutsigbarhet for frivilligheten. Det er også vi i regjeringen. Å sikre gode rammevilkår for frivillige organisasjoner – nettopp for å bidra til forutsigbarhet for sektoren – er et av våre viktigste frivillighetspolitiske mål. Derfor prioriterer vi støtte til brede ordninger som momskompensasjonsordningen.

Vi har, som komiteen påpeker, sørget for full momskompensasjon til frivilligheten og idretten de siste tre årene. Full momskompensasjon var ikke et mål for forrige regjering, som foreslo kutt i ordningen i budsjettet for 2022, mens vi har økt ordningen med nærmere 700 mill. kr.

I Hurdalsplattformen framkommer det at regjeringen vil gi full momskompensasjon gjennom en regelstyrt ordning til idrett, frivillighet og kultur. Vi har allerede innfridd full momskompensasjon, som første regjering noensinne.

Momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er en enkel og ubyråkratisk ordning. Ordningen er treffsikker og når ut bredt geografisk og til et mangfold av organisasjoner. Det skal den fortsatt gjøre. Regjeringen vil gjennom ytterligere forslag til forenkling legge til rette for at frivillige organisasjoner skal kunne bruke minst mulig tid på administrasjon og rapportering til staten. Derfor har vi valgt å se spørsmål om regelstyring i sammenheng med forenklingstiltak for ordningen.

I en ordning av denne størrelsesordenen, med 23 000 mottakere og på snart 2,5 mrd. kr, sier det seg selv at det er viktig å utrede hvordan ordningen kan innrettes på best mulig måte når vi ser på spørsmål om regelstyring. Regelstyring er ikke en enkel operasjon. Det er svært få ordninger som er regelstyrte. Dette er ikke noe regjeringen tar lett på. Det innebærer en stor omlegging av ordningen og vil være useriøst å gjennomføre uten en utredning og høring.

Frivillig sektor har ytret ønske om at vi skal se nærmere på begreper i ordningen, bl.a. enkelte presiseringer gjort av forrige regjering. Derfor gjennomførte regjeringen en gjennomgang av ordningen i 2023, hvor anbefalingene fra denne vil bli fulgt opp i høringen.

Målet er å sikre mer forutsigbarhet for søkere samtidig som vi sikrer at ordningen fortsatt er enkel og ubyråkratisk. Vi legger opp til å sende forslag til endringer i ordningen på høring etter sommerferien, med tre måneders frist, slik at organisasjonene får god tid til å diskutere og forankre sine innspill. Dette ble frivillig sektor, deriblant Frivillighet Norge, orientert om i januar.

Presidenten [12:12:38]: Det blir replikkordskifte.

Silje Hjemdal (FrP) [12:13:04]: Nå redegjorde statsråden lite grann for hvordan man ser for seg prosessen med utredning og høring. Tilbakemeldingene vi i Fremskrittspartiet har fått, er at man er litt redd for – helt betimelig også – at når prosessen settes i gang over sommeren, vil det være vanskelig å få på plass en regelstyrt ordning for 2025. Det man har fått innspill om, bl.a. fra Frivillighet Norge, er at man kunne tatt ut den delen som gjelder regelstyring, og hatt en kortere høring nå på våren. Fremskrittspartiet har et forslag om det i salen i dag. Jeg skjønner at det kanskje ikke får flertall, men vil statsråden likevel vurdere å framskynde den prosessen, sånn at det teoretisk kan være mulig å få på plass en regelstyrt ordning fra 2025?

Statsråd Lubna Boby Jaffery [12:14:06]: Nå er det slik at det er dette løpet vi har lagt opp til. Jeg må sørge for at måten vi gjør dette på, er forsvarlig og kan etterprøves. Det regner jeg med at representanten Hjemdal er enig med meg i at vi må gjøre. Jeg kan forstå at man

er utålmodig og ønsker at dette skjer fortest mulig, helst på budsjettet for 2025.

Jeg har alle intensjoner om å være med og vinne valget som kommer neste år. Man kan jo si at da bør man ikke bekymre seg, for da vil denne regjeringen fortsatt sørge for en regelstyring, men det kan jo hende at bekymringen til Hjemdal handler om at det kanskje er et annet regjeringalternativ som ønsker å ta makten, og at de ikke nødvendigvis har regelstyring på sin dagsorden.

Silje Hjemdal (FrP) [12:14:53]: Jeg trodde faktisk at det var én sak på dette feltet som partiene i Stortinget kunne bli enige om denne perioden, uavhengig av hvem som satt i regjering. Det var at når man har fulgt den opptrappingsplanen, kunne man bli enig om at det var en regelstyrt ordning man ønsket. Det jeg da lurer på, når man skal se på denne typen ordning, er om man også vil se på de ulike formene for organisering av momsrefusjonen. Jeg vet at det er litt ulike diskusjoner om det, selv om forenklet modell er foretrukket av mange. Jeg lurer på om man vil se på dette med løpende søknadsfrister og utbetaling gjennom året, for litt av frustrasjonen til mange i dag, når man ikke vet om ordningen er regelstyrt, gjelder også når på året man eventuelt får penger.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [12:15:54]: I dag har vi det slik at momskompensasjonen betales ut på slutten av året. Det er ganske forutsigbart. Organisasjonene vet at det kommer. Med denne regjeringen har vi sikret den forutsigbarheten ved at vi alle år vi har sittet i regjering, har betalt ut full momskompensasjon. Jeg kan skjønne at man gjerne skulle hatt pengene løpende, men det legges ned et stort arbeid, og vi har laget gode systemer i Lotteri- og stiftelsestilsynet som sørger for at disse pengene kommer inn på konto når de skal. Lotteri- og stiftelsestilsynet må også gjøre tester og prøve og sjekke at dette gjøres på en skikkelig måte, for jeg kan levende forestille meg debatten dersom en statsråd hadde betalt ut momskompensasjon uten noen form for kontroll. Da tror jeg ikke vi hadde møttes her – da tror jeg vi hadde møttes i et annet rom. Det er viktig for meg at dette gjøres på en skikkelig måte. Vi mener det er lurt å ha det på den måten vi har det i dag, men jeg skal være åpen for at det gjennom høringen vil komme gode forslag som vi også må vurdere.

Silje Hjemdal (FrP) [12:16:58]: Da forstår jeg det sånn at det egentlig var en innrømmelse fra statsråden – at frivilligheten ikke har den forutsigbarheten som man påstår at man har, nettopp fordi man ikke har en regelstyrt ordning, og ikke kan utbetale løpende fordi man kommer med en sum på slutten av året. Da kan man ikke vite om man får full eller regelstyrt kompen-

sasjon. Selv om regjeringen har fulgt opp det de siste gangene, er det fremdeles stor forskjell på om ordningen er regelstyrt eller bare fullfinansiert.

Statsråd Lubna Boby Jaffery [12:17:36]: Det var ingen form for noen som helst innrømmelse. Da tror jeg at Hjemdal velger å høre feil, eller hører feil. Jeg sa at denne regjeringen har sørget for en forutsigbarhet ved at disse pengene har kommet de årene vi har styrt. Jeg kan skjønne at man kanskje ønsker en annen måte å løse dette på, men forutsigbarheten ligger til grunn. Det er denne regjeringen – med dette politiske flertallet og hjulpet av SV – som har sørget for at det har vært full momskompensasjon for frivilligheten, idretten og kulturen. Jeg minner om at man valgte å kutte i denne ordningen før man sa takk og farvel.

Min ambisjon er å sørge for at vi har et politisk flertall i Stortinget som følger opp sine forpliktelser overfor frivilligheten. Det har jeg alle intensjoner om å gjøre all den tid jeg sitter som statsråd, og eventuelt også – hvis den dagen skulle komme – i opposisjon.

Presidenten [12:18:37]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [12:18:53]: Eg trur det må nokre oppklaringar til i debatten. Først og fremst er eg sosialdemokrat, og eg er ein svært stolt sosialdemokrat. Det inneber at vi er eit parti som sørger for føreseielege vilkår for frivilligheita gjennom full momskompensasjon for frivilligheit, idrett og kultur.

Vi må snakke sant i denne salen, og då høyrer historieforteljinga med. Framstegspartiet var med i ei regjering som kutta i momskompensasjonen, og så vidt eg huskar, hadde Framstegspartiet òg finansministeren i ein god del av dei åtte åra som høgresida styrte. Då hadde ein både moglegheita til å sørje for full momskompensasjon og til å innfri ei regelstyring. Då lurar eg på: Kva hindra dei i å gjere desse to tinga i dei åtte åra dei hadde makta?

Eg vil òg kommentere litt om gåvefrådragsordninga. Eg trur at folk og bedrifter gjev pengar til gode føremål fordi det er gode føremål, og det viser òg tala no, i motsetning til slik høgresida ofte vil framstille historieforteljinga.

Føreseielegheit for frivilligheita handlar om mange ting. Det handlar om momskompensasjon, og det handlar om dei pengane som kjem frå einerettsmodellen og overskotet frå Norsk Tipping. I fjor var overskotet som blei utdelt, over 6,5 mrd. kr, og det viser seg i kvar bygd og by. Det blir bygd ballbingar og skapt aktivitet over heile landet. Kva skjer med den føreseielegheita viss Framstegspartiet skulle fått gjennomslag for å skrote ei-

nerettsmodellen? Trur ein verkeleg i denne salen at utanlandske spelselskap som har hovudkontor på Malta, hadde brydd seg om det hadde blitt bygd ein ballbinge på Harøya og om idrettslaget der hadde gått rundt? Eg trur svaret er eit klinkande klart nei – det hadde ein ikkje. Føreseielege vilkår for frivilligheita handlar om momskompensasjon, og det handlar om einerettsmodellen vår. Denne regjeringa har styrkt begge delar og sikra den føreseielegheita som frivilligheita så sårt treng.

Tage Pettersen (H) [12:21:33]: Vi bør vel alle i hvert fall gi frivilligheten rett i at lovnaden om regelstyring av momskompensasjonen med dette blir utsatt fra denne stortingsperioden til den neste. Det er vel et løftebrudd fra dem som regjerer nå.

Så er det riktig å stille spørsmålet: Full momskompensasjon for hvem? Ja, det er full momskompensasjon for dem som får momskompensasjon. Som det har vært sagt i debatten tidligere i dag, er det flere nå i ideell sektor som taper, og som har null forutsigbarhet i momskompensasjonsordningen. Høyre har i inneværende periode fremmet forslag to ganger for å kunne rette opp i den eventuelle feiltolkningen eller uretten som ligger i regelverket, nettopp for å gjenskape denne forutsigbarheten og også sørge for at disse ideelle aktørene får full momskompensasjon.

Årsaken til at jeg tegnet meg, var påstandene fra Sem-Jacobsen fra denne talerstolen om gaveforsterkningsordningen, som ikke kan få lov til å stå uimotsagt. Tallenes tale forteller oss at det er rundt 2 500 små og store aktører over det ganske land som har mottatt støtte gjennom gaveforsterkningsordningen. Det er mobilisert nesten tre milliarder private penger gjennom gaveforsterkningen. Ja, det er helt riktig at vi har brukt ca. 750 mill. kr offentlige penger i den perioden, men når det man får tilbake, er 3,75 mrd. kr, er det selvfølgelig noe alle har tiljublet.

Nå ser man på felt etter felt at man taper stort på at gaveforsterkningsordningen er lagt ned – ikke minst har litteraturfeltet vært veldig tydelig i sine tilbakemeldinger. Ser vi på hvilke deler av landet som har fått penger fra gaveforsterkningsordningen, ser vi at etter Oslo og Vestland – som ja, er de to fylkene som har fått mest – kommer Nordland, Innlandet og Agder. Det er slett ikke store bykommuner og sentrale strøk, for dem som er opptatt av å tegne det bildet som et resultat av gaveforsterkningsordningen.

Som om ikke det er nok, hadde TV 2 i helgen en kronikk skrevet av Fundraising Norge på vegne av 76 organisasjoner, som med utgangspunkt i den siste giverundersøkelsen tar opp utfordringen med at én av fire sier at de gir mindre i gaver etter at regjeringen halverte fradragsnivået for skattefradrag for gaver til frivillig sektor.

Det er akkurat det stikk motsatte av det representanten Ask Bakke sa. Så ja, det betyr noe hvem som styrer, for å bruke Ask Bakkes ord.

Silje Hjemdal (FrP) [12:24:24]: Ja, det betyr noe hvem som styrer, men det betyr også noe hvem som lyger. Jeg reagerer veldig sterkt på at en saksordfører går så hardt til verks med løgner fra denne talerstolen og sier at Fremskrittspartiet i regjering gjorde store kutt i momskompensasjonen. Enhver som er lesekyndig, klarer å se at bevilgningene gikk opp og ikke ned. Vi var med på en opptrappingsplan mot målet om at vi på sikt skulle få en regelstyrt ordning. Det er sannheten.

De andre anklagene som saksordføreren fra Arbeiderpartiet kom med i avisen, bl.a. når det gjaldt meg og våre løsninger, var at idretten, frivilligheten og Kultur-Norge var de store taperne dersom Fremskrittspartiet skulle få gjennomslag for sin primærpolitikk, som er at vi ønsker en lisensmodell. Jeg har vært veldig klar på at jeg kan diskutere ulike innretninger på denne lisensmodellen, sånn som veldig mange i våre naboland og andre europeiske land har gjort. Det er ikke for å få mindre penger til gode formål, men mer penger.

Realiteten er at med det eneveldet vi har i dag, sendes ganske mange penger ut av Norge hvert eneste år, som kunne kommet barn og unge til gode. Det er sannheten. Så kan man gjerne være uenig om sak og ulike løsninger, men når man står på denne talerstolen og beskylder folk for å lyge, bør man jaggju meg ha ryggen fri selv.

Presidenten [12:26:33]: Presidenten vil påpeke at fra denne talerstolen behandler vi hverandre med respekt. Vi omtaler ikke hverandre som løgnere, og vi unngår også kraftuttrykk. Det ber presidenten om at representanten passer på for ettertiden.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [12:26:57]: Jeg skal prøve å unngå det. Jeg skal derimot si at jeg er glad for at representanten Pettersen fra Høyre nå synliggjorde hvor mange som fikk gaveforsterkningsmidler, over 2 000 aktører. Hvis man ikke da kan være enig i at det var en skjev ordning, når bare 20 av dem stakk av med 40 pst. av midlene, så skjønner ikke jeg. Her har jeg tallene på samtlige aktører som fikk over 40 pst. av alle midlene i alle de årene. De er først og fremst fra Oslo og Oslo-traktene og Vestlandet. Det ble pekt på Nordland, ja vel. Trøndelag fikk bare 2,1 pst. Så at det var en ordning som var for hele landet – det er det ikke tvil om at det ikke var.

Når det gjelder det som blir sagt om Fundraising Norge, som jobber aktivt for skattefradragsordningen, vil jeg minne om at både Frivillighet Norges tall og SSBs tall om givergleden har økt betraktelig hvert år siden vi endret på skattefradragsordningen.

Presidenten [12:28:07]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:28:11]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kontantstøtteleven og folketrygdloven (justering av kontantstøtteperioden og forlenging av foreldrepengerperioden ved 80 prosent dekning) (Innst. 237 L (2023–2024), jf. Prop. 43 L (2023–2024))

Presidenten [12:28:31]: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Silje Hjemdal (FrP) [12:29:09] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke komiteen for et konstruktivt og godt samarbeid, selv om det også i denne saken er litt ulike tilnærminger.

Saken vi behandler i dag, inneholder i hovedsak to forhold. Det første som foreslås, er en forkorting av kontantstøtteperioden med fire måneder, og deretter foreslår man en mer fleksibel ordning for dem som tar ut permisjon med 80 pst. dekningsgrad, slik at de ikke skal få mindre enn dem som tar kortere permisjonstid med 100 pst. dekningsgrad. Familier med barn fra 13 til og med 19 måneder vil, hvis forslaget blir vedtatt, kunne få kontantstøtte dersom man ikke benytter fulltids barnehageplass med offentlig driftsstøtte. Det er fire måneder kortere enn dagens ordning. At ordningen er kuttet med fire måneder, begrunner regjeringen med at alle barn har rett på barnehageplass fra de blir 20 måneder, og at det derfor ikke er behov for de siste fire månedene.

Slik systemet er i dag, er det et økonomisk insentiv til å velge 100 pst. dekningsgrad når man tar ut foreldrepenger. Grunnen er at den samlede stønadsutbetalingen vil bli høyere med 100 pst. dekningsgrad enn med den på 80 pst. Foreldre som i dag gjerne velger ulønnet permisjon, risikerer imidlertid en rekke negative konsekvenser i form av reduserte rettigheter, og endringen med økt fleksibilitet for dem med 80 pst. dekningsgrad vil utjevne denne forskjellen.

Flere partier har her, som jeg sa, litt ulike syn. Derfor vil jeg redegjøre bare for hva Fremskrittspartiet mener i denne saken, og det er at vi ønsker å beholde kontantstøtten for å gi familier valgfrihet i hverdagen og mulighet til å være hjemme sammen med barnet sitt lenger. Samtidig erkjenner vi at det noen ganger også har noen

utilsiktede konsekvenser. Derfor er Fremskrittspartiets løsning at kontantstøtten i fremtiden burde gjøres avhengig av arbeidsinntekt, slik at den styrker arbeidslinjen. Det vil være bra for alle de familiene som mottar den. Vi er også opptatt av at man bør se på endringer som kan gjøre det bedre for studentene, og vi fremmer derfor i dag to ulike forslag når det gjelder dette.

Jeg tar opp forslagene Fremskrittspartiet har alene og sammen med Høyre.

Presidenten [12:32:08]: Representanten Silje Hjemdal har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mona Nilsen (A) [12:32:27]: I dag behandler vi to viktige saker som vil bidra til å styrke likestillingen. Vi fjerner kontantstøtten for barn over 20 måneder, og vi endrer foreldrepengeordningen, sånn at den blir enda bedre. Det er en endring som nok vil synes på statistikken om noen år, gjennom at færre vil ta ulønnet permisjon. Disse endringene kommer i tillegg til en kraftig prioritering av barnehager, der vi i to omganger har senket barnehageprisene. En familie med et barn i barnehagen sparer over 17 000 kr hvert år fra august 2024, sammenlignet med prisjustering av regjeringen Solbergs siste budsjett. I distriktene er besparelsen ca. 23 000 kr hvert år.

Barnehagesatsingen og endringene som vedtas i dag, gjør vi fordi vi ønsker at folk skal ha en raus og fleksibel foreldrepengeordning, samtidig som de skal kunne komme ut i arbeid, og fordi vi mener at barnehager er viktig for å gi barn en trygg og god oppvekst og like muligheter.

Dagens foreldrepermisjonsordning er raus og fleksibel. Man kan selv velge om man ønsker å ta ut 49 uker med permisjon med 100 pst. foreldrepenge eller 59 uker med 80 pst. foreldrepenge. Problemet til nå har vært at det har lønnet seg å velge kortest permisjonslengde for deretter å ta ulønnet permisjon. Tallene fra Nav viser at andelen mødre som tar ulønnet permisjon, har økt dramatisk, fra 18 pst. i 2008 til 49 pst. i 2021. Vi tror at det er en sammenheng mellom dette hullet i foreldrepengeordningen og andelen som tar ulønnet permisjon. Derfor tetter vi gapet nå. Det er kvinnene som taper pensjon når de velger ulønnet permisjon.

Så til kontantstøtte. Arbeiderpartiet mener at kontantstøtten hindrer likestilling. Vi ønsker ikke å betale folk for å være hjemme. Vi ønsker at flest mulig barn går i barnehage, og vi er opptatt av at økonomi ikke skal være til hinder for deltakelse. Det å gå i barnehage er viktig for inkludering, for integrering og for å gi barn like muligheter. Derfor har vi senket barnehageprisene, og derfor avviker vi nå deler av kontantstøtten. For Arbeiderpartiet er det første skritt på veien til å avvikle kontantstøtten.

Turid Kristensen (H) [12:35:27]: Jeg vil innledningsvis ta opp dette med forlengelse av foreldrepengeperioden, noe Høyre støtter. Det har vært klart uheldig at den innretningen vi har hatt, har gitt insentiver til at foreldre har tatt ulønnet permisjon, med de konsekvenser at de får færre rettigheter osv., som også saksordføreren var inne på. Så dette er et godt grep vi ønsker å støtte.

Når det gjelder kontantstøtteleven og endringene der, er Høyres primære politikk at vi ønsker å fjerne denne kontantstøtteordningen og i stedet innføre en ventestøtte til dem som ikke får barnehageplass. Men vi kommer til å støtte selve omleggingen av ordningen og ser på det som et steg på veien at den nå forkortes.

Vi fremmer også et eget forslag i denne saken. Arbeids- og velferdsdirektoratet uttrykker skepsis til at lovendringene foreslås innført med virkning i løpende saker uten overgangsregler, og det er en skepsis vi støtter. Det handler om at dette setter en del familier i en ganske vanskelig situasjon. Hvis man ikke har en form for overgangsregler eller er tydelig på at innføringen av endringene i kontantstøtteleven skal gjelde for dem som har en stønadperiode som begynner å løpe etter ikrafttredelsesdatoen, vil det kunne bli store utfordringer.

En del av de innspillene vi har fått i forbindelse med behandlingen av denne saken, kommer nettopp fra privatpersoner som viser til at de allerede har fått innvilget permisjon hos sin arbeidsgiver, der det er ansatt en vikar som ikke nødvendigvis bare kan sies opp med kort varsel. Det betyr at arbeidstaker ikke har muligheten til å gå tilbake til arbeid og blir stående uten både lønnsinntekt og den kontantstøtten som man hadde belaget seg på å få. Dette mener vi det må tas høyde for.

Så sier regjeringen at dette har vært varslet i god tid. Ja, det ble varslet i forbindelse med f.eks. statsbudsjettet, men jeg skulle likt å se den barnefamilien som sitter og blar seg gjennom et statsbudsjett for å få med seg eventuelle endringer som er lagt fram her. Arbeids- og velferdsdirektoratet har ikke sendt ut noe informasjon. De sier at de vil sende ut informasjon når dette blir vedtatt på Stortinget, men det er etter Høyres mening altfor sent. Det er allerede mange som sitter i klemma – om det er et parlamentarisk uttrykk. Derfor fremmer vi sammen med Fremskrittspartiet et forslag med en alternativ ordlyd til III, nettopp for å få tydeliggjort at endringene i kontantstøtteleven bare skal gjelde i de tilfeller der stønadperioden begynner å løpe etter ikrafttredelsesdatoen.

Margrethe Haarr (Sp) [12:38:46]: I Norge har vi en rekke ordninger som skal støtte barnefamiliene og dekke deres behov. For å nevne noe har vi en av verdens beste permisjonsordninger som sikrer at både mor og far kan være hjemme med barnet sitt i løpet av barnets

første leveår. Alle familier får barnetrygd – som i løpet av de siste årene har blitt økt – de får mulighet for barnehageplass, og det er kontantstøtte for dem som ønsker å være hjemme litt lenger. Vi har gode og viktige ordninger for familiene, ordninger det er behov for å vurdere med jevne mellomrom. Gir de den riktige støtten, slår ordningene rettferdig ut, er det behov for å gjøre justeringer eller eventuelt innføre nye ordninger?

For Senterpartiet er det viktig at vi også framover skal ha gode og treffsikre ordninger for familiene. Vi har hatt en foreldrepengeordning som har hatt en skjevhet i fordelingen mellom utbetaling ved uttak av 80 pst. og 100 pst. foreldrepermisjon. Dette har bidratt til at det for mange økonomisk sett har vært gunstig å ha en kortere permisjon og eventuelt ta ut ulønnet permisjon. Her har det vært behov for en justering som gjør at disse to valgalternativene er mer like økonomisk sett.

Jeg er glad for at vi har en regjering som legger fram en justering som forlenger foreldrepengeperioden med 80 pst. dekning. Dette vil være en god justering for barnefamilie. Nå vil ikke lenger familiene tape økonomisk på å velge en lengre permisjonstid med sitt barn, og de vil ikke se seg nødt til eventuelt å ta ut ulønnet permisjon, med de ulempene det medfører.

Det foreslås en justering av kontantstøtteperioden. I dag kan barnefamilie motta kontantstøtte fram til barnet er 24 måneder. Regjeringen foreslår nå å redusere den ordningen med fire måneder. Det er fordeler og ulemper med kontantstøtten. En fordel er at det kan gi mor eller far muligheten til å være litt lenger hjemme med sine barn når de er små. Ulempen er at ordningen for noen har vært et insentiv til ikke å delta i arbeidslivet – særlig for kvinner, og dermed er det også et likestillingsproblem. Det er derfor viktig å finne en god balansegang med tanke på hvor lenge man kan motta den ytelsen, for å kunne redusere noen av ulempene med ordningen, men samtidig være med og sikre fordelene.

Kontantstøtten har også vært brukt som en økonomisk kompensasjon til de familiene som ikke har fått barnehageplass. I dag har alle barn rett til barnehageplass senest når barnet er 20 måneder, og ordningen vil i hvert fall bidra til at de vil få kontantstøtte fram til de får plass. Det å sikre retten til barnehageplass er et viktig tiltak for barnefamilie, i tillegg til at det er gunstig for barn å gå i barnehage. De fleste barn har det trygt og godt i barnehagen, og det er en viktig arena for lek, samvær og læring. Denne regjeringen har gjort det mye billigere å ha barn i barnehage ved at man har senket maksprisen, og også visse steder gjort det gratis.

Dette forslaget forlenger og sikrer at familien har rett på enten kontantstøtte eller barnehageplass. Det er flere som ønsker å fjerne kontantstøtten helt, men for Senterpartiet er det viktig at vi beholder den ordningen.

Kathy Lie (SV) [12:42:06]: SV støtter regjeringens forslag om begrensning i kontantstøtten og økning i foreldrepengeordningen for dem som velger å ta ut permisjon med 80 pst. lønn. Vi mener det er bra at vi nå utjevner den økonomiske forskjellen mellom dem som velger permisjon med 80 pst. lønn, og dem som velger 100 pst. lønn. Det er viktig for å redusere antall kvinner som tar ut ulønnet permisjon og mister tilknytning til arbeidslivets ordninger.

SVs primære politikk er å avskaffe kontantstøtten helt. Vi mener kontantstøtten er et hinder for integrering og likestilling, og vi mener at barn har godt av å gå i barnehage så tidlig som mulig. Men vi innser også at kontantstøtten er viktig for noen familier i dag, fordi det ikke gis barnehageplass til alle barn samtidig som permisjonstiden utløper. Vi anser heller ikke at kontantstøtten fram til barnet er 19 måneder utgjør et stort likestillings- eller integreringsproblem. Vi har også en god del ting å jobbe med framover med tanke på når barn kan få barnehageplass, før vi kan fjerne kontantstøtten helt.

Noen har løftet bekymringen for ikrafttredelsestidspunktet for dem som allerede er inne i kontantstøtteordningen, har planlagt dette og derfor ikke har søkt barnehageplass innen fristen 1. mars. Vi velger likevel ikke å støtte Høyres forslag om å utarbeide en overgangsordning. Vi mener at regjeringen ivaretar dette ved å foreslå en hjemmel for overgangsregler som gir adgang til å gi nærmere overgangsregel i forskrift ved behov. Vi forutsetter at departementet følger opp dette om nødvendig.

Statsråd Kjersti Toppe [12:44:04]: Vi har ei veldig god foreldrepengeordning i Noreg, som gjer det mogleg å kombinera det å gje omsorg til små barn med at ein opprettheld kontakten med yrkeslivet. Foreldre kan i dag velja mellom å ha permisjon i 59 veker med 80 pst. foreldrepenge eller 49 veker med 100 pst. foreldrepenge. I dag er den samla utbetalinga av foreldrepenge ulik om foreldra vel 80 pst. eller 100 pst. dekningsgrad, og det er det ingen forståelege grunnar til – at ei samla yting ved 80 pst. skal vera lågare enn ved 100 pst.

Regjeringa vil fjerna denne ugrunna forskjellen, slik at foreldre ikkje lenger skal tapa foreldrepenge om dei vel 80 pst. utbetaling. Vi føreslår difor å forlengja foreldrepengeperioden ved 80 pst. dekningsgrad med elleve stønadsdagar. Endringa er eit viktig grep for å gjera ordninga meir fleksibel for barnefamiliane. Ei forlengd foreldrepengeordning, med elleve dagar, vil òg bidra for mor, som kan ønskja å amma, og det kan føra til at behovet for ulønt permisjon vert noko redusert. Det er iallfall eit veldig viktig omsyn at foreldre kan velja den permisjonsløyninga som passar best for å yta god omsorg for barnet sitt, og som passar for familien sin.

Kontantstønad gjev foreldre stønad slik at dei enklare kan velja å yta omsorg for eigne barn lenger enn foreldrepermisjonen. Regjeringa meiner det er riktig å vidareføra kontantstønaden for familiane med dei yngste eittåringane. Behovet familiane sjølve har for å kunna yta omsorg er større når barna er små. Nokre ønskjer heller ikkje barnehageplass før ei stund etter foreldrepermisjonen. Kontantstønaden vil kunna gjera det lettare for familiane å velja det som passar for dei.

Regjeringa har vurdert å innføra ein småbarnsstønad, men har kome til at det er betre å gjera endringar i kontantstønaden enn å innføra ei ny ordning som berre vil gjelda for få familiar. Regjeringa føreslår at familiar med barn frå 13 til 19 månadar kan få kontantstønad dersom barnet ikkje har fulltidsbarnehageplass med offentleg driftsstønad. Det vil harmonera godt med retten til barnehage, som i dag gjeld seinast frå barnet er 20 månader. Forslaget vil gjera at alle familiar har krav på anten barnehageplass eller kontantstønad. Eit mindretal i komiteen ønskjer at endringa ikkje skal gjelda for dei som allereie har fått innvilga kontantstønad. Det forslaget kan eg forstå, men eg meiner likevel at omsynet til å ha eit likt regelverk for alle veg tungt i denne saka.

Presidenten [12:47:03]: Det blir replikkordskifte.

Turid Kristensen (H) [12:47:15]: Høyre har vært med på å fremme et forslag som vi mener vil ivareta dem som er inne i ordningen og ikke har hatt forutsetninger for å kunne forvente at en slik endring vil kunne tre i kraft og ramme også dem. Vi har da med hjelp fra departementet foreslått en endring i lovteksten for å ivareta nettopp dem som kan risikere å få et kutt i sin kontantstøtteperiode uten at de har vært klar over det.

SV sa nå i sitt innlegg at de i utgangspunktet ikke kommer til å støtte det forslaget fordi det er lagt opp til at det kan gis en forskrift, og at det er en forventning om at statsråden vil ivareta dette i forskriftsbehandlingen. Det siste jeg hørte statsråden si nå, er at det kommer hun ikke til å gjøre fordi man prioriterer å få en lik lov for alle, både for dem som er inne i ordningen, og for dem som ennå ikke har kommet inn i ordningen. Vil statsråden bekrefte om dette vil kunne reguleres i forskrift?

Statsråd Kjersti Toppe [12:48:20]: Det som det ligg opning for i lova, kan ein jo alltid vurdera, så det var ikkje slik ein kan forstå det eg sa. Når vi har føreslått at det skulle vera ei iverksetjing, sånn som det står, er det fordi vi meiner at dette er noko som det eigentleg har vore stor debatt om alt frå då vi tok dette opp i Hurdalsplattforma. Det har vore kjent at regjeringa jobbar med ei endring i kontantstøtta. Vi er no i mars, og det kan bli gitt veldig god informasjon til barnefamiliane sånn at

dei kan gjera endringar i forhold til at kontantstøtta vil bli borte for dei eldste eittåringane.

Turid Kristensen (H) [12:49:22]: Ja, det har vært debatt om dette, og man har kunnet forvente at det kommer endringer. Det har også regjeringen gjennomført i flere omganger. Men man kan ikke forvente at folk der ute skal tenke at det kommer endringer som vil ramme dem når de er midt i perioden. Det at dette har vært varslet i statsbudsjettet, mener jeg faktisk er å legge en for stor informasjonsinnhentingsbyrde på den enkelte familie. Det er ikke mulig for disse å innrette seg nå – selv om vi er i mars, dette nå kanskje blir mer kjent, og Arbeids- og velferdsdirektoratet kan sende ut et brev – for de har, som sagt i mitt innlegg, kanskje allerede fått en vikar på arbeidsplassen de er på, og kan ikke tre tilbake.

Det kan ivaretas i en forskrift, men det statsråden sa fra talerstolen, vil jeg gjerne ha bekreftet, for jeg tror det kan ha betydning for om vi kan få et flertall for dette forslaget her i dag. SV var tydelig på at de forventet at dette blir ivaretatt i en forskrift. Vil statsråden i forskrift sørge for at dette blir ivaretatt?

Statsråd Kjersti Toppe [12:50:28]: Då må eg få meir informasjon om kva ein forventar skal koma ut av ei sånn forskrift, for det har eg heller ikkje fått spørsmål om. Det som ligg i ei lov, er jo mogleg å framføra, men då må eg òg få ein førespurnad om kva ein forventar skal inn i den forskrifta. Viss det er slik at ein ønskjer det som Høgre no føreslår, og er ueinig i den måten som regjeringa har sett føre seg dette, må det iallfall koma tydeleg fram kva som er føremålet med å bruka ei forskrift.

Presidenten [12:51:22]: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutt.

Kathy Lie (SV) [12:51:47]: Jeg skjønnte at det var litt forvirring rundt hva jeg sa, men jeg sa egentlig bare det som står i en komitémerknad fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Der står det:

«Det er likevel for sikkerhets skyld foreslått hjemmel for overgangsregler i endringsloven, og det er adgang til å gi nærmere overgangsregler i forskrift ved behov. Disse medlemmer forutsetter at departementet følger opp dette om nødvendig.»

Det er det som ordrett står i den innstillingen som vi har levert.

Grunde Almeland (V) [12:52:39] (komiteens leder): Jeg hadde i utgangspunktet ikke tenkt å ta ordet i denne saken, først og fremst fordi jeg mener forslaget fra regjeringen er godt, betimelig og riktig og i tråd med det også

Venstre har ment over tid, så i utgangspunktet vil jeg stille meg bak det meste av det som bl.a. saksordføreren og forslagsstillerne, altså regjeringspartiene, har uttrykt i saken. Venstre har i selve innstillingen delt bekymringen som Høyre har løftet her i dag, men vi har i innstillingen ikke valgt å gå for det forslaget, fordi vi opplevde å bli tilstrekkelig betrygget av regjeringen og statsråden både gjennom svarbrevet og gjennom den dialogen vi har hatt i forbindelse med innstillingen.

Så må jeg si at jeg blir litt overrasket over de signalene som kommer fra statsråden her i salen i dag, for jeg opplever at man er ganske mye mer tilbakeholden enn det som jeg opplevde at regjeringen i utgangspunktet var. Selv om Venstre er helt enig i dette forslaget, er det klart for Venstre også at man ikke kan forvente at barnefamilier tenker på hva slags potensielle endringer det blir i de offentlige velferdsordningene i løpet av mars, april eller mai, når man må søke barnehageplass innen 1. mars. Det er noe høye forventninger å stille til barnefamilier. Det opplevde jeg også at statsråden i utgangspunktet var enig med oss i, men gitt de signalene som nå kommer fra statsråden, må Venstre melde at vi kommer til å støtte dette forslaget fra Høyre, med mindre vi får en ny bekreftelse fra regjeringspartiene om at de faktisk kommer til å ivareta dette hensynet.

Turid Kristensen (H) [12:54:49]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet igjen, men jeg synes faktisk det er litt vanskelig å få tak i hva statsråden nå egentlig formidler i replikkordskiftet. SVs representant Kathy Lie var oppe og pekte på at det som står i innstillingen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er:

«Det er likevel for sikkerhets skyld foreslått hjemmel for overgangsregler i endringsloven, og det er adgang til å gi nærmere overgangsregler i forskrift ved behov. Disse medlemmer forutsetter at departementet følger opp dette om nødvendig.»

Når det altså er uttrykt bekymring også fra Arbeids- og velferdsdirektoratet om at dette rammer foreldre som allerede er inne i sin kontantstøtteperiode, at de vil få et kutt, og at de kan risikere å stå uten arbeidsinntekt og uten kontantstøtte, kan jeg ikke forstå annet enn at det her ligger at det skal gis overgangsregler i forskrift, fordi det er behov. Nå så jeg at statsråden tegnet seg rett etter at jeg hadde gjort det, og jeg vil gjerne igjen be statsråden om nå å være helt tydelig på om den gruppen som vi har snakket om, som det står i klartekst i vår alternative lovtekst, vil bli ivaretatt.

Jeg tror ikke det er nødvendig å peke på at man må få vite hva man har ønsket regulert i en forskrift. Det står ganske tydelig i denne innstillingen, og det er altså at den kun skal gjelde for de tilfeller der stønadperioden

begynner å løpe etter ikrafttredelsesdatoen, som er varslet tidligere fra regjeringen skal være 1. august. Jeg håper at statsråden kan være helt tydelig på det, for det tror jeg vil ha en betydning for hvordan partiene vil stille seg til dette i avstemningen i dag.

Statsråd Kjersti Toppe [12:56:59]: Dei opplysningane iallfall eg har fått via departementet, er at alle som er inne i kontantstøtta no, allereie har fått beskjed om at desse endringane vil kunna koma, og at det ligg an til det. Eg har òg fått informasjon om at Nav sende ut beskjed om desse moglege endringane før barnehagefristen gjekk ut 1. mars, og at det no – etter vedtaket her – skal sendast ut meir informasjon. Det er bakgrunnen for at eg ikkje har problematisert dette så mykje. Saman med den andre generelle debatten som har vore om kontantstøtta, meiner eg at det har vore eit godt grunnlag for barnefamiliane for å gjera sine val. Likevel har ein i lova for sikkerheits skuld – som det òg står i merknadene her – foreslått ein heimel for overgangsreglar i denne endringslova, og at det kan gis nærare overgangsreglar i forskrift ved behov. Sjølv sagt vil vi bruka han, om vi ser at det trass i all den informasjonen som er gitt, likevel er eit problem for mange. Det kan vi òg ha dialog med Arbeids- og velferdsdirektoratet om. Det er slik at Stortinget stemmer for dei forslaga som dei ønskjer å stemma for, men det eg seier no, er iallfall grunnen til at vi har lagt fram denne saka på den måten vi har gjort.

Silje Hjemdal (FrP) [12:59:04]: Debatten utvikler seg på en litt spesiell måte her i salen, og jeg må si at jeg reagerer lite grann som saksordfører. Med det lille forbeholdet om at noe ikke har forsvunnet på veien – det har vært mye rot med det nye mailsystemet – kan jeg ikke huske at en del av de tilleggsopplysninger som statsråden kom med nå, så sent i debatten, er sendt komiteen. Jeg synes også det er litt uheldig at når komiteen egentlig har hatt en ganske klar oppfatning om hva som lå i dette – trodde jeg – da vi avgå saken, viser det seg nå å være noe ganske annet.

Jeg håper i hvert fall at en del partier vil tenke seg nøye om før voteringen i dag, da det helt tydelig i løpet av debatten her i dag framkommer at realiteten i saken er noe ganske annet enn det jeg forsto at man var enige om i komiteen og i avgivelsen. Jeg vil da oppfordre samtlige partier til å støtte forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [13:00:30]: Representanten Turid Kristensen har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Turid Kristensen (H) [13:00:44]: Jeg vil støtte det saksordføreren var oppe og sa, for verken komiteen eller saksordføreren har fått de opplysningene som statsråden nå oppga fra talerstolen om at departementet har forsikret seg om at disse har fått beskjed, og at Nav har sendt ut et brev. Så sent som 13. mars skriver statsråden fra departementet ingenting om dette, annet enn at Arbeids- og velferdsdirektoratet vil sende ut informasjonbrev om lovendringen, altså i tråd med det proposisjonen har oppgitt, og i tråd med de bekymringene som direktoratet har formidlet.

Jeg synes i hvert fall det er veldig underlig at dette ikke ble formidlet i brevet vi fikk fra statsråden 13. mars, altså for noen få dager siden, når det var helt åpenbart at det var dette som var bekymringen, at disse ikke var informert. Nå er det noen timer igjen til votering, og jeg vil oppfordre statsråden til å sørge for at departementet sender oss dokumentasjon om at denne informasjonen er gitt dem det gjelder.

Presidenten [13:01:52]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:01:56]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge (Innst. 230 L (2023–2024), jf. Prop. 46 L (2023–2024))

Margrethe Haarr (Sp) [13:02:20] (ordfører for saken): Det siste året har det blitt avdekt historier om personer som har blitt ulovlig adoptert til Norge. Regjeringen har derfor satt ned et eksternt utvalg som har fått i mandat å gjøre en gjennomgang av systemet for utenlandsadopsjoner til Norge. Hensikten med en slik gjennomgang er å kunne avdekke om historiske adopsjoner har skjedd på en forsvarlig måte, og om det forekommer ulovlige eller uforsvarlige forhold i forbindelse med adopsjonene.

Andre land har også gjennomført en slik gransking, der man har funnet ulovligheter. Eventuelle funn som utvalget avdekker, vil kunne danne grunnlag for nye lover og regler i forbindelse med adopsjon. Senere i dag skal Stortinget debattere en interpellasjon som omhandler adopsjon, så jeg velger å ikke omtale bakgrunnen for lovforslaget ytterligere.

Det er avgjørende at utvalget har tilgang til relevant og nødvendig informasjon for at de skal kunne oppfylle sitt mandat og sikre at rapporten danner et riktig bilde av hvordan utenlandsadopsjoner til Norge har fungert. Denne loven vil være med og sikre at utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner, skal få tilgang til infor-

masjon som er nødvendig for at de skal kunne utføre sin oppgave på en forsvarlig og rettsikker måte.

Lovforslaget inneholder regler om adgang til å gi opplysninger til utvalget, regler om taushetsplikt, rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger for utvalget samt et forbud mot at opplysninger utvalget mottar, kan brukes som bevis i en eventuell senere rettsak.

I lovforslaget er det lagt vekt på å ivareta enkeltindivids personvern og andre hensyn som begrunner at informasjonen kan være underlagt taushetsplikt. Innretningen på lovforslaget følger hvordan et liknende utvalg har blitt regulert tidligere. Det foreslås at loven trer i kraft straks, og at lovens § 2 og § 4 oppheves når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Til slutt ønsker jeg å takke komiteen for godt samarbeid i denne saken, og det er en samlet komité som stiller seg bak lovforslaget.

Statsråd Kjersti Toppe [13:04:32]: Den 20. juni 2023 oppnemnde regjeringa eit uavhengig utval som skal granska utanlandsadopsjonar til Noreg. Det overordna formålet med granskinga er å få svar på om det har skjedd ulovlege eller uetiske forhold i forbindelse med utanlandsadopsjonar. Utvalet skal granska adopsjonar på systemnivå, men skal òg gå inn i eit utval av konkrete enkeltsaker. Desse enkeltsakene vil omfatta ei stor mengd sensitive personopplysningar som er underlagt teieplikt. Utvalet kan òg ha behov for å få annan informasjon som er underlagt teieplikt, for å utføra oppdraget sitt. Det er difor nødvendig å fastsetja reglar om informasjonstilgang m.m. for utvalet.

Dette lovforslaget skal gi utvalet tilgang til informasjon som er nødvendig for at utvalet skal kunna utføra sine oppgåver etter mandatet på ein forsvarleg og trygg måte. I lovforslaget har departementet lagt vekt på å vareta personvernet til enkeltindivid og andre omsyn som grunngir at informasjonen kan vera underlagt teieplikt. Samtidig skal lovforslaget sikra at utvalet skal kunna utføra arbeidet sitt på ein funksjonell og effektiv måte. Utvalet skal ikkje kunna påleggja nokon ei opplysningsplikt.

Dette lovforslaget byggjer på liknande heimlar om informasjonstilgang som har vorte fastsette for andre utval, og det er altså ein relativt vanleg prosess i den forbindelse. Eg er glad for at ein samla komité stiller seg bak lovforslaget, slik at vi får desse reglane på plass.

Presidenten [13:06:26]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:06:29]

Interpellasjon fra representanten Mona Nilsen til barne- og familieministeren:

«Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har anbefalt full midlertidig stans i utenlandsadopsjoner, til den igangsatte granskingen er ferdig. Dette oppleves inngripende for mange som på ulikt vis er involvert. At statsråden derfor har valgt å avvente en slik beslutning, til ytterligere vurderinger er gitt, alternative tiltak er vurdert, samtidig som en gjennomgang av konsekvenser er foretatt, er viktig og bra.

Kan statsråden redegjøre for de ulike prosessene som foregår, og hva som gjøres for å sikre forutsigbarhet og trygghet i systemet for utenlandsadopsjoner?»

Mona Nilsen (A) [13:07:20]: Mange med meg satte stor pris på statsrådets tydelige reaksjoner på avsløringer knyttet til utenlandsadopsjon. Det er bra og faktisk helt nødvendig. At et eksternt toårig utvalg er satt til å granske utenlandsadopsjoner til Norge, er også både tillitvekkende og avgjørende, sånn at vi får gjennomgått det som er det norske systemet. På den måten skal vi forsikre oss om at både rettssikkerhet, menneskerettslige forpliktelser og barns beste ivaretas.

Selv om de sakene som er kommet opp, tilhører eldre tid, er det å ta lærdom av både tidligere og mulige svakheter et åpenbart formål. Og la det være sagt: Bare en mistanke om at en mor eller en far er frarøvet sitt barn, er helt uutholdelig.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har som kjent anbefalt en full midlertidig stans til den igangsatte granskingen er ferdig. Det oppleves, og er, selvsagt inngripende for mange som på ulikt vis er involvert i utenlandsadopsjon. At statsråden derfor har valgt å avvente en slik beslutning til ytterligere vurdering er gitt og alternative tiltak vurdert, samtidig som en gjennomgang av konsekvenser er foretatt, er vesentlig og viktig for mange.

Det er en kjensgjerning at en utenlandsadopsjon for mange barn vil være ensbetydende med en bedre oppvekst – at en slik adopsjon vil kunne være ensbetydende med en overgang fra fattigdom og omsorgssvikt eller mangel på en institusjon, til et ressurssterkt og motivert hjem med støtte og omsorg.

På den andre siden må vi, så langt det overhodet er mulig, forsikre oss om at vi ikke gjentar feil vi ser fra tidligere tider. At adoptivbarn og deres familier ofte står overfor utfordringer andre familier kanskje ikke har, er en kjensgjerning. At det nå er sørget for en ny kompetansetjeneste hos Bufetat som skal bidra med individuell veiledning, er et godt og etterlengtet tilbud.

Jeg vil også vise til at statsråden har bidratt med flere positive initiativer, som eksempelvis bistand til søk etter

biologisk opphav, men også ulike former for foreldre- støtte og samtalestøtte til adopterte over 16 år.

At det er stor uro blant de som har engasjert seg for i framtiden å bli adopsjonsforeldre og interesseorganisasjoner som engasjerer seg i utenlandsadopsjoner, er forståelig. Av hensyn til alle involverte ser jeg derfor fram til at statsråden kan si noe om ferdigstilling av det arbeidet.

Statsråd Kjersti Toppe [13:10:45]: Det siste året har utanlandsadopsjonar vore mykje i fokus, ikkje utan grunn. Eg er glad for at interpellanten tar opp dette viktige temaet. Fleire andre land har gjennomført gransking av adopsjonssystema sine, og det har vorte avdekt uforsvarleg praksis. Også i Noreg har det kome fram opplysningar om alvorlege forhold.

På denne bakgrunnen har regjeringa sett ned eit uavhengig granskingsutval som skal vurdere om norske styresmakter har hatt god nok kontroll med historiske utanlandsadopsjonar, og om det har skjedd ulovlege eller uetiske adopsjonar til Noreg. Utvalet skal arbeida i to år og har fått eit omfattande mandat. Det er viktig for regjeringa at granskinga vert grundig, og at ein har tillit til ho.

Eg har bedt Bufdir no om også å gjennomgå dei konkrete formidlingsløyva til landa Noreg adopterer frå i dag, slik at vi får oppdatert informasjon om rettssikkerheita ved dagens samarbeid. Bufdir har frist 1. mai på dette arbeidet.

Den tredje prosessen, som kanskje har fått mest merksemd no, er at Bufdir i januar anbefalte ein mellombels stans i alle utanlandsadopsjonar mens den eksterne granskinga held på. Dette er ei vurdering som Bufdir har gjort på eige initiativ, og eg tar anbefalinga frå Bufdir på alvor. Likevel meiner eg at rapporten ikkje opplyser saksfeltet godt nok på enkelte område, og eg har difor bedt Bufdir om snarast mogleg å koma tilbake til departementet med meir informasjon på dei områda vi peiker på, sånn at departementet kan gjera ei forsvarleg vurdering. Ein mellombels stans i all utanlandsadopsjon eller stor grad av utanlandsadopsjonar som er i planane no, vil vera inngripende, og eg er opptatt av at ein får greidd ut kva slags konsekvensar ein stans vil ha.

Vidare er det viktig at det vert vurdert om ein stans er eit nødvendig tiltak. Fleire land har gjennomført granskingar, men ingen andre land har gjort ein stans av det omfanget og den karakteren som Bufdir no har anbefalt i Noreg. Det er bakgrunnen for at departementet har gitt direktoratet eit oppdrag som dei skal koma tilbake med så snart som mogleg, og eg forventar at det vil skje relativt raskt.

Den øvste eller den tydelegaste prioriteringa til norske styresmakter er at adopsjonar skal vera trygge. Dei

skal skje i tråd med Haagkonvensjonen av 1993 om vern av barn og internasjonalt samarbeid ved internasjonale adopsjoner. I dag har vi strenge regler for utanlandsadopsjonar til Noreg. Bufdir har vide rammer for å føra kontroll og tilsyn og opplyser at dei har styrkt kontrollen i 2023. Det er viktig at ein gjer konkrete vurderingar av adopsjonssystemet i Noreg i dag når ein skal vurdere ein mellombels stans.

Ansvar for adopsjonsfeltet ligg på alle regjeringar som har sete med makta dei siste tiåra. Denne regjeringa har tatt ansvar og fått sett ned ei gransking. Departementet har òg bedt Bufdir om å prioritera opp adopsjonsfeltet. Regjeringa har fått på plass nye etteradopsjonstiltak i 2023. Dette inkluderer ei kompetansetjeneste for adopterte og familiane deira, ei teneste for bistand til søk etter biologisk opphav, kurs til adoptivforeldre og samtalestøtte til adopterte over 16 år. Dette er tiltak som eg er opptatt av at vi må få til å fungera på best mogleg måte, og eg har kontakt med adopterte som òg fortel at det framleis er behov for forbetringar.

Til slutt vil eg seia at eg forstår situasjonen og at folk vert urolege over dei ulike prosessane som no skjer på adopsjonsfeltet, men eg vil vera tydeleg på at viktige avgjerder på adopsjonsfeltet må byggja på grundige og for-svarlege vurderingar.

Mona Nilsen (A) [13:15:48]: Jeg takker statsråden for svar og for at statsråden både tar situasjonen på alvor og prioriterer den høyt.

Det er ingen som har tatt til orde mot en gransking av adopsjonsfeltet, men bekymringen vi får fra veldig mange, er at en midlertidig stans skal ta såpass lang tid, og at det kan medføre at utenlandsadopsjonene i praksis blir lagt ned. Det har man sett i Danmark, hvor den siste adopsjonsformidlende foreningen avvirket sitt arbeid. I Sverige utelukker man ikke en stopp i adopsjon parallelt med en gransking.

En midlertidig stans i alle utenlandsadopsjoner vil være svært inngripende. Derfor er det så viktig at det blir gjort en grundig vurdering av grunnlaget for en eventuell stans, alternative tiltak og hvilke konsekvenser en eventuell stans vil ha. Et slikt grunnlag – det må jeg være ærlig og innrømme – skulle jeg gjerne ha sett at Bufdir hadde hatt før de foreslo en midlertidig stans som har en så lang varighet. Derfor er jeg svært fornøyd med at statsråden etterspør disse vurderingene før beslutningen tas, og at man forventer at Bufdir leverer ganske så snart.

Jeg har veldig stor forståelse for at mange tar til orde for at statsråden må ta en snarlig avgjørelse, men vi må heller ikke skynde oss så fort at vi ikke får et godt nok grunnlag å ta en beslutning på. Vi kan spørre oss – og jeg mener vi bør – både nå og i framtiden: Hvis ikke Norge

kan gjennomføre trygge adopsjoner, hvem kan gjøre det da? I dag vet vi at det er svært mange barn som risikerer å vokse opp på barnehjem i sitt nåværende hjemland om de ikke blir adoptert til Norge. Det er ikke til barnets beste.

Som jeg nevnte før: Utenlandsadopsjon vil kunne være det som gir barn en overgang fra fattigdom og omsorgssvikt eller -mangel på institusjon, til et ressurssterkt og godt hjem med støtte og omsorg i Norge. Da mener jeg at det gjennom tett dialog og gjensidig samarbeid fra myndighetslandene bør være mulig å ha trygge adopsjonsprosesser, både nå og i framtiden.

Statsråd Kjersti Toppe [13:18:34]: Som interpellanten sa, er målet at ein skal kunna ha trygge adopsjonar i framtida, og ein skal òg læra av eventuelle feil som har skjedd. Det er viktig for å kunna ha tillit til systemet.

Det har vore ulike debattar. No vert det sagt at ingen er mot ei gransking. Det har vore ein diskusjon om gransking og kva signal det ville gi, men slik saka er landa, opplever eg at det no er stor einigheit om at det var rett å setja ned eit granskingsutval. At det vart gjort eksternt, meiner eg er rett.

Det er ein del kritikk som handlar om at det tar for lang tid. Det vil eg gjerne knyta nokre ord til. Da eg jobba med dette mandatet, var eg opptatt av at dette var eit utval som måtte ha tillit, etter alt det som hadde skjedd. Eg fekk veldig tydelege tilbakemeldingar frå dei adopterte sine organisasjonar og frå dei adopterte sjølve om at det var viktigare at det var eit omfattande mandat som gjekk grundig inn, enn at det tok veldig kort tid. Eg vil forsvara at utvalet skal få jobba i to år med det omfattande mandatet dei har. Vi har sagt at dei skal kunna koma med nokre delrapportar før, når det er viktige ting som må fram, eller dei har viktige ting å melda. Det er vi i kontakt med utvalet om.

Det som er situasjonen no, er at det er ei veldig stor uro for anbefalinga frå Bufdir, om ein stopp i utanlandsadopsjonar mens granskingsutvalet gjer sitt arbeid. Eg kan forstå foreldre som er i ein prosess, som kanskje har venta på eit barn i mange år, og at det no vert veldig usikkert kva som skjer. Eg gjer iallfall det eg kan for at dette skal verta avklart snarast mogleg. Eg må venta til eg får tilbakemelding frå Bufdir, og det er veldig høgt prioritert i departementet.

Til slutt har eg lyst til å ta opp éin ting. Vi må hugsa på at det er veldig mange barn som er adopterte i Noreg. Den offentlege debatten som no har vore, veit eg har vore belastande for mange. Eg tenkjer det er viktig at vi får fram god og korrekt informasjon om kva adopsjon er, og kva det skal vera.

Turid Kristensen (H) [13:21:52]: Jeg vil også innlede med å gi statsråden honnør for å vise at hun tar den-

ne situasjonen på alvor. Jeg tror nok vi var mange som ble sjokkert over hvor mye ulovligheter som har foregått, og på hvilken måte de har foregått over mange år. Noen av eksemplene som kom fram i VGs serie om dette, ligger langt tilbake i tid, men det var også tilfeller med korrupsjon i land i dag, noe som gjør at det har vært utrolig viktig at vi har tatt grep om denne situasjonen, og at vi nå skal sørge for at ulovligheter ikke skal kunne foregå i Norge ved adopsjon i framtiden.

Jeg er også helt enig med interpellanten i at det er viktig at vi faktisk avveier en del hensyn. Det er fullstendig uakseptabelt at foreldre i andre land opplever å miste sine barn, blir lurt eller på andre måter opplever at barna blir adoptert til Norge uten at de har frigitt dem for adopsjon. Vi må gjøre absolutt alt vi kan for at det ikke skal skje igjen.

Så er det også hensynet til dem som er adoptert til Norge, og som har fått et langt bedre liv enn det de hadde kunnet få. Det ligger i prinsippene i Haagkonvensjonen og annet at landene først skal forsøke å finne gode løsninger i hjemlandet til barnet, og det er viktig at vi nå påser at dette skjer. Jeg er glad for at det til slutt ble et eksternt utvalg, for det tror jeg har mye å si for tilliten til resultatet som blir lagt fram fra dette utvalget.

Så litt til den situasjonen vi står i nå. Bufdir foretok en utredning og la fram en anbefaling i midten av januar. Umiddelbart tenkte jeg at dette måtte vi bare kaste oss over, men jeg ser det har vært riktig at vi har bedt om noe mer informasjon for å være helt sikre på at det vi nå foretar oss, er riktig. Jeg stilte også statsråden et spørsmål om dette i midten av januar, og signalene vi har fått, også her i dag, er at dette skal gjøres snarest mulig og relativt raskt. Da er det begrepet «relativt» jeg lurer litt på, for nå har det faktisk gått over to måneder. Statsråden sier at hun gjør alt hun kan, og at det vil bli høyt prioritert når hun mottar dette fra Bufdir. Jeg håper at dette «alt hun kan» innebærer at man også purrer på Bufdir og sørger for at dette kommer, for det er en ganske vanskelig situasjon for veldig mange familier.

Statsråden var inne på to av de tingene som bekymrer meg mest, i sitt siste innlegg her. Det ene er familier som kanskje har ventet i tre, fire eller fem år, og som nå lever i uvisse om hva som skal skje. Det andre er den debatten som foregår rundt om i landet vårt nå, og som vi vet rammer dem som allerede er adoptert, og som ytrer at de er glad for at de er det. Det rammer små barn. De mest groteske eksemplene handler om at barn har fått beskjed om at de ikke lenger får lov å være med beste-kompisen hjem for å leke fordi foreldrene har stjålet ham fra hjemlandet hans. Derfor mener jeg det er et stort, stort behov for at Bufdir nå kommer med den tilleggsutredningen som statsråden har bedt om, sånn at vi kan få landet dette.

Jeg er en av dem som jeg tror man refererer til når det sies at det har vært litt utålmodighet om at det eksterne granskingsutvalget skulle bruke to år, og jeg har begrunnet det med at det er mange andre land som har gjennomført mye. Og selv om vi ikke er identiske, mener jeg at man kanskje kunne ha innhentet – som jeg håper at man gjør – informasjon for å forkorte denne tiden. Men det er viktig at det blir gjort ordentlig.

Noe det er behov for inntil utvalget leverer, er at det nå kommer på plass risikoreduserende tiltak, sånn at vi kan fortsette med adopsjoner, som andre land tydeligvis har gjort. Jeg synes det ligger et visst signal i, som statsråden var inne på, at ingen andre land har innført stans. Skal vi fortsette med dette, må det på plass en del risikoreduserende tiltak. Man må se på hvilken rolle Bufdir skal ha, hva de eventuelt skal overta av oppgaver, og hvordan man kan sikre denne prosessen videre.

Jeg har også et spørsmål om disse berømte to årene som det eksterne utvalget skal bruke. Det har blitt sagt at det skal ta to år fra det ble opprettet, dvs. til sommeren 2025. Men det har kommet ganske klare signaler, og etter det jeg forstår fra utvalget selv, om at de ikke planlegger å levere før to år etter at de hadde sitt første møte, som overraskende nok – hastesaken dette er – ikke fant sted før i desember 2023. Jeg håper at statsråden i hvert fall kan klargjøre at man står fast ved at den toårsfristen utvalget har fått, løper fra da utvalget ble oppnevnt, og at vi ikke må vente ytterligere et halvt år på avklaringen.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [13:27:13]: Tusen takk til representanten Mona Nilsen for denne viktige interpellasjonen.

Adopsjon har fortjent fått mye oppmerksomhet den siste tiden gjennom media, de ulike granskingene som foregår i andre land, og nå sist Bufdirs anbefaling om midlertidig stans i adopsjoner til Norge umiddelbart. Jeg er, som statsråden og hele komiteen, veldig opptatt av at adopsjoner skal være trygge. Bare tanken på hvordan det føles å være adoptert og plutselig kjenne på at man kanskje ikke er adoptert lovlig, men tatt fra sine foreldre, er jo nesten ikke til å holde ut. Det er nå mange adopsjonsforeldre som kjenner på uro og frykt over at de muligens har fått et barn ulovlig. Det er veldig forståelig, og det må være veldig vanskelig for dem.

Selv om alt det som nå kommer fram, og som snakkes om, er vondt for de berørte, er det bra at denne saken har blusset opp og fått fokus, for noe annet enn helt trygge og lovlige adopsjoner er ikke akseptabelt. Det er derfor veldig bra at det nå tas tak fra regjeringen.

For det første har statsråden satt ned et uavhengig granskingsutvalg, som vi har hørt om, som skal vurdere om vi har god nok kontroll på utenlandsadopsjonene, og om det har skjedd ulovligheter ved adopsjon. For det

andre har statsråden bedt Bufdir om å gjennomgå de konkrete tillatelsene til landene vi adopterer fra. Sist, men ikke minst har statsråden bedt Bufdir avvende det kanskje noe vel overivrige ønsket om å få en midlertidig stans i adopsjoner til Norge mens granskingen pågår. Hun mener at grunnlaget for det grepet ikke er grundig nok vurdert, og vil avvende bedre saksgrunnlag for å bestemme noe slikt, da hun, som vi i Senterpartiet, mener at en midlertidig stans er så inngripende for så mange at det ikke kan tas lett på.

Jeg er veldig glad for at ministeren er så tydelig i sin rolle og forstår godt de utfordringene som adopsjonsfeltet står i. Ikke minst vil midlertidig stans i adopsjoner føre til stor usikkerhet og påkjenning, både emosjonelt og økonomisk, for dem som er i prosess med å adoptere. Adopsjonsorganisasjonene som vi i Norge har gjort oss avhengig av, vil ved midlertidig stans gå en svært usikker framtid i møte. Jeg kan ikke se at det er klokt å ramme disse unødvendig før man vet om de eventuelt gjør noe feil. Hvordan skal vi da framover organisere utenlandsadopsjon?

Sikker, trygg og lovlig utenlandsadopsjon er det vi vil ha, til glede for både barna og foreldrene det gjelder. Jeg vet at alle partier i komiteen er opptatt av at det skal være sånn. Men jeg vil legge til at det som nå har kommet på agendaen, er en problemstilling og en utfordring som også tidligere regjeringer og storting burde ha vært opptatt av. Slik jeg har forstått det, og dette sier jeg med forbehold, har noen av de utfordringene som nå diskuteres, også vært kjent tidligere. Det er veldig synd at de ikke boblet godt nok opp og ble tatt tak i da.

Jeg er også kritisk til at det etter sigende ikke har vært et skikkelig, omfattende og godt samarbeid mellom Bufdir og adopsjonsorganisasjonene. Det burde jo være skikkelig bra, og Bufdir burde jo ha skikkelig god kontroll. Jeg krysser fingre for at det blir bra framover i alle fall, og for at granskingen får på bordet alt det som eventuelt ikke er bra, og som da må ryddes opp i. Inntil det er det fortsatt usikkerhet om det blir en midlertidig stans, og jeg har i den anledning et utdypende spørsmålet til ministeren: Hva tror hun det kan gjøre med hele adopsjonssystemet vårt dersom vi går inn for en midlertidig stans? Hvilke konsekvenser kan det få?

Silje Hjemdal (FrP) [13:31:25]: Jeg vil først og fremst takke interpellanten for å løfte en veldig viktig sak som jeg vet mange har engasjert seg i, ikke minst de menneskene som faktisk har vært utsatt for ulovlig adopsjon, og også de som frykter at de har det.

Mange av disse menneskene har stått ganske alene i kampen, nettopp fordi det er et veldig sensitivt tema å debattere. Det er mange følelser og mye man ikke vet. Jeg kan ikke sette meg inn i den situasjonen, men det jeg

synes er bra, er at man etter mange år endelig fokuserer på dette med ulovlig utenlandsadopsjon og de mulige feilene som er begått.

Mediene har avslørt en rekke forhold i flere saker, bl.a. har det vært trukket fram beskyldninger om uregelmessigheter og dokumentforfalskninger, og vi har faktisk vært vitne til salg av barn – menneskehandel. Det er veldig alvorlig. Det har mange andre land tatt fatt i før oss. Det er noe jeg har diskutert med kollegaer i Sør-Korea, i Danmark, i Belgia og i Den interparlamentariske union. Dette er noe som ganske mange etter hvert har blitt opptatt av. Men jeg skal berømme statsråden for at da det var diskusjon om gransking, og jeg og Fremskrittspartiet forlangte at den skulle være ekstern, ble det lyttet til. Det tror jeg vi skal være veldig glade for, for det gir forhåpentligvis en litt annen legitimitet til denne granskingen.

Jeg har lyst til å trekke fram ett menneske, nemlig Uma Feed. Den 17. januar fikk hun Zola-prisen for sin mangeårige kamp mot ulovlig utenlandsadopsjon. Det har kanskje vært litt norsk naivitet i denne debatten, at Norge alltid har de beste systemene og de beste lovene. Jeg tror dette absolutt er tiden for å erkjenne at feil også kan skje i Norge og ramme barn som kommer hit.

Bufdir, som ligger under statsrådets departement, er klar på at man ønsker en midlertidig stans av adopsjoner, nettopp fordi risikoen for ulovligheter er reell. Det sier Hege Nilssen i Bufdir i en pressemelding. Da er jeg litt bekymret for om statsråden i dag egentlig kan garantere at de prosessene som eventuelt vil fortsette å løpe, inntil man tar en sånn beslutning, er sikre. På meg virker det i hvert fall ikke som sikkert at Bufdir kan garantere det, og det uroer meg. Jeg forstår at det er veldig mange mennesker som har ventet lenge, og man kjenner på et veldig stort press, men det er ingen rettighet å adoptere. Vi har et ansvar for å sørge for at menneskerettighetene til disse barna og deres familier ivaretas. Det overgår faktisk alt. Så ja, en sånn type regulering vil absolutt kunne være inngripende, men for meg er det veldig viktig at vi nå er sikre på at prosessene er forsvarlige, og at ingen av de barna som kommer til vårt land i dag, er utsatt for menneskehandel. Om man vokser opp i Norge og har bedre velferdsordninger, er det ikke nødvendigvis sånn at man har det bedre her enn om man vokser opp i familien der man er født. Da må man i hvert fall vite at adopsjonen er lovlig.

Mona Nilsen (A) [13:36:46]: Debatten i dag viser et stort engasjement, også fra oss som sitter i familie- og kulturkomiteen. Jeg har lyst til å si at vi nok må erkjenne at ikke ett tidligere regjeringsparti opp gjennom årene kan klappe seg på brystet og si: Vi har hatt nok fokus på å sikre at vi ikke har hatt ulovlige adopsjoner i

Norge. Det viser historiene tilbake i tid. Derfor er det riktig at vi må lære av historien. Vi må gjøre alt vi kan for å unngå sånne hendelser i framtiden.

Debatten om utenlandsadopsjon skaper et stort engasjement. Formidlingsbyråene, adoptivforeldre og organisasjoner har vært, vil jeg si, svært konstruktive i måten de har møtt denne saken på, og det setter jeg stor pris på. Jeg er sikker på at de også vil bidra godt i framtiden.

Derimot skal vi alltid flagge høyt at rettssikkerheten for barn, biologisk familie og adoptivforeldre aldri må gå på akkord med ønsket om en hurtig avklaring. Ett frarøvet barn er ett barn for mye.

Jeg vil avslutte med å takke for en god debatt. Jeg vil avslutte diskusjonen om utenlandsadopsjoner med at vi må evne å holde både hodet klart og hjertet varmt.

Statsråd Kjersti Toppe [13:38:44]: Takk for alle innlegg. Eg skal svara ut ein del av dei konkrete spørsmåla eg har fått.

Når det gjeld kor lang tid det vil ta før ein får ei endelig avklaring på ein eventuell midlertidig stans i adopsjonar mens den eksterne granskninga går føre seg, kan vi ikkje gjera noko no før vi får det tilbake igjen frå Bufdir. Eg vart spurt om eg purrar på Bufdir. Da kan eg seia: Ja, vi purrar på Bufdir. Samtidig har vi sagt at vi må la dei få gjera den jobben som trengst for at vi skal få eit grundig og reelt svar. Men at mange ventar på ei avklaring, har eg veldig, veldig stor forståing for, og den avklaringa skal eg òg bidra til.

Når det gjeld å sjå til andre land, som representanten Kristensen viser til, står det i mandatet til granskingsutvalet at dei skal sjå til andre land. Samtidig er desse systema forskjellige, så ein kan ikkje automatisk sjå til andre land og tenkja at vi da er ferdige med å gå gjennom dette i Noreg. Men ein skal sjå til andre land.

Når det gjeld risikoreduserande tiltak her og no, mens vi står i dei ulike prosessane, har Bufdir styrkja kontrollen i 2023, og i den tilrådinga vi fekk i januar, er det òg ulike forslag til korleis ein kan gjera risikoreduserande tiltak om ein ikkje mellombels stoppar adopsjonar heilt. Dei forslaga meiner eg uansett kan vera veldig gode å følgja opp vidare, men det skal eg koma tilbake til.

Når det gjeld kor lang tid det eksterne utvalet skal jobba, er det vanleg at den tida dei får, er frå når dei har oppstart, altså ikkje frå da utvalet vart sett ned av Kongen i statsråd. Det er inntil to år, og at dei ikkje kunne starta opp før i desember, har nettopp å gjera med at det vart eit eksternt utval. Vi måtte rekruttera eksternt i sekretariatet, og det tok lengre tid. Men eg trur òg at det var veldig viktig, for først og fremst måtte dette granskingsutvalet ha tillit. Det har vi òg hatt ein debatt om

tidlegare. Eg opplever no at iallfall partia på Stortinget er einige om at det er viktig. Eg forstår òg at ein er utolmodig på dette området.

Presidenten [13:41:49]: Debatten i sak nr. 7 er omme.

Sak nr. 8 [13:41:53]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo og Ingvild Wetrhus Thorsvik om vern av naturskog og gammelskog (Innst. 229 S (2023–2024), jf. Dokument 8:63 S (2023–2024))

Presidenten [13:42:09]: Etter ynske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Une Bastholm (MDG) [13:42:40] (ordfører for saken): Jeg vil begynne med å takke Venstre for et viktig forslag, og jeg vil også takke de 167 forskerne som i januar leverte et opprop om behovet for å kartlegge og beskytte naturskogene våre i Norge. Det har en kjempestor verdi med felles anbefalinger fra brede kunnskapsmiljøer.

Jeg vil også takke statsråd Bjelland Eriksen, som lyttet til forskerne og har varslet at regjeringen nå vil gjennomføre en kartlegging av naturskogene i Norge. Som saksordfører vil jeg også takke komiteen for godt samarbeid.

Selv om det har skjedd en del positivt i saken, har vi på ingen måte løst hovedproblemet. Som representant for Miljøpartiet De Grønne vil jeg understreke at det fortsatt pågår en stille katastrofe i norske naturskoger, en katastrofe som ikke stanses av en kartlegging. Det trengs fortsatt politisk vilje til å prioritere artsmangfoldet og dyrs leveområder.

Mange av de eldste, rikeste og mest urørte skogene våre har ingen beskyttelse. Hvert år hogges 1–2 pst. av det som gjerne defineres som naturskog, altså skog som aldri har vært flatehogd. Å hogge i de eldste naturskogene er som å brenne en stavkirke. Vi mister noe uendelig verdifullt som ikke kan erstattes, som ikke kan måles i penger, og som vi deler med etterslekten. Når skogsmaskiner slippes inn i disse områdene, forsvinner et fint balansert samspill mellom insekter og småkryp, dyr og

fugleliv, mose, sopp og lav som har utviklet seg over hundrevis av år. Mange av disse artene finnes bare her.

Over 40 pst. av alle truede arter i Norge er knyttet til gammelskog – 40 pst. Jeg håper statsråden ser at det er helt umulig å stanse tap av liv og mangfold i norsk natur hvis man fortsetter å flatehogge i disse områdene. Dessuten er naturskogene og jordsmonnet her, som vi vet, viktig for karbonbinding og også et veldig viktig klimatilstand å ta vare på.

Sammen med flere andre partier fremmer derfor De Grønne forslag i dag om

- at flatehogst av gjenværende naturskog i Norge stanses
- at det innføres en søknadsplikt for all flatehogst, sånn at det kan hindre hogst i de mest verdifulle skogene
- at regjeringen skal gå i dialog med skogsektoren om hvordan hogst kan forhindres mens kartleggingen pågår
- og til slutt: at den varslede handlingsplanen for natur sørger for at vi følger naturavtalen i forvaltningen også av norske skoger

Med det tar jeg opp forslagene som Miljøpartiet De Grønne er med på.

Presidenten [13:45:23]: Då har representanten Une Bastholm teke opp dei forslaga ho refererte til.

Tobias Hangaard Linge (A) [13:45:39]: Takk til saksordføreren for en ryddig framleggelse, og ikke minst takk til Venstre for å fremme dette forslaget.

Arbeiderpartiet deler definitivt Venstres engasjement for skogen og ikke minst for å ta vare på det enorme artsmangfoldet vi har i både ny og gammel skog over hele landet. Skogen er lungene i økosystemet vårt og er, i tillegg til å være et hjem for hundrevis av både trygge og truede arter, vårt viktigste karbonlager. Derfor må vi forvalte skogen vår på en måte som tar hensyn til både elgen, salamanderen og småkryp, samtidig som vi ivaretar hensynet til næringen som bruker skogen vår, som bidrar til sysselsetting og verdiskaping i mange deler av landet vårt.

Samtidig som vi skal ha balanse i forvaltningen av skogen vår, vil jeg si at det er alvorlig at skog før 1940 og som ennå ikke har vært flatehogd, avtar år for år. Denne skogen er særlig verdifull både i et klimaperspektiv og i et biomangfoldsperspektiv. Det er en stor forskjell på artsmangfoldet i en skog som er nyetablert, og en skog som er over 84 år gammel. Det skal være og bør være et politisk ansvar å sørge for at denne trenden snus, og det ansvaret opplever jeg at Arbeiderpartiet nå tar.

Selv om jeg har stor sympati for at representantene bak forslaget mener at løsningen på denne trenden er å forby all hogst av gjenværende gammel naturskog i Nor-

ge eller verne alle disse skogsområdene, vil det være å ta tak i problemstillingen fra feil ende, da vi per i dag ikke har noen god oversikt eller database over naturskog. Derfor har Arbeiderpartiet, med klimaminister Bjelland Eriksen i spissen, nå satt i gang et arbeid for å få kartlagt skog etablert før 1940 og som ikke har vært gjenstand for flatehogst. Det arbeidet vil gi oss verktøyet vi trenger, som vi i neste rekke kan bruke for å få kunnskap om livet i de eldste skogsområdene våre og gi grunnlag for vurderingen av hvordan disse skogsområdene skal behandles framover. Det er fullt mulig at noen av disse områdene bør vernes eller få andre hogstrestriksjoner, slik forslagsstillerne ønsker, men det er for tidlig å si noe om det før skogen i det hele tatt er tilstrekkelig kartlagt.

Arbeiderpartiet har et stort fokus på å beskytte sårbar natur i Norge. Nå tar vi tak i et arbeid flere regjeringer tidligere har unnlatt å gjøre. Det er bra, det er viktig, og det er riktig.

Nikolai Astrup (H) [13:48:20]: Skogen er et viktig økosystem. 60 pst. av de kjente artene er knyttet til skog, og skog er levestedet for 1 330 truede arter. Svært mange av disse artene er ifølge Artsdatabanken knyttet til gammelskog.

Nylig kom det et forskeropprop, der forskere fra ulike institusjoner og institutter ber regjeringen gjennomføre registrering og kartfesting av de siste naturskogene. Selv om vi gjennom Landsskogtakseringen har omfattende og god oversikt over skogressursene, er dette representative data basert på en utvalgskartlegging, og det er ikke tilstrekkelig klart hvor disse skogressursene befinner seg. Naturskogen er f.eks. i varierende grad påvirket av dimensjons- og plukkhogstene på 1800- og tidlig 1900-tallet, og derfor er verdien for artsmangfoldet sprikende innenfor denne skogen. Samtidig omfatter naturskog også gammelskog. Det er usikkert hvor stor andel av naturskogen som er gammelskog, og hvor den befinner seg.

Det er derfor behov for økt kartlegging av naturskog, og det er bra at regjeringen har lyttet til innspillene fra Stortinget og starter med sammenstilling av eksisterende kartdata og fjernmåling for å etablere et naturskogkart. Et slikt kart er et godt utgangspunkt for senere å vurdere feltkartlegging i utvalgte prioriterte områder etappevis. I tråd med faglige innspill kan det f.eks. være behov for å prioritere feltkartlegging av den gjenværende naturskogen på rik mark i lavlandet i skogregionen i Sørøst-Norge. Vi forventer at regjeringen følger dette opp.

Høyre vil understreke viktigheten av å fortsette med ordningen med frivillig skogvern. Under Solberg-regjeringen bevilget vi 3,3 mrd. kr til frivillig skogvern, og Høyre valgte å reversere kuttet Senterpartiet og Arbeider-

partiet foreslo på frivillig skogvern i forslag til statsbudsjett for i år.

Stortinget har vedtatt at vern av skog på privat grunn skal skje gjennom frivillighet. Ordningen med frivillig skogvern har vært viktig for å redusere konfliktnivået og sikrer økt vern av skog med stor betydning for det biologiske mangfoldet. Skognæringen har tilbudt 600 områder skog på mer enn en million dekar til frivillig vern, og Høyre mener det er viktig at naturskog og gammelskog prioriteres høyt.

Det er samtidig ingen automatikk i at alle naturskog-områder har de viktigste verneverdiene sammenlignet med andre områder. Vi forventer at regjeringen kontinuerlig vurderer hvordan man sikrer at vern er mest treffsikkert, slik at man ivaretar arter og truede naturtyper og verner et representativt utvalg av norsk skogsnatur. Skogverninteresser skal veie tungt i skogvernsaker der det er identifisert verneverdier.

Skog med bestanddeler over 100 år, såkalt naturskog, utgjør en tredjedel av det produktive skogarealet i Norge. Samtidig er det, som forskeroppropet påpeker, behov for bedre kartlegging av hvor skogene som har størst betydning for det biologiske mangfoldet, befinner seg. Det er viktig å understreke at hogst normalt bare kan skje der det er gjennomført miljøregistreringer som identifiserer og kartfester viktige livsmiljø for artsmangfoldet i skog. Det vil være svært inngripende i skognæringens virksomhet dersom man skal forby all hogst i all naturskog, uavhengig av identifisering av viktige livsmiljø for artsmangfold.

Aleksander Øren Heen (Sp) [13:51:32]: Venstre legg med dette forslaget vekk ordninga med frivillig skogvern. Det synest eg er alvorleg. Ein ønskjer å gå tilbake til den ordninga ein hadde før, der tvangsvern var rådande, der ein hadde store konflikhtar mellom grunneigarsida, skogeigarar og staten, der ein brukte årevis med rettsprosessar og tid i tingrettar, jordskifterettar og anna for å avklara vern. No har ein fått på plass ei ordning som er frivillig, som sikrar at ressursbruken går på faktisk å verna skog, ikkje å kasta vekk tida på byråkrati og slikt.

Eg synest det er alvorleg, og det er konsekvensen av det forslaget dersom det skulle fått fleirtal. Eg er glad for at det ikkje får fleirtal, og at salen ser at det å halda fram med frivilligheitslinja er det som faktisk bidreg til at ein i volum får verna mest skog. Ein har òg klart å få det bra treffsikkert gjennom dei justeringane som er gjorde innfor det frivillige skogvernet dei siste åra, der ein prioriterer dei skogsareala med høgast miljøkvalitetar og sørgjer for at dei rykkjer fram i køen når det gjeld å verna skog. Det er kanskje òg viktigare enn den faktiske verneprosenten som Stortinget har sett, at ein vernar riktig

skog til riktig tid, og at den skogen som blir verna, faktisk er utsett for hogst. Då brukar me dei offentlege ressursane best, og det bør vera i Stortinget si interesse.

Det er ikkje tvil om at mykje av den skogen me har i Noreg, har høg økologisk verdi, og at det bur veldig mange artar som er avhengige av denne skogen. Men eg har òg lyst frå denne talarstolen å slå fast at det norske skogbruket er berekraftig. Det blir i dette landet drive godt skogbruk som varetek artar. Ein set av nøkkelbiotopar, ein har varierte hogstformer for å ivareta dei miljøverdiane som finst i skog, og det skal ein sjølvsagt vidareutvikla og fortsetja med. Men ei einssidig løysing som dette, å avvikla det frivillige skogvernet og gå inn med eit hogstforbod, som eigentleg vil vera eit næringsforbod, er kanskje i Venstre-tradisjon, men det er i alle fall ikkje i Senterpartiet og regjeringa sin tradisjon å gjera det.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [13:53:58]: I skogen bor over halvparten av de utrydningstruede artene i Norge. Skal vi ta vare på disse artene og deres leveområder, må mer skog vernes, og spesielt gjelder det den eldste skogen.

Skog dekker 37 pst. av Norges landareal og er en avgjørende naturtype som sirkulerer og renser vann, renser luften, lagrer karbon og hindrer erosjon. Skog beskytter mot klimaendringer og er viktig for klimatilpassning. Derfor har vern av skog og bevilgninger til det vært svært viktig for SV i budsjettforhandlingene med regjeringen. I år fikk vi på plass et rekordstort beløp til vern av skog. Aldri før har det vært bevilget mer til vern av skog i Norge enn i år. Når vi i tillegg fikk på plass 200 mill. kr helt på tampen av fjoråret under salderingen av 2023-budsjettet, er det grunn til å håpe at mange nye skogsområder vil få en varig beskyttelse for framtiden.

Når det gjelder saken vi diskuterer i dag, om vern av den eldste skogen, mener vi at det er et godt initiativ, men at forslagsstillerne ikke går langt nok. Derfor fremmer vi forslag om at vi vil verne minst 30 pst. av skogen, i tråd med den internasjonale naturavtalen.

Nylig fikk Miljødirektoratet i oppdrag å etablere et offentlig tilgjengelig kart over naturskog. Kartet skal være ferdig så snart som mulig, og senest i løpet av året. Dette initiativet er et viktig steg framover i arbeidet med å beskytte norsk naturskog. Vi mener det haster med å få kartlegging i gang og på plass. Vi mener også at regjeringen straks må gå i dialog med skogeierne for å sikre at den verdifulle skogen ikke hogges mens kartleggingen pågår.

Sofie Marhaug (R) [13:56:14]: Stortinget har i mange år hatt et mål om å verne 10 pst. av den produktive skogen, men vi har fremdeles vernet under 5 pst. Dette

vernet går altså i snegletempo, mens mange arter blir borte.

Alle her er enige om at ordningen med frivillig skogvern er god, men samtidig har vi i mange år opplevd at det står laglig til for hogg når budsjettet skal planlegges, og ofte har blitt et forhandlingskort for regjeringen. Det er ikke bra, i hvert fall ikke når vi faktisk er enige om at det er en god ordning.

Det som derimot er bra, er at regjeringen nå har bedt Miljødirektoratet om å etablere et offentlig tilgjengelig kart over naturskog, som flere har vært inne på. Det er veldig viktig.

Det vi fra Rødt påpeker i merknadene vi er med på, er at man må legge til grunn følgende i det arbeidet, og det er at feltarbeid blir viktig og avgjørende for å få full oversikt over verneverdiene i naturskogene, og at det må utføres av kompetent sektoruavhengig personell. Den planleggingen må begynne allerede nå hvis vi skal få et skikkelig kart på plass så raskt som mulig, og den skogen som har antatt høyest biologisk verdi, er den som er mest underrepresentert i eksisterende verneområder. Den bør prioriteres først, både når det gjelder kartlegging, og når det gjelder vern eller andre bevaringstiltak.

Så vil vi påpeke at det er et stort problem at verdifull skog kan bli hogd mens kartleggingen foregår – altså hastemomentet i denne saken. Det fremmer vi sammen med andre partier flere forslag om, som allerede har blitt tatt opp. Som det står eksplisitt i et av forslagene handler det om å gå i dialog med skogsektoren for å etablere et system som hindrer hogst i verdifull naturskog.

Vi mener også det er nødvendig å fremme nødvendige lovendringer og forskrifter for å innføre søknadsplikt for all flatehogst. Det handler om at det er utrolig skadelig for naturmangfoldet i skogen.

Jeg vil også rette oppmerksomheten mot 30-prosentmålet om vern, og at det også må gjelde for skog. Vi er med på forslag om det.

Jeg vil takke forslagsstillerne, og for så vidt også andre i komiteen, for å reise en viktig debatt, for naturvern er viktig, og mye av det vernet skal og må skje i skogene våre.

Ola Elvestuen (V) [13:59:27]: Først må jeg si at jeg virkelig lurer på hvilket forslag fra Venstre som Senterpartiet har lest, for dette forslaget handler om at vi skal gjennomføre det samme som EU og resten av Europa nå gjør, med vern av den mest verdifulle gammelskogen og naturskogen. Det har ingenting å gjøre med at vi ikke trenger frivillig skogvern. Det var Venstre som tok initiativ til å få på plass vernemålet om 10 pst. tilbake i 2016, og som også har vært en pådriver for frivillig skogvern hvert eneste år etter. Jeg tror Senterpartiet stemte

mot 10-prosentmålet og også ville kutte i dette framover. Frivillig skogvern har ingenting med dette forslaget å gjøre.

Dette forslaget gjelder – noe jeg synes at både statsråden og andre forholder seg lite til – at nå gjennomføres det en prosess i alle land innenfor EU, inkludert Sverige og Finland. De gjør dette. De verner de viktigste gammelskog- og naturskogområdene, som er definert av EU som henholdsvis «old-growth forests» og «primary forests». Det vi foreslår, er at Norge må klare å gjøre det samme som Bulgaria, Romania, Sverige og Finland klarer. I EU ble det forbud mot hogst i disse skogene fra 2021. De skal kartlegges innen 2025, og de skal vernes innen 2030. Når 27 andre land i Europa klarer det, mener jeg at også Norge må klare det samme. Det handler ikke om å gå inn i en bred definisjon om naturskog som om dette er et forslag om vern av 30 pst. av norsk skog. Nei, det er å gjøre den samme jobben som gjøres i de andre landene, med den samme definisjonen som de har.

Dette er viktig fordi 48 pst. av de rødlistede artene i Norge er i skog, som nevnt tidligere. Det vil selvfølgelig være i disse områdene. Det handler om at samtidig som vi forsterker det frivillige skogvernet for å nå 10-prosentmålet, trenger vi også å sikre de viktigste områdene på samme måte som de gjør ellers i Europa.

Jeg forstår egentlig ikke hvorfor dette kompliseres så mye. Når de andre klarer det, må vi også gjøre det. Jeg undrer meg også over hvilket EU andre partier som er for EU-medlemskap, enten det er Høyre eller Miljøpartiet De Grønne, egentlig ønsker å melde seg inn i. Dette er noe som må gjennomføres i disse landene. Hvorfor skal ikke vi gjøre det samme her? Det forundrer meg.

Med dette vil jeg ta opp Venstres forslag, og jeg vil også si at vi subsidiært vil slutte oss til forslagene nr. 1–3.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten [14:02:28]: Representanten Ola Elvestuen har teke opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:02:46]: La meg først takke forslagsstillerne fra Venstre for å rette oppmerksomheten mot et viktig tema: den gamle naturskogen.

84 pst. av de truede artene i skog er knyttet til gammelskog. Da sier det seg selv at vi trenger god kunnskap om disse arealene og god forvaltning av dem, for å sikre naturmangfoldet i skogene.

Det er bred faglig enighet om at det er viktig med god og bedre kunnskap om den eldste skogen. I et forskeroppdrag, som allerede har vært referert til, ba nylig 167 forskere fra 17 institusjoner, deriblant mange ledende forskere innen biologi og økologi, regjeringen om å

kartfeste og dokumentere naturverdiene i gjenværende naturskoger for å kunne sikre de viktigste arealene med den typen skog.

Omfanget av den aller eldste skogen øker, men det skjer fra lave nivåer. Skog med bestandsalder over 160 år utgjør nå mellom 3 og 4 pst. av all produktiv skog. Det er ikke forbudt å hogge i denne skogen, og noe slik skog hogges. Likevel er det viktig for meg å understreke at arealet øker fordi mer skog enn det som hogges hvert år, går fra å være 159 år til å bli 160 år.

Derimot avtar arealene med skog etablert før 1940 som ikke har vært flatehogd. Samtidig som arealet avtar, øker naturverdiene i dette arealet fordi skogen som ikke hogges, blir eldre. For å bedre kunnskapen om disse viktige arealene har jeg nylig satt i gang et arbeid for å etablere et kart over gjenværende skog som ikke er flatehogd etter 1940. Oppdraget, som er gitt til Miljødirektoratet, er å publisere en første versjon av et naturskogskart, og første versjon av kartet kan være basert på bl.a. fjernmåling og eksisterende data. Miljødirektoratet vil samarbeide med Landbruksdirektoratet og viktige forskningsmiljøer i dette arbeidet. Det er et viktig kart for å sikre god forvaltning av den eldste skogen, og nyttig for skogvernarbeidet.

Jeg har i min uttalelse til Stortinget om saken vist til at et hogstforbud med påfølgende vern, som representantforslaget innebærer, kan omfatte opptil 30 pst. av den produktive skogen og kan få betydelige konsekvenser for skogpolitikken og for skogvernet. Det er bl.a. slik at ikke all naturskog har like viktige naturverdier, og vern av all naturskog er derfor ikke en optimal prioritering av skogvernmidlene. Jeg er opptatt av at vi må gjennomføre tiltak som sikrer at vi tar bedre vare på naturen, samtidig som vi legger til rette for bærekraftig og langsiktig ressursutnyttelse. Dette blir en viktig del av arbeidet med en ny stortingsmelding om natur, som vil vise hvordan Norge skal følge opp naturavtalen nasjonalt. Den stortingsmeldingen skal etter planen legges fram for Stortinget tidlig høsten 2024. Helhetlige vurderinger er kritiske når vi skal etablere en meny av tiltak som bidrar til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand, og den menyen gleder jeg meg til å etablere for økosystemet skog. Regjeringen er i gang med dette arbeidet.

Presidenten [14:05:52]: Det blir replikkordskifte.

Ola Elvestuen (V) [14:06:10]: Dette forslaget går ut på at vi skal gjøre det samme i Norge som man gjør i EU, altså at man skal verne det de har definert som «old-growth forests» og «primary forests» med egne definisjoner – 3–4 pst. av anslått mengde, det meste i Sverige, Finland, Bulgaria og Romania. Det er forslaget. Da blir mitt spørsmål: Hvorfor forholder ikke statsråden seg til

forslaget, men forsøker i stedet å lage dette til en diskusjon om at det er et forslag om å verne 30 pst. av norsk skog? Det er jo ingen prosesser i EU som legger opp til noe sånt. Hvorfor lager statsråden dette til en slik diskusjon? Hvorfor forholder han seg ikke til forslaget fra Venstre?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:06:56]: Hvis representanten skal gjøre et poeng av at han mener jeg ikke refererer riktig til forslaget, bør han også referere riktig til det EU faktisk har besluttet. EU har ikke en felles skogpolitikk, men man har lagt fram en skogstrategi for EU-landene, og i den strategien er det nedfelt en målsetting om å verne urskog og gammelskog innen 2030. Oppfølgingen av den strategien er opp til det enkelte medlemsland. På samme måte har vi i Norge valgt å fastsette vårt eget mål for vern av skogen, vi har fastsatt et mål om å verne 10 pst. av den produktive skogen. Det mener jeg er et godt mål. Det er et mål det er viktig å fylle med innhold, sånn at det er de riktige 10 pst. vi verner og beskytter over tid. Hvis man mener man bør ha et annet mål, er det det man bør fokusere på, og referere riktig fra det EU faktisk har satt seg mål om, og ikke vedtatt som bindende politikk.

Ola Elvestuen (V) [14:08:00]: Statsråden brukte fire linjer til å forholde seg til EU-prosessen i sitt svar til komiteen, og sier nærmest ingenting. Det jeg refererer til, er korrekt, dvs. at dette gjennomføres i alle EU-land med definisjonen som EU har – det gjør Sverige, det gjør Finland. De kartlegger nå i løpet av 2025 og skal verne innen 2030, og det er allerede innført hogstforbud i disse skogsområdene. Så hva er det ved Venstres forslag som statsråden mener er feil? Mener statsråden at Sverige, Finland og de andre landene ikke gjør dette ut fra en felles beslutning, en felles tilnærming, som EU-landene har?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:08:55]: Jeg deler i og for seg representantens engasjement for mye av den politikktutformingen som skjer i Europa, men skogpolitikken utformes og vedtas her i Norge. Jeg mener det riktige er at vi utformer mål som er riktige for oss, i en prosess for å følge opp målene på en måte som er riktig for oss. Nå har jeg satt i gang en viktig kartlegging for å få på plass det første naturskogkartet. Jeg mener at det å gjennomføre et såpass inngrepende tiltak som å stoppe all hogst i opptil 30 pst. av den produktive norske skogen i påvente av at det kartet etableres i løpet av dette året, er et altfor inngrepende tiltak. Det er et tiltak som jeg er imot. Det er et tiltak som over tid – hvis man gjennomfører den type politikk i Norge – vil lage stor uforutsigbarhet for alle næringer. Vi må ha ordent-

lige prosesser når vi skal sette rammer, og bedre rammer for naturen vår. Det er regjeringens politikk.

Ola Elvestuen (V) [14:09:58]: Hvorfor gjentar statsråden at dette forslaget kan innebære hogstforbud i 30 pst. av norsk skog – når det ikke er noen del av forslaget og ingen paralleller til noe slikt i noe EU-land?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:10:14]: Det er fordi at hvis vi legger til grunn forskeroppsettets definisjon av naturskog som skog som ikke har vært flatehogd siden 1940 – og som da i praksis ikke har vært flatehogd – kan det utgjøre så mye som ca. 30 pst. av det produktive skogarealet. Derfor legger jeg den definisjonen til grunn i min oppfølging.

Jeg er i og for seg for at vi skal ta vare på f.eks. 3–4 pst. av den skogen som er eldst. Der skjer det i og for seg noe hogst, men det er i utgangspunktet begrenset. Derfor ser vi også at den typen skog øker i omfang, som følge av at mer av den skogen vi har igjen i Norge som er naturskog, passerer 160-årsgrensen. Det er i utgangspunktet bra, men jeg legger til grunn den definisjonen av naturskog som er skog som ikke har vært flatehogd siden 1940.

Une Bastholm (MDG) [14:11:22]: I oppdragsbrevet til Miljødirektoratet for den kartleggingen som nå settes i gang, er det gitt en ganske kort tidsfrist. Det er bra. Det er presisert at det kan være basert på fjernmåling av eksisterende data fra kilder og kart man allerede har. Dette kartet skal så kunne utvikles videre, etter råd fra Miljødirektoratet. I pressemeldingen uttaler statsråden selv:

«Vi skal ta bedre vare på naturen, samtidig som vi legger til rette for bærekraftig og langsiktig ressursutnyttelse. Denne forvaltningen må være kunnskapsbasert. Da trenger vi ikke minst å vite hvor de viktigste naturverdiene er.»

Da vil jeg understreke at det er viktig å anerkjenne at det trengs nytt feltarbeid. Planlegging av det bør starte nå, sånn at kapasiteten er på plass så snart den første versjonen av kartet er klar. Jeg mener at en følge av det statsråden selv sier, er at den skogen som har høyest biologisk verdi, og som er mest underrepresentert i eksisterende verneområder, bør kartlegges og også vernes først, i hvert fall mot flatehogst. Er statsråden enig i det?

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:12:26]: La meg først si, som svar til representanten, at jeg synes det er bra at ordningen med frivillig skogvern har utviklet seg over tid. Det har den gjort fordi vi har sett at noen typer skog har blitt underrepresentert i vernet. Det har gjort det mulig for staten å presisere hvilke områder man er særlig interessert i å få vernet, og det er også bra for videreutvikling av ordningen.

Vi gjør mange grep for å sørge for at naturskogkart og andre typer datasett som vi etter hvert lager, skal bli så gode og detaljerte som mulig. Nøyaktig hvordan vi skal gjøre det og videreutvikle det over tid, får vi komme tilbake til i Stortinget på et senere tidspunkt. Det å supplere f.eks. fjernmåling med feltarbeid kommer utvilsomt til å være viktig generelt sett i naturpolitikken framover – sørge for at disse verktøyene er gode – så det er i utgangspunktet noe jeg er positivt innstilt til.

Presidenten [14:13:23]: Replikordskiftet er avsluttet.

Dei talarane som heretter får ordet, har også ei taletid på inntil 3 minutt.

Aleksander Øren Heen (Sp) [14:13:40]: For å svare litt til representanten Elvestuen på om Senterpartiet har lese forslaget, og korleis me tolkar det dit at dette betyr eit tvangsvern: Vel, eg refererer:

«Stortinget ber regjeringen umiddelbart forby all hogst av gjenværende gammelskog/naturskog i Norge, kartlegge all gammelskog/naturskog innen 2025 og sørge for at all gammelskog/naturskog i Norge formelt vernes innen 2030.»

Det er ikkje mogleg å lesa dette på nokon annan måte enn at dette vil bety eit statleg tvangsvern. Ein kan ikkje på denne måten invitera skogeigarar til ein frivillig verneprosess. Eg trur iallfall at det ikkje vil bli oppfatta slik der ute – med all respekt.

Dette er eit forsøk på å gripa inn i den private eigedomsretten som naturleg nok vil utløysa ei rekkje erstatningskrav. Ein har krav på erstatning dersom staten går inn og vernar skogen. Det er ein betydeleg ressurs ein her då set til side.

Som statsråd Bjelland Eriksen var inne på: Ei ventetid til alt er kartlagt, der ein skal leggja band på store areal – opptil 30 pst. – før ein får avklart kor mykje dette faktisk er, og kvar det er, vil òg få dramatiske konsekvensar for den skogbruksnæringa me har, ikkje minst for den foredlingsindustrien som er knytt til det i Noreg. Det er ikkje ein risiko som Senterpartiet kan vera med på.

Ola Elvestuen (V) [14:15:26]: Igjen legger man opp til at man her lager en mye bredere definisjon enn det som nå gjøres i Sverige og i Finland, som er det forslaget inneholder: å ivareta gammelskog og «primary forests». Jeg har ikke noe annet ord for det på norsk enn naturskog, men det er definert av EU, som vi også har sagt i selve forslaget. Den delen det vil bli, kan være 2–3 pst. Mye av det er vernet allerede, som i resten av Europa, men det som da ikke er under et formelt vern, må man si at ikke kan hogges – som det er gjort i Sverige og Finland – for å få et formelt vern innen 2030.

Jeg klarer ikke å se at det skal være stopp av drift i 30 pst. av norsk skog. Det er ingenting ved dette forslaget som skulle tilsi det. Den delen som er igjen, som da skal vernes, må vi ha en statlig beslutning om vern på – selvfølgelig med de erstatningsordningene vi har for det. Det er ingenting ved det som er i motstrid med å fortsette med frivillig skogvern. Frivillig skogvern vil være andre skogsområder for å komme opp i 10 pst. vern innen 2030. Vi mener det bør være innen 2030.

Her synes jeg parti etter parti – inkludert regjeringen – ikke forholder seg til hva forslaget egentlig er, og heller ikke forholder seg til de prosessene som er i Europa, men forholder seg til den bredeste definisjonen av naturskog vi har, for så å komplisere selve spørsmålet og gjøre det til en helt annen diskusjon enn det forslaget faktisk er. Husk på at dette ikke er mer radikalt enn at man har 27 land i Europa som gjennomfører det. Kartleggingen skal være på plass innen neste år, vernet skal være på plass innen 2030, og hogsten er allerede forbudt i disse skogsområdene.

Une Bastholm (MDG) [14:17:50]: Jeg gjør meg noen nyttige erfaringer nå med å være et slags midtpunkt i en miljødebatt, for jeg ser at begge poler her taper debatten litt for det man kunne ha snakket om, ved å dyrke motpolene. Jeg vil si at grunnen til at f.eks. Miljøpartiet De Grønne ikke har gått inn i selve forslaget til Venstre, og heller ikke i alle merknader, er at jeg ikke opplever de definisjonene man henter fra EU, som spesielt oppklarende. Det er heller ikke i tråd med hvordan mye av fagmiljøene i Norge ønsker at man skiller i definisjonene mellom naturskog og gammelskog og forholder seg til hva som er den produktive skogen og ikke.

Det var bare for å oppklare det fra Miljøpartiet De Grønnes side.

Jeg tenker også at statsråden og regjeringspartiene gjør det litt lett for seg selv ved nå å fokusere mye på Venstres forslag, når det er andre forslag i forbindelse med Dokument 8-forslaget til behandling i saken som jeg hadde ønsket mer oppmerksomhet rundt. Det er en reell fare nå for at en del naturskog, altså skog som aldri har blitt flatehogd og man derfor kan regne med at er ekstra artsrik, blir hogd mens man venter på en kartlegging eller på en videreutvikling av kartleggingen.

Derfor mener jeg at det hadde vært helt rimelig nå, når man har erkjent problemet, å be om å innføre en søknadsplikt på hogst i naturskog. Ganske fort nå kommer vi til å få et kart som sier noe om ca. hvor det er denne naturskogen ligger, og hvordan vi skal ramme den inn. Egentlig burde man allerede nå også begynne å utarbeide forslag om et forbud mot flatehogst i naturskog. Det er ikke et fullt hogstforbud i all naturskog – en del av

naturskogen bør nok ha det – men et forbud mot flatehogst, for det er mer eller mindre å utradere det livet som er der.

Framover håper jeg altså vi ser en litt mer minnelig tilnærming, hvor statsråden også vil vurdere en strengere regulering av skogsdriften i områder som er særlig artsrike. Det håper jeg vi kommer til å se.

Statsråd Andreas Bjelland Eriksen [14:20:04]: Jeg hadde for det første bare behov for å minne forslagsstillerne om at det man tydelig viser til i forslaget, er naturskog. Da har vi valgt å legge til grunn én definisjon av det.

Det andre man viser til, er at man i EUs strategi har et mål om at skogen skal være både kartlagt innen 2025 og vernet innen 2030. Den første delen av det får vi nå på plass. Vi er i gang med å kartlegge, og så kan vi basert på den kartleggingen – et første naturskogskart i Norge – få gjennomført effektive tiltak for å ta vare på den skogen som har det viktigste biologiske mangfoldet, og som det er viktig for oss å ta vare på. Dette kan jeg si veldig tydelig: Det skal vi også følge opp. Vi er i gang med å utarbeide en meny av konkrete tiltak for viktige økosystemer i Norge, hvor skog er den første økosystemtypen som er ute. Det handler nettopp om at vi ser behovet for å få på plass flere tiltak for å sørge for at vi tar bedre vare på skogen vår, og særlig de delene av skogen som er kritisk for arts mangfold, for truede arter og for økosystemtjenester som er viktige for oss mennesker.

Det skal vi sørge for å gjøre på en trygg og klok måte og følge opp skikkelig, og det kommer vi tilbake til i ulike prosesser – bl.a. gjennom stortingsmeldingen for natur, som er godt i gang allerede – så det skal vi gjøre på en skikkelig måte.

Jeg er litt uenig i at en del av de forslagene som legges fram i dette representantforslaget, står helt i stil med at vi ikke har tid til å vente på den kartleggingen og det første naturskogkartet. Ja, det hogges skog, og det hogges naturskog, i Norge. Likevel: Gitt hvor inngripende noen av effektene av de tiltakene som foreslås, faktisk vil være, tror jeg de bare vil bidra til å skape mer usikkerhet og mer utrygghet og i tillegg ødelegge for det gode samarbeids- og dialogklimaet som bl.a. er med skogbruksnæringen, og som vi er helt avhengige av hvis vi skal klare å følge opp dette på en skikkelig og klok måte. Det tror jeg er et bedre spor som inviterer til samarbeid, i stedet for at man kanskje oppnår en effekt som er kort-siktig, men som vil ha negative effekter for forvaltningen av skog på litt lengre sikt.

Presidenten [14:22:34]: Representanten Ola Elvestuen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [14:22:53]: Hvis kartleggingen skal være innen 2025, må vi kunne forvente at den kartleggingen ikke bare inneholder hvor naturskogen er, men at den også har en gradering av hvor den viktigste naturskogen er, og at det følges opp med verneforslag umiddelbart etterpå, sånn at vi kan rekke å gjøre det før 2030, som resten av Europa gjør. Som jeg har sagt tidligere: Det handler om å følge de prosessene som er i Europa, og med de definisjonene, og det er ikke en naturskog som er 30 pst. av arealene, som vi har i Norge, det er å ta de viktigste områdene og sørge for at de får et formelt vern. Det må skje i tillegg til at vi har en styrking av det frivillige skogvernet for å oppnå det vernet på 10 pst. som Stortinget tidligere har vedtatt.

Jeg har vært aggressiv tidligere i denne debatten, og nå skal jeg avslutte med en tydelig forventning.

Presidenten [14:23:57]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [14:24:03]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Une Bastholm, Lan Marie Nguyen Berg og Rasmus Hansson om å stenge ned oljefeltene Brage, Statfjord, Ula og Draugen (Innst. 214 S (2023–2024), jf. Dokument 8:58 S (2023–2024))

Presidenten [14:24:26]: Etter ønske frå energi- og miljøkomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – bli gjeve høve til replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inn-til 3 minutt.

Stein Erik Lauvås (A) [14:25:02]: Jeg får prøve å steppe inn for ordføreren i saken. Denne saken handler veldig kort om at det er et forslag om å stenge ned oljefeltene Brage, Statfjord, Ula og Draugen så snart som mulig eller senest innen 2027. En samlet komité viser til at alle sektorer i Norge skal kutte utslipp for å nå klimamålene, og vi viser også til Parisavtalen og de forpliktelsene Norge har der. En samlet komité viser også til brev fra statsråden, hvor man viser til at hovedvirkemidlene for å få ned utslipp av klimagasser fra petroleumssektoren er kvoteplikt og CO₂-avgift. Komiteens tilråding er at dette forslaget ikke vedtas.

Jeg har lyst til å si at Arbeiderpartiet og Senterpartiet, altså regjeringen, er opptatt av å legge til rette for lønnsom produksjon av olje og gass i et langsiktig per-

spektiv. Da trenger vi å ha en stabil og forutsigbar petroleumspolitikkk – det stikk motsatte av dette forslaget. Vi ønsker å utvikle, ikke avvike, olje- og gassnæringen. Vi ønsker å bidra til at det skal være fortsatt verdiskaping på norsk sokkel, sysselsetting og statlige inntekter, og ikke minst at Norge fortsatt skal være en stabil og langsiktig leverandør av olje og gass til Europa, noe som Europa er helt avhengig av. Det har de siste par årene gitt oss et veldig tydelig bilde av, og det hadde sett mørkt ut i mange land i Europa hvis ikke Norge hadde hatt denne olje og gassproduksjonen.

Derfor er jeg veldig fornøyd med at det er et veldig tydelig flertall som står bak tilrådingen om at forslagene ikke vedtas.

Nikolai Astrup (H) [14:27:23]: Petroleumsnæringen i Norge er underlagt strenge klimakrav, som gir sterke insentiver til å kutte utslipp. Den er omfattet av en særnorsk CO₂-avgift, men kanskje enda viktigere: Petroleumsnæringen i Norge er en del av EUs kvotesystem. I EUs kvotesystem skal utslippene, eller antall kvoter, reduseres med 62 pst. i 2030 sammenlignet med 2005 og ned til null i 2040. Det gir en høy pris for å slippe ut, men det setter også en klar begrensning for hvor mye som kan slippes ut når vi kommer til 2040.

Det betyr at hvis sokkelen skal utvikles, må det skje innenfor rammen av våre klimaforpliktelser. Hvis vår olje og gass skal selges til EU, må forbrenningen av den oljen og gassen også skje innenfor rammen av EUs klimapolitikkk og EUs kvotesystem. I mitt hode innebærer det at så lenge vi klarer å kutte utslippene fra norsk sokkel, og så lenge Europa tar ansvar for sine utslipp ved forbrenning av vår gass, er ikke problemet at det produseres olje og gass, for det problemet er da løst. Samtidig kan vi fortsette å være en viktig energileverandør til Europa, for Europa trenger energiinnholdet på norsk sokkel og kommer til å trenge det i mange tiår fremover.

På kort sikt handler det om så mye gass som mulig, i sin reneste form. Vi så hva som skjedde da Russland invaderte Ukraina. Europa ble kastet ut i en energikrise og støvsugde markedet i verden for LNG. Det medførte at bl.a. en del asiatiske land begynte å produsere mer kullkraft, fordi LNG-en de hadde belaget seg på, gikk til Europa isteden.

Vi vet også at Europa kommer til å trenge veldig mye fornybar energi fremover, og de kommer ikke til å klare å betjene alle sine behov med fornybar energi. Ta f.eks. grønt hydrogen: Europa har behov for 10 millioner tonn med hydrogen i 2030. Hvis det skal være grønt, krever det alene en økt fornybar energiproduksjon på 500 TWh. Det er ikke realistisk. Det som er realistisk, er at Norge kan levere blått hydrogen basert på norsk naturgass i mange tiår fremover, men da må vi fortsette å

lete og utvikle gassfelt i Norge for at det skal være realistisk.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [14:30:28]: Petroleumsnæringen er en av Norges viktigste næringer, og det vil den forbli i mange år framover. Den bidrar til høy sysselsetting, verdiskaping og utvikling i hele landet. Minst like viktig er den for våre allierte i Europa, som i dag er helt avhengige av den energien vi kan levere fra norsk sokkel. Derfor er denne regjeringen klar på at norsk sokkel skal utvikles, ikke avvikes. Samtidig skal samfunnet omstilles og fossile energikilder fases ut på sikt. Det er stort sett alle i dette rommet enige om. Senterpartiet er imidlertid ikke enig med forslagsstillerne i at norske olje- og gassfelter skal legges ned når det fortsatt er behov for den energien de produserer. Heller ikke våre handelspartnere på kontinentet ønsker at vi skal ta ned olje- og gassproduksjonen. De trenger mer, ikke mindre energi fra norsk sokkel.

Også norsk sokkel må omstille seg, og næringen betaler i dag en stor kostnad for sine utslipp gjennom en gradvis økende CO₂-avgift og kvotepris. Dette er virkemidlene og rammene som skal gi en fornuftig omstilling og rasjonelle utslippskutt i næringen, og som et bredt flertall i denne salen har stilt seg bak. Dette ønsker Miljøpartiet De Grønne å rokke ved. De ønsker nedleggelse av fortsatt lønnsomme felter, felter som over lang tid har produsert, og i noen år framover fortsatt vil produsere, energi det er behov for, og som det er lønnsomt å utvinne. Det mener Senterpartiet er en dårlig idé.

Forslaget viser tydelig at forslagsstillerne mener petroleumsnæringen skal forskjellsbehandles sammenlignet med annen industri og annet næringsliv som også har betydelige utslipp. Det kan virke som om Miljøpartiet De Grønne mener at utslippene fra norsk sokkel er verre og har en større klimaeffekt enn tilsvarende utslipp andre steder. Det har de ikke.

Vi ønsker fortsatt en god utvikling av norsk sokkel så lenge det er behov for energien som ligger der. En tidlig avvikling av feltene, som her foreslås, er ikke bare enormt dyr symbolpolitikk, det vil svekke energisikkerheten til våre allierte i en urolig tid. Det kommer Senterpartiet ikke til å bidra til, og vi vil stemme imot samtlige forslag.

Hilde Marie Gaebpie Danielsen (SV) [14:33:05]: Verden har funnet langt mer fossil energi enn vi kan brenne dersom vi skal unngå de verste konsekvensene av klimakrisen. Da bør vi slutte å lete etter mer olje og gass. Det holder likevel ikke bare å slutte å lete etter mer, vi kan heller ikke utvinne alt av olje og gass som er i de åpne feltene på norsk sokkel, om vi skal nå våre klimamål.

Det må bli slutt på praksisen der oljeselskapene automatisk får tillatelse til å forlenge sin produksjon. Etter

hvert som feltene tømmes, blir CO₂-utslippene per produsert enhet olje og gass stadig høyere. Derfor må alle søknader om forlengelse vurderes i lys av våre nasjonale og internasjonale klimamål. De feltene vi her diskuterer, er alle felt som vil ha høye utslipp per produsert enhet olje og gass.

Vi er klar over at regjeringen vil elektrifisere produksjonen ved enkelte av disse feltene. Problemet er at de vil elektrifisere dem med landstrøm. Det vil føre til økte strømpriser for folk og store utfordringer for industrien på fastlandet. Derfor vil SV at en elektrifisering av sokkelen skjer ved bruk av havvind, og at det er oljeselskapene selv som skal betale for dette.

Oppbyggingen av den norske oljesektoren har vært vellykket på mange måter, samtidig som den har gitt oss store miljøproblemer, men måten vi sikret nasjonalt eierskap og samarbeid med fagbevegelsen på, og sikret at inntektene kom fellesskapet til gode, er ting vi skal være stolt over. Samtidig må vi nå innse at oljealderen begynner å nærme seg pensjonsalderen. Derfor vil vi, i likhet med klimaomstillingsutvalget, be regjeringen starte arbeidet med en plan for hvordan vi på en rettferdig og skikkelig måte kan utvikle norsk olje- og gassproduksjon. En slik plan er viktig for å sikre arbeidsplasser og rettferdighet.

Jeg tar med dette opp forslaget SV er med på.

Presidenten [14:35:19]: Då har representanten Hilde Marie Gaebpie Danielsen teke opp det forslaget ho refererte til.

Sofie Marhaug (R) [14:35:30]: Rødt støtter ikke forslaget fra forslagsstillerne om å stenge ned disse feltene i dag. Vi fremmer i stedet et eget forslag om å skjerpe kravene til utslippsreduksjoner. Det kan gjøres på flere måter, f.eks. gjennom effektivisering, redusert aktivitet hvis det ikke er mulig å kutte utslipp, eller gjennom karbonfangst og -lagring.

Det er et problem med disse diskusjonene. Forslagsstillerne har rett i at vi er nødt til å kutte utslipp, og at vi ikke kan lene oss på norsk olje og gass i all framtid, men vi mangler jo en helhetlig plan for å få til den omstillingen. I stedet lever regjeringen, og for så vidt også Høyre og Fremskrittspartiet, videre i den forestillingen at vi bare kan fortsette nesten akkurat som før eller med massiv elektrifisering med kraft fra land. Det siste går på bekostning av andre næringer – næringer vi skal leve av i framtiden når oljen tar slutt, enten man liker det eller ikke.

Vi har ikke uendelig med ressurser på jordkloden. Vi er nødt til å prioritere. Vi er nødt til å prioritere kraften, også her i Norge, og da mener vi i Rødt at vi er nødt til å sette i gang med en mer omfattende omstillingsplan. Det klimautvalget peker på, og som Rødt har frem-

met forslag om tidligere, er at vi ikke kan bygge ut mye ny infrastruktur uten at det går på bekostning av annen industri, at vi er nødt til å ha en pause i leting etter ny olje og gass for å starte en mer planmessig omstilling. Det betyr ikke å stenge felter på dagen. Det betyr at vi er nødt til å begynne planleggingen, utfasingen og nedtrappingen på en måte som ikke rammer industriarbeidsplasser knallhardt.

Vi mener at det regjeringen burde ta med seg fra denne debatten i dag, er hvordan man skal sette i gang en litt mer planmessig omstilling, slik at det ikke blir det jeg og Rødt frykter, dvs. en mer markedsstyrt krasjlanding av norsk olje- og gassindustri.

Presidenten [14:37:56]: Ønsker representanten å ta opp forslaget frå Raudt?

Sofie Marhaug (R) [14:37:59]: Ja, det var poenget med å ta ordet.

Presidenten [14:38:02]: Representanten Sofie Marhaug har teke opp det forslaget ho viste til.

Ola Elvestuen (V) [14:38:20]: Selv om Venstre i denne saken ikke går inn for forslagene, men står bak innstillingen, vil jeg likevel si at det er en veldig alvorlig problemstilling som tas opp i forslaget. Vi vet at verden har funnet mer enn dobbelt så mye olje og gass som vi kan hente opp. Det er helt riktig, som forslagsstillerne legger til grunn i sitt forslag, at vi også må gjennomgå hvordan vi skal forberede oss på at de ressursene vi har, ikke kan hentes opp som planlagt.

Fra Venstres side er vi helt enig med klimautvalget for 2050 om at vi trenger å ha en egen strategi som forbereder Norge på avslutningen av petroleumsalderen – vi kan kalle det det – som vi har i dag, og at vi trenger å stoppe ny leting. Vi må forberede oss på at produksjonen blir mindre, og på en situasjon der verden skal slutte å bruke fossile energikilder og fossilt drivstoff. Det er et viktig spørsmål selv om vi ikke nå går inn på forslag om hvilke enkelte felt som bør stenges ned, og at det skal gjøres innen 2027.

Når det gjelder forslagene som handler om kraft fra land til petroleumssektoren, holder Venstre for det første fast på enigheten fra tidligere om at petroleumssektoren skal kutte 50 pst. av sine utslipp innen 2030. Det var vi med på å forhandle fram i 2020, og vi mener fortsatt det er riktig å holde på den målsettingen. Vi ser også på kraft fra land som et virkemiddel for å nå det målet, men som Venstre har vært tydelig på tidligere, kan ikke det være den eneste løsningen. Bruk av flytende havvind og de kreftene og den makten som er i petroleumssektoren for å dra opp flere prosjekter for flytende havvind, mener jeg også er viktig for å få ned utslippene.

Som jeg har påpekt tidligere, må vi også se på muligheten for gasskraftverk med karbonfangst og -lagring. Vi hadde et eget forslag om det på Melkøya. Vi mener fortsatt at det er det vi bør jobbe for, at det etableres et eget gasskraftverk på Melkøya med karbonfangst og -lagring. Det er mulig å få på plass et flytende gasskraftverk innen 2030. Det vil også gjøre det mye lettere og enklere for den utviklingen som er i nord. Vi har tidligere foreslått at også andre steder, som utenfor Vestlandet, trenger man å ha det som en av løsningene for å få ned utslippene, sammen med energiøkonomisering, kraft fra land og vindkraft.

Une Bastholm (MDG) [14:41:37]: Takk for grundige omtaler av forslaget vårt.

Da Miljøpartiet De Grønne for ti år siden fremmet sitt første representantforslag på Stortinget om å stanse utvidelsen av oljetillatelse, ble det humret godt. Nå er derimot de fleste partiene på Stortinget enig i at fossile brensler er hovedårsaken til klimakrisen. Et regjeringssnedsatt utvalg, 2050-utvalget, har tydelig anbefalt å legge en strategi for slutfasen av petroleumssektoren, og at det ikke gis nye tillatelse og lisenser til leting, utvinning og utvidelse av olje- og gassfelt inntil en sånn sluttstrategi er på plass. Europa har satt seg et mål om 90 pst. utslippskutt i 2040, som vil føre til at bruken av olje, kull og gass vil være 80 pst. lavere enn i dag.

Så vil jeg understreke at 83 pst. av produksjonen fra de fire feltene vi diskuterer i denne debatten, Brage, Statfjord, Ula og Draugen, er olje – altså er 83 pst. av feltene olje, mens kun 17 pst. er gass. Ser en bare på feltet Ula, er hele 97 pst. olje. Utslippetsintensiteten fra disse feltene er skitnere enn verdensgjennomsnittet og øker klimagassutslippene i verden mer enn olje produsert i Saudi-Arabia, Indonesia, Brasil eller Angola. Jeg håper det er noe som får salen til å reflektere lite grann.

Dette er dermed felt med liten betydning for norsk økonomi og Europas energisikkerhet, men som ved å avvikles planmessig og trygt kan bidra sterkt til å redusere klimautslipp i Norge og i verden. Å avvikle disse feltene er det motsatte av symbolpolitikk, og det er kanskje også problemet. Noe av det tror jeg handler mer om lojalitet til oljenæringen og at det er en ubehagelig sannhet å ta inn over seg, enn egentlig at det ikke vil ha noe effekt.

Jeg synes det er utrolig hvor fastlåst oljedebatten er. Det er overhodet ingen vilje til å se på endringer i oljepolitikken fra flertallet av partiene på Stortinget, selv etter Dubai-enigheten som forplikter til utfasing av fossil energi, og selv om de feltene vi snakker om her, er Norges mest forurensende felt og samtidig de minst lønnsomme. De bidrar ekstra mye til Norges utslipp og er ekstra vanskelige å forsvare.

Jeg mener en konsekvens av hvordan flertallet av partiene argumenterer for olje- og gassutvinning på, nemlig at poenget med utvinning er å fremme klimaomstilling og energisikkerhet i Europa, er at en begynner å ha en mer nyansert politikk for ulike felt på sokkelen, hvor en starter med å fase ut produksjonen der det er høyest utslipp, og særlig for felt som primært er olje.

Flertallet av partiene later her som om etterspørselen etter olje og gass er helt uavhengig av tilbudet fra Norge, og at det er et slags en-til-en-forhold mellom det vi lar være å utvinne i Norge, og økt utvinning i andre land. Sånn er det så klart ikke. Flere rapporter har pekt på det, og de viser det motsatte, fordi energi er nettopp sikkerhetspolitikk, og det er grunnleggende politisk.

Jeg tar opp forslagene fra Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten [14:44:46]: Representanten Une Bastholm har teke opp forslaga frå Miljøpartiet Dei Grøne.

Statsråd Terje Aasland [14:45:01]: Regjeringen vil utvikle aktiviteten på norsk sokkel, i den forstand at vi vil legge til rette for fortsatt aktivitet og prøve å dempe noe av det bratte fallet som naturlig ligger framfor oss. Vi mener det er med på å opprettholde gode og trygge arbeidsplasser, og det da i tilknytning til vår mest inntektsbringende næring.

Det er ingen tvil om at det er et sterkt klimarammeverk rundt olje- og gassindustrien, slik det for så vidt er for industrien på land. Det er helt identiske vilkår i utgangspunktet, og det er CO₂-avgiften og kvotesystemet som er de utløsende faktorene. Nettopp det å kunne klare å innfri de klimaforpliktelsene og levere resultater på det er også grunnlaget for olje- og gassindustriens framtid på norsk sokkel. Det er det som må være rammene, og det har et veldig bredt flertall i Stortinget gitt sin tilslutning til.

Vi ser at utslippskostnadene øker. De vil øke mer i tiden framover, og vi har også i Stortinget, bredt, sagt at CO₂-avgiften og kvoteprisen skal opp på 2 000 kr i løpet av 2030. Det er slik sett viktig at industrien kutter utslipp til sin produksjon, enten ved å gjennomføre tiltak for å redusere utslippene, som energieffektivisering, eller ved kraft fra land eller ved å stenge ned innretningene og produksjonen når det ikke lenger er lønnsomt å produsere.

Selskapene vurderer kontinuerlig om videre drift av et felt er lønnsomt eller ikke. Det er mange forhold som påvirker lønnsomheten, bl.a. oljepris og driftskostnader, herunder utslippskostnader, og det er rettighetshaverne på det enkelte felt som har best kunnskap om virksomheten, og som derfor er best i stand til å ta beslutninger om videre drift eller ikke. Rammeverket er

uansett satt av de politiske beslutningsinstansene som faktisk skal gjøre det.

Jeg mener at driften av de fire feltene som omfattes av representantforslaget, illustrerer dette på en god måte. For eksempel legges kraftforsyningen på Draugen-feltet om til drift med kraft fra land, noe som kutter utslippene med 200 000 tonn CO₂ per år. På Statfjord-feltet planlegges installasjonen av en varmegjenvinningsenhet som vil øke energieffektiviteten og kutte utslippene, mens Ula-feltet nå ligger an til å bli nedstengt om noen år som følge av at videre drift forventes å bli ulønnsom. Det er en sammenheng i dette.

Forvaltningen av petroleumssektoren bygger på de samme prinsippene som forvaltningen av annen næringsvirksomhet i Norge. Myndighetene regulerer sektoren og setter klare og forutsigbare rammer for virksomheten, mens selskapene utfører aktiviteten. Petroleumsvirksomheten er kapitalintensiv og langsiktig, og det er derfor viktig at rammene for virksomhetene er helhetlige og klare. Derfor vil jeg fraråde Stortinget å stemme for dette representantforslaget og de andre forslagene som er fremmet i denne saken.

Presidenten [14:48:01]: Det vert replikkordskifte.

Une Bastholm (MDG) [14:48:11]: Jeg erkjenner at det er en politisk uenighet om hvorvidt det er en riktig prioritering å elektrifisere Draugen utenfor Trøndelagskysten, all den tid vi trenger mye kraft i Norge til omstillingen og for å nå våre klimamål. I innlegget mitt i stad gjorde jeg et poeng av at oljedebatten nå bærer veldig preg av en forutsetning om at fortsatt olje- og gassutvinning med det tempoet vi har nå, er viktig for Europa – mens Europa er i full omstilling selv. Det hadde vært fint med en kommentar fra statsråden om hvordan man skal styre olje- og gasspolitikken framover for å være i takt med Europas etterspørsel, og ikke styre mot en markedsstyrt krasjlanding.

Et annet poeng er at en del av disse feltene er de mest utslippstunge. Om Norge på en eller annen måte skulle ha fulgt opp Dubai-enigheten, hadde det vært å begynne å se til disse feltene. Dubai-enigheten, altså da man ble enige om å fase ut fossil energi, var nettopp for å unngå en allmenningens tragedie hvor alle land prøver å maksimere utvinningen så mye man kan, til vi får en klimakrise som tvinger oss til å slutte.

Statsråd Terje Aasland [14:49:21]: Ja, Europa er i utvikling, og det er jeg veldig glad for. Jeg har sagt at Europas utvikling, også i omstillingsarbeidet, egentlig går for sent, ut fra det som er målsettingene våre. Vi trenger å øke investeringene i fornybar energi radikalt utover det som har vist seg å være resultatet i det siste og de siste årene.

Vi er også i en omstillingsfase, og vi ser veldig tydelig nå at olje- og gassproduksjonen på norsk sokkel vil avta og ha en ganske sterkt fallende kurve. Vårt utgangspunkt når vi snakker om å utvikle aktiviteten på norsk sokkel, er å bremse noe av dette fallet. Vi mener det er riktig ut fra det perspektivet vi ser i tiden framover, hvor en fremdeles vil trenge store mengder olje og gass, og ikke minst gass i en kanskje utslippsfri form, som blått hydrogen kan være. Så det er viktig, og jeg tror ikke det er noen krasjlanding på det. Jeg synes den oppsummeringen jeg hadde om hvordan de vurderer sånt som Draugen-feltet med ... (Presidenten klubber.)

Presidenten [14:50:24]: Tida er ute.

Une Bastholm (MDG) [14:50:27]: Det er her uenighetene begynner å bli interessante, for i Stortinget er det nå uenigheter om hva som er det mest ansvarlige, hva som er det mest redelige for arbeidstakerne på gulvet, og for norsk økonomis sikkerhet hva som er den riktige måten å omstille oss bort fra olje og gass på. At Høyre tenker at det er fint at dette er markedsstyrt, og at en skal gjøre det gjennom kvoter, er jo ikke spesielt overraskende, men jeg er overrasket over at Arbeiderpartiet er så avvisende til å få til et samarbeid med partene i arbeidslivet som kunne ha gjort at denne omstillingen skjer mer styrt og gradvis, for jeg tror at det er toppene i oljeselskapene som vinner mest på at dette blir markedsstyrt, ikke gutta på gulvet som jobber rundt omkring på verftene, for å si det sånn. Derfor er mitt spørsmål om ikke Dubai-enigheten gjør at Norge burde hatt en mer planmessig og politisk styrt holdning til hvordan omstillingen av olje- og gassektoren skal skje framover.

Statsråd Terje Aasland [14:51:28]: Jeg tror det er veldig uklokt å gå inn og plukke enkeltproduksjoner på norsk sokkel og stenge dette ned. Det gir stor uforutsigbarhet, ikke minst for arbeidstakere – en rekke arbeidstakere, både ute på sokkelen og også i tilknytning til de landbaserte tjenestene som er avhengig av aktiviteten på norsk sokkel.

Jeg er uenig. Det foregår en omstilling i Norge. Det foregår en veldig markant fokusering på det. Det gjelder havvindsatsingen vår – hvor budrunden nå for øvrig pågår, takket være at vi fikk med et solid flertall, også med Miljøpartiet De Grønne. Det gjelder karbonfangst og -lagring, det gjelder grønt industriløft, det gjelder satsing på mineralnæringer, osv. Det er en stor omstillingstakt i norsk økonomi og i norsk industri knyttet til dette, men vi mener altså at det er riktig å opprettholde og legge grunnlag for å videreutvikle aktiviteten på norsk sokkel, i den forstand at vi skal bremse nedgangen i produksjonskapasiteten. Vi mener Europa trenger det.

Une Bastholm (MDG) [14:52:32]: Den omstillingen som skjer, går veldig sakte. Det er noe av problemet. Norge har i veldig mange år hatt en egeninteresse i å investere veldig mye i fossil energi. Jeg mener at et viktig poeng er at Norge er en såpass viktig energiekseportør, særlig på gass og særlig for Europa, at hvordan vi velger å gjøre den omstillingen – hvilke signaler vi gir, hvilken framdrift og hvilken plan vi har for det – har stor påvirkning også på Europas omstilling. Nå står vi passivt og ser på Europa omstille sin energisektor, og vi lar det være opp til næringsaktørene på sokkelen hvordan de velger å forholde seg til det. Det synes jeg er litt merkelig, all den tid det var et veldig stort nasjonalt politisk prosjekt da vi utviklet olje- og gassektoren i sin tid.

Som sagt: At Høyre ønsker å gjøre dette markedsstyrt og markedsbasert, er ikke spesielt overraskende, men det overrasker meg at Arbeiderpartiet ikke ønsker å gjøre dette i en sterkere dialog med partene i arbeidslivet, og utfordre dem på å komme med den best tenkelige måten å omstille sokkelen på.

Statsråd Terje Aasland [14:53:38]: Det er en omstilling som foregår på norsk sokkel nå, og det viktigste er å kutte klimagassutslipp. For å gjøre det har vi etablert, gjennom politikken, et rammeverk for hva olje- og gassindustrien må forholde seg til. Det er CO₂-avgift, og det er kvotesystemet. Det er veldig gode virkemidler for å kutte klimagassutslipp på norsk sokkel. Vi ser at selskapene reagerer på det. Kraft fra land er én løsning. Andre tekniske løsninger, som jeg refererte til her, med varmegjenvinning osv., er løsninger for å kutte utslipp sånn at en reduserer kostnadene ved utslipp og omstiller seg på den måten.

Jeg mener også at det er ganske full fart i norsk økonomi på andre områder, og det kommer til å tilta i årene framover, når en ser at en klarer å lykkes med kommersielle løsninger for karbonfangst og -lagring, havvind, batterifabriker osv.

Ola Elvestuen (V) [14:54:50]: For å understreke alvorvoret i det vi diskuterer, kom nettopp nå Verdens meteorologiorganisasjon med sine målinger for 2023, hvor det er rekord for havtemperaturer, havnivåstigning, ismelting i Antarktis og tilbaketrekning av isbreer, og de betegner det enda en gang som «kode rød». Det kommer dårlige nyheter om global oppvarming nå – denne er jo virkelig alvorlig – og det vil komme flere. Allerede neste år skal alle land forsterke sine klimamål etter Parisavtalen. Jeg vil tro at EU legger seg på 90 pst. reduksjon innen 2040, og vi bør gjøre det samme. Dette skal forsterkes ytterligere ved en ny runde i 2030. Da blir mitt spørsmål: Er statsråden forberedt på at med de forsterkede målsettingene vil også en reduksjon av olje- og

gassproduksjonen i Norge gå raskere enn det man planlegger for nå?

Statsråd Terje Aasland [14:55:53]: Hvis EU ender opp med et utslippsmål om å kutte 90 pst. fram til 2040, er det klart at det får innvirkninger på norsk økonomi. Jeg er enig i at situasjonen er alvorlig. Jeg er enig i at vi har rammer rundt utslipp i dag som gjør at de utslippene skal kuttes. Det er rammene for det. Jeg mener det er gode rammer for det. Det viktigste tiltaket da for å nå enda større utslippsreduksjoner er å stramme til de virkemidlene som allerede er etablert, sånn at en i større grad intensiverer den økonomiske aktiviteten knyttet til å kutte utslipp.

Presidenten [14:56:32]: Replikkordskiftet er dermed avslutta.

Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 9.
Det blir ein kort pause før votering.

Votering

Svein Harberg overtok her presidentplassen.

Presidenten [15:01:38]: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Vi starter med å votere over sakene fra fredag den 15. mars 2024, dagsorden nr. 60.

Votering i sak nr. 1, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentanten Erlend Wiborg om lovhjemmel til å hindre etablering og drift av integreringshemmende virksomhet (Innst. 225 S (2023–2024), jf. Dokument 8:22 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Mari Holm Lønseth på vegne av Høyre
- forslag nr. 2, fra Erlend Wiborg på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringsforslag for å sikre at kommunene gis en klar lovhjemmel til å stanse virksomheter og fritidsaktiviteter rettet mot barn og unge som anses å ha en klart integreringshemmende effekt.»

Voteringstavlene viste at 83 representanter hadde stemt mot forslaget fra Fremskrittspartiet og 13 representanter hadde stemt for.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.16)

Birgit Oline Kjerstad (SV) (frå salen): President! Stemma mi blei ikkje tald med.

Presidenten: For å være helt sikker tar vi voteringen en gang til.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.56)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med lovforslag som oppfølging av vedtak 498 (14. april 2020) innen utgangen av 2024.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Fremskrittspartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Høyre ble med 61 mot 38 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.18)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:22 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentanten Erlend Wiborg om lovhjemmel til å hindre etablering og drift av integreringshemmende virksomhet – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 13 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.48)

Votering i sak nr. 2, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Sveinung Rotevatn, Ola Elvestuen, Ingvild Wettrhus Thorsvik og Grunde Almeland om bekjempelse av transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge (Innst. 226 S (2023–2024), jf. Dokument 8:30 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Erlend Wiborg på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Erlend Wiborg på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 4 og 5, fra Birgit Oline Kjerstad på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 6, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Rødt

Det voteres over forslag nr. 6, fra Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette i gang tiltak og utarbeide en handlingsplan for å bekjempe transnasjonal undertrykkelse av eritreere i Norge.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Rødt ble med 86 mot 11 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.32)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen granske søknadene om oppholdstillatelse til eritreere i Norge og trekke tilbake oppholdstillatelsen til dem som støtter det eritreiske regimet.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det opprettes tilbakekallelssaker av statsborgerskap gitt til personer som har kommet til Norge fra Eritrea, men støtter det eritreiske regimet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.04.50)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer i Norge.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge omfanget av transnasjonal undertrykkelse av diasporamiljøer i Norge og iverksette tiltak for bekjempelse av dette på bakgrunn av en slik kartlegging.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.10)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak for å stoppe pengeoverføringer fra Norge til eritreiske myndigheter og organisasjoner som kontrolleres av disse.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 58 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.28)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen følge opp Proba-rapport 2020-3 «Press og kontroll – en studie av økonomisk, ideologisk eller religiøst press med utspring i opprinnelsesland, rettet mot personer med innvandrerbakgrunn i Norge» og Proba-rapport 2023-10 «Transnasjonal undertrykking – begrepsavklaring og sektoransvar» og iverksette tiltak for å forhindre transnasjonal undertrykkelse av personer i Norge, for eksempel gjennom en handlingsplan mot transnasjonal undertrykkelse.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 77 mot 20 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.55)

Votering i sak nr. 3, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en ny handlingsplan mot antisemittisme (Innst. 218 S (2023–2024), jf. Dokument 8:31 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Tobias Drevland Lund på vegne av Høyre og Rødt
- forslag nr. 4, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre
- forslagene nr. 5–10, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 10, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et professorat i jødiske studier ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 2 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.35)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at jødisk liv og kultur tematiseres i læreplanen for barneskolen, for eksempel gjennom kulturinnslag.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 95 mot 4 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.52)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5–7 og 9, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke bevilgningen til ordningen Jødiske veivisere i regi av Det Mosaiske Trossamfund i revidert nasjonalbudsjett 2024.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke bevilgningen til Dembra i lærerutdanningen i revidert nasjonalbudsjett 2024, slik at kunnskap om antisemittisme når ut til alle lærerstudenter. Økningen skal ikke gå ut over Dembras øvrige arbeid.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre antisemittisme til et eget tema i læreplanen i skolen, slik at alle elever får undervisning om antisemittisme.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det etableres eksplisitte føringer og kriterier for formidlingsakti-

vitet i utlysning og tildeling av forskningsmidler når det gjelder antisemittisme og jødedom. Føringerne må omfatte formidling av forskningsfunn til yrkesgrupper som lærere, politi, journalister mv.»

Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 82 mot 17 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Høyre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en ny handlingsplan mot antisemittisme.»

Fremskrittspartiet, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre ble med 54 mot 45 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Høyre og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at politiet prioriterer hatkriminalitet, herunder antisemittisme.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Rødt ble med 67 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.07.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at politiet får økt kompetanse på antisemittisme.»

Fremskrittspartiet, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Rødt ble med 54 mot 45 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.13)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Høyre og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen trappe opp satsingen på Dembra, herunder Dembra i lærerutdanningene.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Rødt ble vedtatt med 51 mot 48 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.08.35)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:31 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug Vervik Bollestad, Dag-Inge Ulstein og Kjell Ingolf Ropstad om en ny handlingsplan mot antisemittisme – vedtas ikke.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 83 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.07)

Votering i sak nr. 4, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Kristine Linnestad, Mudassar Kapur, Mari Holm Lønseth og Liv Kari Eskeland om tiltak for lavere gebyrer innen vann- og avløpssektoren (Innst. 227 S (2023–2024), jf. Dokument 8:35 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt
- forslag nr. 6, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet

Det voterer over forslag nr. 6, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en utredning og forslag til en vannreform med mål om mer effektiv organisering, mindre vannlekkasje og lavere gebyrer for brukere, med inspirasjon fra Danmarks vannreform fra 2007.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 58 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.09.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:35 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anne Kristine Linnestad, Mudassar Kapur, Mari Holm Lønseth og Liv Kari Eskeland om tiltak for lavere gebyrer innen vann- og avløpssektoren – vedtas ikke.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom komiteens innstilling og forslagene nr. 1–5, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av hvordan selvkost som finansieringsmodell for vann- og avløpssektoren fungerer, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2024 med en insentivordning for å motivere til regional organisering etter modellen som ble anbefalt i Mulighetsstudien for VA-sektoren med samfunnsøkonomiske analyser som ble lagt fram våren 2022.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen revidere forskrift om beregning av samlet selvkost for kommunale og fylkeskommunale gebyrer (selvkostforskriften) med mål om å forlenge perioden for når fremtidig overskudd må tilbakeføres eller underskudd kan fremføres.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forlenge maksimal avskrivningstid på renseanlegg, pumpestasjoner, høydebasseng og ledningsnett i forskrift om økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og årsberetning for kommuner og fylkeskommuner mv.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med kommuneproposisjonen 2025 vurdere konsekvensene av å gi kommunene mulighet til å velge mellom å bruke kalkylerente eller reell rente i budsjetteringen av investeringer på selvkostområdet.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt ble innstillingen vedtatt med 55 mot 44 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.10.37)

Votering i sak nr. 5, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda Hofstad Helleland, Nikolai Astrup, Anne Kristine Linnestad, Margret Hagerup, Sveinung Stensland og Svein Harberg om Norges neste steg for kunstig intelligens (Innst. 228 S (2023–2024), jf. Dokument 8:46 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram 19 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 8, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 9–14, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre og Rødt
- forslagene nr. 15–19, fra Anne Kristine Linnestad på vegne av Høyre

Det votes over forslagene nr. 16 og 19, fra Høyre.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere arenaer der næringslivet selv får anledning til å komme med råd og anbefalinger om å utnytte data internt i industrier og dele på tvers av dem.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette et råd for kunstig intelligens som skal være et rådgivende og frittstående organ for å følge med på utviklingen av kunstig intelligens, gi råd i prinsipielle spørsmål rundt teknologien og veilede om ansvarlig bruk av den.»

Venstre har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 74 mot 25 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.25)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 15, 17 og 18, fra Høyre.

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for regulatoriske sandkasser innenfor digitale teknologi-

er som kunstig intelligens og opprette en egen regulatorisk sandkasse for helseteknologi.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvor egnet EUs Artificial Intelligence Act er for å ivareta norske interesser, hvilke utfordringer som vil møtes ved implementeringen av forordningen dersom den anses EØS-relevant, og hvordan Norge raskest mulig kan innføre forordningen når den er vedtatt.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremlegge en strategi for å sikre at Norge får mest mulig igjen for deltakelsen i Digital Europe.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre ble med 72 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.11.43)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Høyre og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede godkjenningsmetoder for systemer med kunstig intelligens som har potensielt svært alvorlige konsekvenser ved feil i anvendelsen, men som likevel kan ha særskilt stor samfunnsnytte.»

Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Rødt ble med 68 mot 30 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.02)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9 og 11–14, fra Høyre og Rødt.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en digital lovvask, der det kartlegges hvilke deler av lovverket som er utydelige i møte med ny teknologi som kunstig intelligens. Kartleggingen bør ha særlig fokus på åpenhet og innsyn, rettssikkerhet, personvern og forbrukerrettigheter. Resultatet fra kartleggingen skal gjøres kjent for Stortinget.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen jobbe tett med EU slik at Norges interesser ivaretas best mulig i utformingen av standardisering for høyrisikosystemer med kunstig intelligens etter definisjonen til EU.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med tiltak for å sikre tilstrekkelig samarbeid mellom tilsynsorganer i møte med kunstig intelligens.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide nasjonale retningslinjer for bruk av kunstig intelligens i skolen som sikrer læringsgevinster, konstruktiv og kritisk bruk av teknologien og et tydelig skille mellom når kunstig intelligens kan og ikke kan brukes i undervisningen.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sikkerhetsmyndighetene tilgjengeliggjør cybersikkerhetsopplæring til små og mellomstore virksomheter.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre og Rødt ble med 67 mot 32 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.23)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 8, fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et nordisk toppmøte om kunstig intelligens.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Sosialistisk Venstreparti ble med 63 mot 36 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.43)

Presidenten: Det voterer over forslagene nr. 1–7, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for tilstrekkelig bredde- og spisskompetanse innenfor digitale teknologier som kunstig intelligens i møte med kommende kompetansebehov.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke etter- og videreutdanningen og mulighetene for kompetanseheving innenfor utvikling og bruk av kunstig intelligens.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid med å styrke kompetanseverifisering for realkompetanse og mikrosertifisering.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ringvirkningsanalyse for datasenterindustrien og dens effekter på verdiskaping, bærekraft og grønn omstilling i tradisjonell industri.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen løfte samarbeid om nordiskspråklige modeller for generativ kunstig intelligens i Nordisk ministerråd.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede felleskommunale innkjøpsordninger for avanserte digitale teknologier som kunstig intelligens etter modell av danske KOMBIT.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en NOU om konsekvensene generativ kunstig intelligens har for opphavsrett, media, kultur, demokrati og den offentlige samtalen og mulige tiltak for å møte disse konsekvensene.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 59 mot 40 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:46 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Linda Hofstad Helleland, Nikolai Astrup, Anne Kristine Linnestad, Margret Hagerup, Sveinung Stensland og Svein Harberg om Norges neste steg for kunstig intelligens – vedtas ikke.

Presidenten: Høyre, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 65 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.40)

Votering i sak nr. 6, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mimir Kristjánsson, Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Geir Jørgensen om å forlenge permitteringsperioden og holde byggeaktiviteten oppe for å beholde fagarbeidere

i byggenæringen (Innst. 221 S (2023–2024), jf. Dokument 8:59 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Gisle Meininger Saudland på vegne av Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslagene nr. 2–6, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt

Det voteres over forslagene nr. 2–4, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om å øke dagpengeperioden til 52 uker i en 18-måneders periode.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at de som er permitterte, må kunne delta på kompetansehevende tiltak med en gang de blir permitterte.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som styrker Husbanken, for å sikre at det blir bygget et tilstrekkelig antall nye boliger de neste årene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.22)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 5 og 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som de neste årene øker vedlikehold og rehabilitering av den offentlige eiendomsmassen, samt trappe opp satsingen på energieffektivisering.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en tiltakspakke for rask oppgradering av boliger og næringsbygg. Pakken bør inneholde høyere støttebeløp til tiltak som vindusutskifting og etterisolering av yttervegger.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.41)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for økt aktivitet i byggenæringen ved å igangsette vedlikeholds-, renovasjons- og nybyggprosjekter i offentlig sektor.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 72 mot 27 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.01)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Stortinget ber regjeringen innen fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett for 2024 gjøre en analyse av utviklingen i byggebransjen for å kartlegge hvilke tiltak som kan være nødvendige for å øke aktiviteten i næringen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 7, debattert 15. mars 2024

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Abid Raja, Ingvild Wetrhus Thorsvik, Freddy André Øvstegård, Grete Wold og Kathy Lie om å styrke tolketjenesten (Innst. 192 S (2023–2024), jf. Dokument 8:61 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Freddy André Øvstegård på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Rødt
- forslag nr. 4, fra Dagfinn Henrik Olsen på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 5 og 6, fra Ola Elvestuen på vegne av Venstre

Det voteres over forslag nr. 5, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre endringer i organiseringen av tolketjenesten for tegn-
språklige med formål å flytte tolketjenesten ut av Nav hjelpemidler eller helt ut av Nav til andre hen-

siktsmessige organiseringer med utgangspunkt i Veikart til en ny nasjonal tolketjeneste.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 92 mot 6 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.59)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen likestille tegnspråktolker med andre språktolker, herunder at frilans-tolker får satser tilsvarende sin kompetanse med utgangspunkt i satsene i Nasjonalt tolkeregister.»

Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble med 79 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.18)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at frilans-tolkeres honorarer også følger tolkenes kompetanse og erfaring.»

Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 20 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.57)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre nødvendig styrking av tolketjenesten for hørselshemmede, døve og døvblinde for å sikre en effektiv og faglig kompetent tolketjeneste som fortsatt er finansiert under folketrygdloven, herunder å sikre et tilstrekkelig myndighetsnivå innenfor Nav Hjelpemidler og tilrettelegging for å sørge for at tolketjenesten leverer rett tolk til rett tid enten det gjelder tegnspråktolking, skrivetolking eller tolk-ledsaging for døvblinde etter folketrygdloven.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.16)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen likestille tegnspråktolker, skrivetolker og tolk-ledsagere, uavhengig om de er ansatt i Nav eller er frilans, med tanke på lønns- og arbeidsbetingelser.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble med 83 mot 16 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:61 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grunde Almeland, Abid Raja, Ingvild Wettrhus Thorsvik, Freddy André Øvstegård, Grete Wold og Kathy Lie om å styrke tolketjenesten – vedtas ikke.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslag nr. 3, fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for tilstrekkelig finansiering over statsbudsjettet, slik at retten til tegnspråktolker, skrivetolker og tolk-ledsagere sikres i tråd med intensjonen i folketrygdloven.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt ble innstillingen vedtatt med 77 mot 21 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.18.19)

Presidenten: Stortinget går da videre til å votere over sakene nr. 1–6 samt sak nr. 12 på dagens kart.

V o t e r i n g i s a k n r. 1, d e b a t t e r t 19. m a r s 2024

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Kunstnarkår (Innst. 217 S (2023–2024), jf. Meld. St. 22 (2022–2023))

Presidenten: Under debatten er det satt fram ti forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tage Pettersen på vegne av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre
- forslag nr. 2, fra Kathy Lie på vegne av Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Tage Pettersen på vegne av Fremskrittspartiet og Venstre
- forslagene nr. 4 og 5, fra Kathy Lie på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 6, fra Silje Hjemdal på vegne av Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 7–10, fra Kathy Lie på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 7–10, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at kunstnerstipender utbetalt fra offentlige aktører, utbetales som lønn med fulle sosiale rettigheter.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning der kunstnerstipend reguleres slik at de minimum får samme økning som rammen i lønnsoppgjøret i staten. Statlige kunstnerstipend skal alltid være minst 50 pst. av medianårsinntekten.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fastslå et mål om å øke antall kunstnerstipendhjemler med 100 i året over de neste fire årene.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i dialog med Kulturtanken og fylkeskommunene se på hvordan det kan innføres en tariffavtale for Den kulturelle skolesekken i alle fylker og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.19)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en gjennomgang av ordningen med statlige stipend og garantiinntekter til kunstnere med sikte på en utfasing av ordningen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 85 mot 14 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.36)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre videreføring av Musikeralliansen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en god utvikling for de samiske stipendene, på lik linje med de øvrige kunstnerstipendene.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 81 mot 18 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre arbeidsmiljøloven § 14-9 andre ledd slik at avtale om midlertidig ansettelse kan inngås med kunstnerisk personell og ledere innenfor kulturområdet i forbindelse med utførelse av kunstnerisk arbeid.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Venstre ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette en spesialisert Nav-enhet med spisskompetanse på kombinasjonsinntekter og de spesifikke utfordringene i kunstnerøkonomien.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 58 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.42)

Presidenten: Det voterer over forslag nr. 1, fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av hvordan arbeidsmiljøloven samsvarer med kulturfeltets behov og hvilke konsekvenser som følger av regjeringens innstramminger i loven.»

Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre ble med 58 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.03)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen videreføre dagens ordning der endelig beslutning om kvotefordeling av stipendhjemlene tilknyttet Statens kunstnerstipend, tas av Kultur- og likestillingsdepartementet.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 63 mot 34 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.24)

Videre var innstilt:

II

Meld. St. 22 (2022–2023) om Kunstnarkår – vedleges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 2, debattert 19. mars 2024

Innstilling frå familie- og kulturkomiteen om Endringer i pengespilloven mv. (DNS-blokkering av nettsteder som tilbyr pengespill som ikke har tillatelse i Norge) (Innst. 212 L (2023–2024), jf. Prop. 6 L (2023–2024))

Presidenten: Under debatten har Grunde Almeland satt fram et forslag på vegne av Venstre.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

l o v

om endringer i pengespilloven mv. (DNS-blokkering av nettsteder som tilbyr pengespill som ikke har tillatelse i Norge)

I

Lov 21. juni 2013 nr. 97 om endringer i medieeierskapsloven oppheves.

II

I lov 18. desember 2020 nr. 153 om økonomisk støtte til mediene oppheves § 9.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

III

I lov 18. mars 2022 nr. 12 om pengespill gjøres følgende endringer:

Ny § 32 a skal lyde:

§ 32 a. *Pålegg om DNS-blokkering av nettsteder som tilbyr pengespill uten tillatelse*

Dersom et nettsted tilbyr pengespill rettet mot det norske markedet uten tillatelse etter § 4, kan Lotteritilsynet pålegge internettildydere å gjennomføre DNS-blokkering av nettstedet. Pålegget kan fastsette innholdet i og formen på landingssiden som driftes av internettildydere.

Det kan bare gis pålegg etter første ledd dersom hensynene som taler for å gi pålegg, veier tyngre enn ulempene pålegget vil medføre. Ved vurderingen skal interessene som tilsier DNS-blokkering, avveies mot interessene til internettildydere pålegget retter seg mot, og til innehaveren av nettstedet, hensynet til informasjons- og ytringsfriheten og andre berørte interesser.

Dersom grunnlaget for et pålegg etter første ledd ikke lenger er til stede, skal Lotteritilsynet oppheve pålegget dersom innehaveren av nettstedet krever det.

Departementet kan gi forskrift om pålegg om og gjennomføringen av DNS-blokkering.

§ 33 første ledd skal lyde:

Lotteritilsynet kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at pålegg etter §§ 26, 32, 32 a og 35 andre ledd blir oppfylt.

IV

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble vedtatt med 61 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.34)

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble vedtatt med 62 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.58)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Det votes over forslag nr. 1, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å ta inn Datatilsynet i arbeidet med forskrift om DNS-blokkering, samt at Datatilsynets bekymringer knyttet til personvern og informasjonsfrihet blir tillagt særlig vekt og svart ut i den endelige forskriften.»

Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

Høyre har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Venstre ble vedtatt med 53 mot 46 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.23.42)

Voting i sak nr. 3, debattert 19. mars 2024

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Ingrid Fiskaa, Marian Hussein og Kirsti Bergstø om mulighet for utestengelse av Israel fra Eurovision Song Contest (Innst. 224 S (2023–2024), jf. Dokument 8:83 S (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:83 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Ingrid Fiskaa, Marian Hussein og Kirsti Bergstø om mulighet

for utestengelse av Israel fra Eurovision Song Contest – vedtas ikke.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Voting i sak nr. 4, debattert 19. mars 2024

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Marian Hussein om forutsigbarhet for frivilligheten (Innst. 219 S (2023–2024), jf. Dokument 8:55 S (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kathy Lie på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslagene nr. 2 og 3, fra Silje Hjemdal på vegne av Fremskrittspartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2024 med forslag om å gjøre ordningen for merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner regelstyrt og med løpende søknadsfrist og utbetaling av kompensasjon gjennom året.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 84 mot 15 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.24.51)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en rask høringsprosess om regelstyring av momskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner, med mål om at regelstyring innføres i statsbudsjettet for 2025. Stortinget ber regjeringen følge opp øvrige justeringer av ordningen, herunder oppfølging av EY-rapporten, i en separat prosess.»

Rødt og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 80 mot 19 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.14)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for nødvendige endringer i momsregelverket og foreslå regelstyrt momskompensasjon for frivilligheten i forbindelse med statsbudsjettet for 2025.»

Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre ble med 78 mot 21 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.25.34)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:55 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kathy Lie, Torgeir Knag Fylkesnes, Mona Fagerås og Marian Hussein om forutsigbarhet for frivilligheten – vert ikkje vedteke.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 67 mot 32 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.09)

Votering i sak nr. 5, debattert 19. mars 2024

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Endringer i kontantstøtteloven og folketrygdloven (justering av kontantstøtteperioden og forlenging av foreldrepengeperioden ved 80 prosent dekning) (Innst. 237 L (2023–2024), jf. Prop. 43 L (2023–2024))

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Silje Hjemdal på vegne av Høyre og Fremskrittspartiet
- forslagene nr. 2 og 3, fra Silje Hjemdal på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med sak om endring av kontantstøtteordningen slik at den strammes inn og knyttes til forutgående arbeidsinntekt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å gi studenter tilgang til kontantstøtte, herunder hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en slik eventuell tilgang.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 86 mot 13 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.26.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre og Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«III skal lyde:

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Endringene i folketrygdloven gjelder for barn der fødselen eller omsorgovertakelsen skjer på ikrafttredelsesdatoen eller senere. *Endringene i kontantstøtteloven gjelder for tilfeller der stønadperioden begynner å løpe etter ikrafttredelsesdatoen.*

2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.»

Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre og Fremskrittspartiet ble med 58 mot 41 stemmer ikke vedtatt.

(Voteringsutskrift kl. 15.27.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

I o v

om endringer i kontantstøtteloven og folketrygdloven (justering av kontantstøtteperioden og forlengelse av foreldrepengeperioden ved 80 prosent dekning)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd skal § 14-9 første til fjerde ledd lyde:

Ved fødsel er stønadperioden 245 stønadsdager (49 uker) med full sats eller 306 stønadsdager (61 uker og 1 dag) med redusert sats. Stønadperioden etter fødselen er 230 stønadsdager (46 uker) med full sats eller 291 stønadsdager (58 uker og 1 dag) med redusert sats.

Ved adopsjon er stønadperioden 230 stønadsdager (46 uker) med full sats eller 291 (58 uker og 1 dag) med redusert sats.

Full sats betyr at foreldrepenger utbetales med 100 pst. av beregningsgrunnlaget. Redusert sats betyr at

foreldrepenger utbetales med 80 pst. av beregningsgrunnlaget. Stønadmottaker velger sats ved stønadspensperiodens begynnelse, og valget gjelder for hele stønadspensperioden. Dersom begge foreldrene mottar foreldrepenger, må de velge samme sats.

Ved tvillingfødsler, eller hvis to barn blir adoptert samtidig, blir stønadspensperioden utvidet med 85 stønadsdager (17 uker) dersom full sats er valgt. Dersom redusert sats er valgt, blir utvidelsen 106 stønadsdager (21 uker og 1 dag). Ved fødsler av tre eller flere barn, eller hvis tre eller flere barn blir adoptert samtidig, blir stønadspensperioden utvidet med 230 stønadsdager (46 uker) dersom full sats er valgt. Dersom redusert sats er valgt, blir utvidelsen 288 stønadsdager (57 uker og 3 dager). Bestemmelsene i § 14-10 første og sjette ledd gjelder tilsvarende.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

II

I lov 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre gjøres følgende endringer:

§ 2 første ledd skal lyde:

Kontantstøtte ytes for barn mellom 13 og 19 måneder som er bosatt i riket, og som ikke eller bare delvis gjør bruk av barnehageplass som det ytes offentlig driftstilskudd for, jf. § 7 tredje ledd.

§ 8 første ledd skal lyde:

Kontantstøtte ytes fra og med kalendermåneden retten til kontantstøtte inntreer, til og med kalendermåneden retten til kontantstøtte faller bort. Kontantstøtte ytes likevel ikke lenger enn til og med kalendermåneden barnet fyller 19 måneder.

§ 10 tredje ledd skal lyde:

Uavhengig av aldersgrensen i § 2 første ledd, kan kontantstøtte for adopterte barn utbetales i syv måneder, forutsatt at barnet er under opplæringspliktig alder og heller ikke har startet grunnskoleopplæring, jf. opplæringslova § 2-1.

§ 19 første punktum skal lyde:

Overføring av informasjon fra kommunale registre til Arbeids- og velferdsetaten, jf. barnehageloven § 10, skjer hver måned.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 79 mot 17 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.00)

Videre var innstilt:

III

1. Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid. Endringene i folketrygdloven gjelder barn der fødselen eller omsorgsovertakelsen skjer på ikrafttredelsesdatoen eller senere.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble vedtatt med 61 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.28.21)

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

V o t e r i n g i s a k n r. 6, d e b a t t e r t 19. m a r s 2024

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge (Innst. 230 L (2023–2024), jf. Prop. 46 L (2023–2024))

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak til

L o v

om informasjonstilgang m.m. for utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge

§ 1 Lovens formål

Loven skal sikre at utvalget som skal granske utenlandsadopsjoner til Norge, oppnevnt av Kongen i statsråd 20. juni 2023, får tilgang til nødvendige opplysninger.

ger for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet, og gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene.

§ 2 Opplysninger til utvalget

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi utvalget opplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid.

Utvalget kan ikke pålegge noen å gi opplysninger.

Utvalget kan uten hinder av taushetsplikt innhente opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å utføre oppgaver etter mandatet.

§ 3 Taushetsplikt

Medlemmene i utvalget og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 g. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke.

Når personer nevnt i første ledd mottar opplysninger etter § 2 første ledd som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet har blitt overlevert til arkivdepot.

§ 4 Behandling av personopplysninger

Utvalget kan behandle personopplysninger som er nødvendige for formålet med utvalgets arbeid, uten samtykke fra dem opplysningene gjelder. Dette gjelder også personopplysninger som nevnt i personvernforordningen artikkel 9 og 10.

Retten til innsyn etter personvernforordningen artikkel 15 gjelder ikke dersom det vil kreve en uforholdsmessig stor innsats å gi innsyn.

Utvalget er behandlingsansvarlig frem til det har avsluttet sitt arbeid.

§ 5 Forbud mot bruk av opplysninger i senere straffesaker, sivile saker eller tilsynssaker

Opplysninger som utvalget har mottatt i medhold av § 2, kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak, eller som dokumentasjon i tilsynssaker som kan gi grunnlag for reaksjoner mot enkeltpersoner.

§ 6 Ikrafttredelse og opphør

Loven trer i kraft straks.

§§ 2 og 4 oppheves når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 12 [15:29:09]

Referat

1. (231) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i yrkestransportlova (sentraltilknytningsplikt og justering av løyveplikten for drosje) (Lovvedtak 46 (2023–2024)) – er sanksjonert under 15. mars 2024
2. (232) Innberetning fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innberetning 5 (2023–2024))
Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (233) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn, Guri Melby, Alfred Jens Bjørlo, Ingvild Wetrhus Thorsvik og André N. Skjelstad om en ferdigbehandling av Nasjonal ramme for vindkraft (Dokument 8:112 S (2023–2024))
4. (234) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Guri Melby og Sveinung Rotevatn om innføring av et årlig mål for reduksjon av avskoging i Norge (Dokument 8:113 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 3 og 4 sendes energi- og miljøkomiteen.
5. (235) Endringer i diskrimineringsombudsloven og likestilling- og diskrimineringsloven (presisering av diskrimineringsombudsloven § 7 og likestillings- og diskrimineringsloven §§ 10 og 33) (Prop. 56 L (2023–2024))
6. (236) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hege Bae Nyholt, Kathy Lie og Olaug Vervik Bollestad om å innføre nettpornofilter på offentlige og kommunalt eide nettverk (Dokument 8:111 S (2023–2024))
Enst.: Nr. 5 og 6 sendes familie- og kulturkomiteen.
7. (237) Endringer i regnskapsloven mv. (bærekraftsrapportering) (Prop. 57 L (2023–2024))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
8. (238) Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Folkehelse og levekår i den samiske befolkningen (Meld. St. 12 (2023–2024))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen, som foretter sitt utkast til innstilling for kommunal- og forvaltningskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

9. (239) Endringer i straffegjennomføringsloven (erstatning for skader under pålagt organisert trening mv.) (Prop. 54 L (2023–2024))
Enst.: Sendes justiskomiteen.
10. (240) Bustadmeldinga – Ein heilskapleg og aktiv bustadpolitikk for heile landet (Meld. St. 13 (2023–2024))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
11. (241) Melding for året 2023 fra Sivilombudet (Dokument 4 (2023–2024))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
12. (242) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sivert Bjørnstad, Bengt Rune Strifeldt, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve og Silje Hjemdal om å styrke nettolønnsordningen for sjøfolk (Dokument 8:110 S (2023–2024))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
13. (243) Endringer i utdanningsstøtteleven (beregning av rente på utdanningslån under utdanningen for særlige ordninger mv.) (Prop. 58 L (2023–2024))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.
14. (244) Investeringer i Forsvaret og andre saker (Prop. 59 S (2023–2024))
Enst.: Sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Sak nr. 10 [15:30:15]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Frank Edvard Sve, Morten Stordalen, Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen og Himanshu Gulati om å oppheve godkjenning av endret veinormal (Innst. 223 S (2023–2024), jf. Dokument 8:69 S (2023–2024))

Presidenten [15:30:45]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Marte Mjøs Persen (A) [15:31:32]: Komiteen har hatt til behandling et representantforslag fra Framskrittspartiet, Dokument 8:69 S for 2023–2024, om oppheving av endret veinormal. Saken legges fram av meg på vegne av sakens ordfører, Jone Blikra.

Bakgrunnen for de nye veinormalene er Stortingets vedtak som ble gjort gjennom behandlingen av nasjonalbudsjettet for 2022. Der ble det presisert at regjeringen i forbindelse med vurderingen av veiporteføljen i NTP opp mot en effektiv gjennomføring og oppfølging

av klimamålene også skulle vurdere veinormalene. Endringene i veinormalene har vært ute på høring. De endrede veinormalene er godkjent av Samferdselsdepartementet og er basert på høringsinnspill og anbefalinger fra fagmyndigheter.

Flertallet i innstillingen understreker at endret veinormal innebærer større fleksibilitet ved planlegging og utbygging av veinettet. Ny veinormal endrer ikke mulighetene for å bygge firefelts motorvei, men det legger bl.a. til rette for at man også kan vurdere hastighetsklasser 90 km/t og 100 km/t på denne typen vei. Dette har det også vært mulig å gjøre innenfor tidligere veinormaler, men det betinget en egen fraviksbehandling i Vegdirektoratet.

Flertallet er opptatt av at fleksibilitet i veinormalen vil føre til at man får bedre effektivitet og framdrift i veiprosjektene, samt flere muligheter for fornuftig arealbruk, og at det legger til rette for løsninger som i større grad tar hensyn til klima og miljø.

Komiteens tilråding om å ikke vedta Framskrittspartiets forslag fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre.

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Geir Inge Lien (Sp) [15:33:38]: Senterpartiet er opptatt av god samferdsel i heile landet. Vi skal ta vare på det vi har, utbetre der vi kan, og byggje nytt når vi må. Vi skal ta vare på naturen rundt oss og verne om den dyrebare matjorda vår i ei tid då ho er pressa, og det ser vi òg på i stort. Vi ser òg at matsikkerheita er veldig viktig no i desse tider.

Førre regjering sa frå seg styring i samferdselspolitikken, og tanken om at firefelts motorveg med 110 km/t var den einaste løysinga, har gjeve få og dyre prosjekt og teke beslag på mykje matjord. I regjering med Arbeiderpartiet har vi teke eit oppgjær med denne politikken. Nye vegnormalar utelukkar ikkje firefelts motorveg der det er fornuftig, men det gjev fleksibilitet til å tilpasse vegar til 90 km/t eller 100 km/t, m.a. firefelts motorvegar. For Senterpartiet er det meir fornuftig å gå ned på fart for å kunne gjenbruke så mykje av eksisterande trasear som mogleg, framfor å byggje splitter nye motorvegar i nye trasear. Sånn sparar vi òg mykje matjord, og vi reduserer kostnaden på ein måte som kjem vegprosjekt over heile landet til gode.

Når vi skal gjenbruke fleire trasear, sparar vi pengar som vi kan bruke andre plassar. Dette har vi fleire gode eksempel på i dag. Sånn får vi meir riktig bruk av pengane å byggje veg for, og vi kan òg byggje veg over heile landet.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:35:44]: Vi i Framstegspartiet er veldig tydelege på at vi må byggje veg etter

behov. Når ein skal endre vegnormalane i ein situasjon der trafikken aukar, trafikkulykkene aukar, og talet på hardt skadde og drepne i trafikken berre har gått opp sidan 2021, ser ein at det er på dei vegane med høgast ÅDT, altså årsdøgntrafikk, og med dårlegast vegstandard, dei verste ulykkene og dei fleste ulykkene oftast er. Altså, litt røft: E16 Skaret–Hønefoss, E39 Solevågseidet–Blindheim–Moa, osv.

Eg veit at leiaren i transportkomiteen var i Møre, og eg trur heilt sikkert representanten køyrde gjennom Blindheimstunnelen, som er Noregs mest trafikkerte eittløpstunnel med 22 000 bilar i snitt, men i pulseringa frå ferjene er det både 40 000 og 50 000 bilar i døgnet. Det var tre som omkom der for eitt år sidan.

Det er klart at mange vegstrekningar må vere firefeltsveg. Det er ikkje nødvendigvis om å gjere at det skal vere den eller den fartsgrensa, men ein må byggje vegane etter det behovet som er. Skal ein då måtte endre vegnummer for å nedskalere vegane, byggje vegar som ikkje er for framtida, og altså byggje noko som ein må endre i ettertid? Det er ikkje bra for miljøet å måtte til med å byggje nye vegar. Vi har mange døme på at det har vore bygd bruer og vegar som etter nokre tiår må byggjast nytt fordi kapasiteten har gått i taket. Det er ikkje miljømessig fornuftig, det er heller ikkje fornuftig økonomisk, og det er definitivt ikkje bra for forbrukaren.

Det er ikkje riktig, som det vart sagt av representanten Lien frå Senterpartiet, at vi berre skal byggje 110-soner og berre skal byggje firefeltsveg. Nei, våre samferdselsministrar innførte bl.a. strekningsutbetringar, det å ta vare på vegen. Det var det faktisk Framstegspartiet og Høgre som innførte. Det går fint an å ha mange tankar i hovudet samtidig, men ein må byggje vegane for framtida.

Når ein ser og høyrer det som Sosialistisk Venstreparti snakkar om, er det om å gjere å ta vare på natur, miljø, kratt, stein, skog og alt mogleg – men kva med bilistane oppe i det heile? Kva med dei som mister livet i trafikken? Og kva med dei som vert hardt skadde, familiarne deira, osv.? Er ikkje dei viktige å ta vare på? Vi må byggje vegar for det vi har behov for, og då med dei fartsgrensene og dei standardane som er fornuftige i dei ulike situasjonane.

Med det tek eg opp Framstegspartiet sitt framlegg.

Presidenten [15:38:44]: Da har representanten Frank Edvard Sve tatt opp det forslaget han refererte til.

Mona Fagerås (SV) [15:39:02]: SV fikk gjennomslag for en gjennomgang av veinormalene i nasjonalbudsjettet for 2022. Formålet var å se på muligheten for å heve klimagevinster og kutte kostnader, bl.a. ved å endre terskelen for når man bygger firefelts motorveier.

Vi i SV er svært glade for at det nå er blitt konkludert med at man kan bygge to- og trefeltsveier på veier med mer trafikk enn tidligere tillatt, og vi mener at regjeringens endringer i veinormalene var på sin plass. Det var riktig og viktig.

Nye motorveier skaper mer privatbilisme og økte klimagassutslipp. De er arealkrevende, de bygger ned matjord og sårbar natur, og de er svært dyre – også for privatpersoner, i form av bompenger.

Veinormalene legger føringer for hvordan nye veier bygges. De påvirker derfor arealbruken i sektoren og hvor mye penger som er igjen til å utbedre og vedlikeholde de veiene vi har. Veinormalene har mye å si for hvor stor påvirkning veiene har på natur, matjord, fri-luftsområder og klima. Flexibiliteten i veinormalene må brukes til å redusere tapet av matjord og natur og til å holde utbyggingskostnadene nede.

Situasjonen i dag er stikk motsatt. Flere veier bygges og planlegges med overdimensjonert standard, og flere av dem er i strid med eksisterende veinormaler. Man er nå nødt til å vri de store summene i samferdselssektoren bort fra firefelts motorveier og bruke dem på trygge hverdagsveier.

Vi mener at de nye veinormalene dessverre ikke går langt nok. Det de andre kaller flexibilitet, kaller jeg utydelighet, og utydeligheten i dette gjør meg urolig. Vi er svært kritiske til at de nye veinormalene ikke endrer terskelen for å bygge store firefelts motorveier. Åpningen for å bygge fire felt ved årsdøgntrafikk på under 15 000 bør fjernes, og innslagspunktet for bygging av firefelts motorvei, som i dag er en ÅDT på 12 000, må bort. Mens man i Norge bygger firefelts motorveier ved en forventet ÅDT på 12 000 kjøretøy, og tidvis også med en ÅDT ned til 6 000, bygger Sverige – et land vi liker å sammenligne oss med – tofelts vei med midtdeler og forbikjøringsfelt på strekninger med inntil 15 000–20 000 kjøretøy i døgnet. I Tyskland bygger man så brede veier først ved en ÅDT på 18 000. Så i forhold til land vi liker å sammenligne oss med, er 12 000 svært lavt.

Jeg tar opp forslaget SV står bak.

Presidenten [15:42:11]: Da har representanten Mona Fagerås tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:42:32]: Regjeringen vil om få dager legge fram ny Nasjonal transportplan for perioden 2025–2036. Jeg skal ikke foregripe alt som ligger i den meldingen. Jeg kan likevel si så mye som at et sentralt tema for meldingen er at vi må bli flinkere til å ta vare på den infrastrukturen vi har, vi må utbedre der vi kan, og så må vi bygge nytt når det er nødvendig. Vi må sørge for å få mer vei for pengene. Det handler først og fremst om å utnytte midlene så effektivt som mulig.

Det er i dette lyset vi bl.a. har måttet se på endringer i veinormalene, som Samferdselsdepartementet godkjente i fjor høst. Formålet med endringene om å åpne for noe mer bruk av to- og trefeltsvei, og mer gjenbruk av eksisterende vei, er nettopp å bidra til at vi får mer vei for pengene. I tillegg vil disse endringene kunne være positive for natur, miljø og klima.

Det at vi i enkelte prosjekter kan bygge to- og trefeltsvei istedenfor full firefeltsvei der veien ellers er beregnet å ha god kapasitet for en slik standard i mange år framover, eller at vi gjenbruker eksisterende vei i et prosjekt for å bygge ny motorvei, selv om den nye veien vil ha noe lavere fartsgrense, bidrar til at vi sparer penger som vi kan bruke andre steder hvor det er behov for ny vei. Vi reduserer også arealinngrep, beslag av dyrket mark og utslipp av klimagasser.

Jeg vil også minne om at de omtalte endringene av veinormalene har vært behandlet og forankret her i Stortinget. Jeg viser til Stortingets vedtak som ble gjort gjennom behandlingen av Meld. St. 1 for 2021–2022 og nasjonalbudsjettet for 2022, jf. Innst. 2 S for 2021–2022. Her ble regjeringen bedt om å komme tilbake med en vurdering av veiporteføljen i Nasjonal transportplan for å sikre en effektiv gjennomføring og oppfølging av klimamålene. Det ble samtidig presisert at gjennomgangen skulle vurdere veinormalene, herunder en høyere terskel for trafikkmengde for bygging av firefelts motorvei.

På den bakgrunn fastholder jeg at de grepene vi har gjort ved å endre veinormalene, er fornuftige og står seg godt i dag, og det er ikke regjeringens politikk å reverse-rene den beslutningen nå.

Oppsummert: Dette er et grep som gjør at vi får mer for pengene, vi kan spare natur, klima og miljø, og vi opprettholder fleksibilitet. I tillegg: Dette grepet som vi har gjort, har vært på grundig høring, og det er faglig vurdert og har god tilslutning.

Presidenten [15:45:17]: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:45:32]: Vi hører at ein skal byggje smalare og med dårlegare vegstandard, gå ned på vegstandarden, samtidig som vi ser at i mange av dei områda der det verkeleg er ulykker, er det dårleg veg, smal veg og veldig høg trafikk. Vi ser av erfarings-tala at dei firefeltsvegane som har vorte bygde i Noreg, er nokre av dei tryggaste vegane vi har i Noreg. Då er mitt spørsmål til statsråden: Når ein ser at firefeltsvegar, uansett hastigheit, er dei tryggaste vegane vi har for å få ned dødstala og talet på alvorlege ulykker, ønskjer statsråden å byggje fleire firefeltsvegar, som faktisk er dei tryggaste vegane vi har?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:46:20]: Vi skal bygge firefeltsveier når det er riktig, og vi skal bygge to- og tre-

feltsveier når det er riktig. Vi skal ikke kompromisse på trafikksikkerhet. Det er møtefri vei som er løsningen, og det ligger selvfølgelig i to- og trefeltsveier. Hvis man bruker de midlene vi har, på en fornuftig måte, slik at man får tatt flere prosjekter, og hvis man vrir ressursbruken fra de store prosjektene over til drift, vedlikehold og utbedring, oppnår man bedre trafikksikkerhet flere steder i landet vårt. Det er også et perspektiv man må ta med seg i denne diskusjonen.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:46:53]: Eg trur eg køyrer meir bil enn dei aller fleste her i denne salen, det vil eg nesten påstå. Eg ser veldig mykje i trafikken når det gjeld kva utfordringar det er med to- og trefeltsvegar. Ein har snakka om og brukt mange argument for at ein skal tenkje på miljøet, klimaet og få ned klimagassut-sleppa, men det ein ser der det er to felt på ein to- og trefeltsveg, er at trafikken går i den farta han skal. Med ein gong ein kjem inn på midtdelar og berre eitt felt, går trafikken gjerne ned i 70 km/t, og vogntoga må bruke mykje energi for å kome opp i fart.

Ser statsråden at dette er ei utfordring om ein tenkjer miljø? På motorvegane trillar ein av garde frå Mjøs-brua til Oslo, og det går heilt saumlaust, men dei andre vegane er ikkje veldig bra i forhold til dei.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:47:51]: Det er ingen tvil om at to- og trefeltsveier kan avvikle veldig mye trafikk på en god måte. Jeg tror vi må understreke at når vi skal dimensjonere veiene, skal vi fortsatt gjøre det med en 20-årshorisonnt fram i tid. Vi skal ikke underdimensjonere veiene; vi skal dimensjonere for den trafikken som er. Da er det rasjonelt å bruke samfunnets midler på en sånn måte at vi kan få til flest mulig prosjekter – og dermed oppnå best mulig framkommelighet og trafikksikkerhet i hele landet. Det er et viktig perspektiv for oss i vår samferdselspolitikk.

Så må jeg bare si: Det er ikke riktig at vi ikke skal bygge firefeltsvei. Vi skal bruke den fleksibiliteten til å kunne ha to- og trefeltsveier der hvor det er tilstrekkelig, og det er en fornuftig måte å bruke fellesskapets midler på.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:48:37]: Det er bra å høyre at ein framleis skal byggje firefeltsveg, for det er viktig, men statsråden sa akkurat at ein skal dimensjonere vegane etter den trafikkmengda som er, og samtidig skal ein sjå 20 år fram i tid. Det vert litt vanskeleg. Det vi ser i mange samanhengar, er jo at om ein byggjer vegane etter dagens trafikkmengde, er dei gått ut på dato etter veldig kort tid. Kan statsråden forklare meg korleis ein klarar å møte framtida om ein skal byggje vegane etter trafikken som er der i dag, når ein samtidig skal sjå 20 år fram i tid? Korleis heng det i hop?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:49:18]: Nå er jeg redd for at representanten bevisst misforstår undertegnede. Jeg sier ikke noe annet enn at vi skal planlegge for en tidshorison som er 20 år fram i tid, men det er jo med det trafikkbildet vi kan se fram i tid på den strekningen, det er det vi legger til grunn. Det er selvfølgelig mulig å overdimensjonere veiene våre og bruke mer av felleskapets midler ett sted, for det er det som ofte blir svar- et. Det er heller ikke sånn at Fremskrittspartiet vil bygge firefeltsveier overalt i hele Norge. Fylkesveiene våre er en felles utfordring. Jeg tror ikke representanten Sve ønsker å bygge ut dem til firefeltsveier over hele Norge. Så dette handler om en nøktern tilnærming, om å få mest mulig ut av ressursene, få mest mulig trafikk- sikkerhet og også god framkommelighet i hele landet vårt. Det burde ha stor oppslutning i Stortinget.

Presidenten [15:50:04]: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [15:50:24] (leiar i komiteen): For Senterpartiet og Arbeidarpartiet i regjering er det avgjerande viktig å leggje til rette for gode og trygge vegar i heile Noreg. Det handlar om å ta vare på dei vegane ein har, og å sikre tilstrekkelege midlar til drift og vedlikehald. Det handlar om å utbetre der ein kan, og det handlar om å byggje nytt der ein må.

Det er store behov på vegnettet ulike plassar i landet, og ein del plassar er løysinga å byggje firefelts veg. Ein del plassar vil det vere aktuelt å byggje to- og trefelts veg eller ein smal firefelts veg. Det ein gjer i forbindelse med nye vegnormalar, er å auke fleksibiliteten. Det handlar om at dei som sit med ansvaret for å planleggje – og i siste instans dei som sit med det politiske ansvaret for å fatte vedtaka – skal ha større fleksibilitet når det gjeld å sjå kva slags løysingar som er det beste i det enkelte tilfellet, og nettopp ha meir fleksible løysingar innanfor vegnormalane knytt til det.

Veldig mange plassar i Noreg er ikkje diskusjonen om ein skal ha ein firefelts veg eller to- og trefelts veg av høg standard. Det handlar om å utbetre dei vegane ein har, til å verte trygge og gode vegar. Når det gjeld tilbake- meldingane som ein får, og dei store ulykkestala som ein har: Veldig mange ulykker er på fylkesvegar. Då er jo ikkje svaret at folk sluttar å køyre på fylkesvegar når ein byggjer firefelts vegar. Vi må sørge for at det er tilstrekkelege midlar til å dekkje dei behova som er i ulike om- råde.

Til liks med representanten Sve brukar eg òg nokre timar i løpet av eit år på å reise rundt i Noreg og å køyre på ulike vegar. Seinast i førre veke var eg i Agder, og der er det store og viktige prosjekt for å få framdrift i bygginga av ny E39 mellom Kristiansand og Stavanger. Då gjeld

det å finne gode løysingar der for firefelts veg innanfor ein god standard. Men like viktig som det er å få gjort noko der: Eg køyrde òg fv. 42 frå Evje, Hornnes og heile vegen forbi Sirdal og til Egersund – ein svingete og farleg veg med mange punkt som er viktig å få gjort noko med. Vi må sørge for å dekkje behova som er for ulike typar vegar i ulike delar av landet, anten det er snakk om ytst i Lofoten, frå Nappstraumen til Å, eller det er snakk om vegen mellom Alta og Hammerfest. Vi skal prioritere å dekkje behov både for å vareta sikkerheita for dei som køyrer på vegane, og for å vareta næringslivet sitt behov. I så måte er nye vegnormalar ein del av det biletet.

Geir Inge Lien (Sp) [15:53:45]: Eg tok ordet på grunn av at representanten Sve var her framme og snakka om at det kanskje ikkje vert bygd noko, men det er akkurat det vi legg opp til no. Vi legg opp til at det kan byggjast firefelts motorvegar der det er nødvendig, og der det er behov for det. Det at ein kan byggje firefelts for 80, 90 og 100 km/t, er det inga hindring for i det som kjem her, og eg føler at det er faktisk Framstegspartiet og representanten einig i.

Vi må av og til også tenkje oss om, for vi skal ta vare på det vi har, og vi skal utbetre der vi kan, og vi skal byggje nytt der vi må, og gjerne firefelts motorveg med 100 km/t. Dersom ein bruker 100 km/t, vert det stor fleksibilitet: Ein kan bruke opp att mykje av eksisterande vegtrasé, ein kan ha ein annan kurvatur, som gjer at det vert billigare og rimelegare, og ein kan byggje langt meir vegar rundt om i landet.

Det er ikkje tvil om at fylkesvegane har eit stort behov. Vi kan sjå no korleis vinteren har herja med vegane våre. Det er eit stort behov for å styrkje fylkeskommunen. Det håpar eg at Framstegspartiet vil vere villig til å gjere gjennom sine alternative budsjett, og ikkje kutte, slik at vi kan få rusta opp vegane. Det er viktig for trafikk- sikkerheita rundt om i landet.

Representanten Sve seier at vi berre er opptekne av steinar, jordvern og dyr. Ja, vi er det, men det veit eg at også Framstegspartiet var. Eg kan hugse at dei støtta eit forslag frå SV – det gjaldt vel Møreaksen. I budsjettdebatten støtta vel Framstegspartiet og Frank Sve SV i eit forslag om alle miljøtiltak som kunne setjast i verk, iallfall for det prosjektet. Så Framstegspartiet har iallfall vore med på det éin gong, og eg reknar med at dei kanskje vil gjere det også seinare, når det er fornuftig.

For oss er det viktig å ha ein totalitet, der vi tenkjer på å vareta natur og matjord og ikkje minst på å byggje korrekt og leggje til rette for korrekt pengebruk og pengebruk over heile landet, for no treng vi eit stort løft òg for fylkesvegane rundt om.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:56:06]: Møreaksen, ja – der er det sannsynlegvis ikkje mykje dyr, iallfall ikkje

sjødyr eller sjøpattedyr, 400 meter under fjorden, nede på djupet. Det er stein og fjell der. Det var egentlig Sosialistisk Venstreparti eg hadde ein kommentar til der, som representanten Lien tok opp.

Når det gjeld vegbygging, er det ikkje sånn at Framstegspartiet på død og liv skal byggje berre firefelts vegar. Vi vil byggje vegar etter det som det er behov for – i alle samanhengar – men ein må byggje vegane på ein slik måte at ein ikkje må ta dei igjen innan få år. Det er det som er utgangspunktet. Ein må byggje etter det behovet og den kapasiteten ein må ha.

Fylkesvegar er det verkeleg behov for, men det hjelper lite når forslaget lakrar. Vi får vente og sjå kva som ligg i NTP, men fylka treng kanskje 5 mrd. kr i året for å hindre at vegvedlikehaldsetterslepet aukar. Det er ikkje tvil om at det er mange dårlege fylkesvegar og mange dårlege riksvegar som også treng midlar. Ein har store vyar om at ein skal gjere ting, og så er det på ein måte ei sak der ein skal endre vegnormalane for å få byggje smalare og dårlegare vegar med høgt trafikkmønster. Det er ein farleg resept, og det er det vi er imot. Vi meiner det vert feil.

Det er vel eitt og eit halvt år, eller noko sånt, til neste stortingsval, og Framstegspartiet tek iallfall mål av seg til å kome inn att i regjering og styre. Det er ikkje så veldig farleg at dagens regjering styrer, for dei har jo ikkje sett i gang eit einaste nytt prosjekt sidan dei tok over i 2021. Så det er på ein måte ikkje så veldig mykje skade ein har klart å gjere med å innføre ny vegnormal. Dei fyrste to prosjekta skal vel i gang i slutten av 2025.

Eg trur at det denne debatten dreiar seg om, er å byggje for framtida, å byggje for det behovet samfunnet har. Det er altså å byggje gode korridorar, byggje gode næringsvegar, få vegar som næringslivet har behov for, og som folk kan køyre trygt på. Eg synest ikkje det er bra å måtte ta ned standarden og ha 100 km/t på ein svingete veg. Det er faktisk farleg. Då er det betre å byggje litt rettare. Eg må berre ærleg innrømme at når eg køyrer på dei gamle motorvegane, som kan vere litt meir svingete, ser eg at det er der det ligg bilar strødd om vinteren – det er ikkje på dei nye vegane, f.eks. dei som Nye vegar bygde, der det er litt andre kurvaturar og 110 km/t. Kjem ein lenger sør, er det skarpere svingar, og bilane fyk av vegen. Gode vegar er målsetjinga.

Morten Stordalen (FrP) [15:59:24]: Ja, det er forskjell på Fremskrittspartiet og flertallet i denne salen. Når flertallet sier at fleksibel utbygging gir flere muligheter, og at man i større grad tar hensyn til klima og miljø, er jeg litt forundret, for det sies samtidig at vi skal bygge etter faglige anbefalinger. Den debatten har vi hatt før i denne salen. Det var faglige anbefalinger for veien sørover fra Oslo. Det er veldig mange i denne sa-

len som reiser til Arendal hvert år. Det er ganske interessant for dem som gjorde det tidligere. Det var faglige anbefalinger også da man bygde vei gjennom Vestfold på 1990-tallet. Da bygde man tofeltsvei. Det var dessverre et trist skue hvert år på minnemarkeringsen fra gamle Våle – som nå er Re – til Stokke. Det var tofeltsvei, for det var faglig riktig. Bare et par uker etter at man åpnet tofeltsvei gjennom Semsbyen, kunne man lese i media at det tilfredsstilte kravet til firefeltsvei – man hadde bommet på det faglige.

Så gikk det under 20 år før man åpnet den første strekningen med firefeltsvei. Vi ser resultatet når man kjører videre nedover til Arendal – til Arendalsuka, som mange herfra gjør. Da sier man at proppen nå er gjennom Telemark, der det er to- og trefeltsvei. Det er der det stopper, det er der man kan høre på radio og lese i avisene at det er kork og kaos. Dette var også faglige anbefalinger. Veien åpnet på 1990-tallet, nærmere år 2000, og det var altså fantastisk framtidrettet den gangen – faglige anbefalinger. Jeg tror sågar Kongen åpnet den veien.

Når det gjelder hensynet til miljø, sliter jeg med å følge flertallet. Brevikbrua ble bygd på 1960-tallet, på 1980-tallet, og man er i gang med den tredje broen, med svære inngrep i naturen – enorme inngrep fordi man skal bygge om eksisterende trasé. I byggeperioden tar man enorme arealer for å klare å bygge. Så om dette er så riktig med hensyn til bruk av naturen, setter jeg store spørsmålstegn ved.

For Fremskrittspartiet er ikke det aller viktigste å ha firefeltsvei over alt, det er innslagspunktet og å bygge for fremtiden, bygge korrekt, bli en stat som bygger korrekt. Jeg er redd for at med den løsningen som regjeringen og flertallet her legger opp til, bygger man ikke korrekt. Man er tilbake til der vi var. Man sløser med arealer, man sløser rett og slett med penger når man bygger for dagens behov – og ikke framtidrettet, slik Fremskrittspartiet vil.

Presidenten [16:02:16]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [16:02:17]

Initiativdebatt om arbeidet med trafikksikkerhet i lys av ulykkesutviklingen i vegtrafikken (initiativ fra transport- og kommunikasjonskomiteen)

Presidenten [16:02:32]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte

tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [16:03:18] (leiar i komiteen): I løpet av dei månadane eg har sete i transport- og kommunikasjonskomiteen, har eg reist mykje rundt i landet og møtt mange folk som er opptekne av samferdsel og trygge og gode vegar. Eg har møtt næringsdrivande, eg har møtt lokalpolitikarar, og eg har ikkje minst møtt nokon av dei som har vorte direkte ramma av ulykker på vegane: trafikkskadde, pårørande, etterlatne og dei som representerer naudetatane, som ofte er fyrst på plassen når det har skjedd alvorlege ulykker. Mange av dei har det som sin fulltidsjobb, men mange av dei har det òg som ein deltidsjobb, og er ein del av lokalsamfunnet.

Ein av dei plassane eg har besøkt, er Evje i Agder. Der fekk eg moglegheit til å vere med på ei årleg markering for dei som har mista livet og vorte hardt skadde i trafikken i Agder det siste året. Det var ei veldig sterk markering, med mange av dei som sit igjen, etterlatne og pårørande, men òg mange av dei som har stilt opp og gjort ein innsats for å redde liv og sørgje for at tala ikkje er endå meir dramatiske enn dei tala ein ser. Mange av dei som eksempelvis jobbar som deltidsbrannmannskap – dei har ein annan jobb, men jobbar i tillegg i det lokale brannvesenet – er ofte dei som er fyrst på plassen ved ei alvorleg ulykke. Når dei høyrer at det er ei ulykke som har skjedd i deira lokalsamfunn, veit dei ikkje på det tidspunktet verken kva som møter dei, eller om det er nokon dei kjenner.

Det er ei viktig påminning om det arbeidet vi kvar einaste dag må ha for å fokusere på trafikksikkerheit. Ein del av det rører ved den debatten vi hadde i stad, med omsyn til korleis vi prioriterer midlane når det gjeld både dei største vegane og diskusjonane om firefelts vegar, møtefrie vegar, fokusere på drift og vedlikehald, utbetre viktige strekningar, sørgje for gang- og sykkelveggar og å sikre tryggare forhold for både mjuke trafikantar, dei som køyrer langsmed vegen, og dei som har vegen som sin arbeidsplass.

Det er òg viktig å fokusere på haldningsskapande arbeid. Det er viktig å fokusere på korleis vi kan leggje til rette, kvar på vår kant, alle vi som ferdast på vegen – vi som i ulike samanhengar sit bak rattet, eller òg dei haldningane vi kan bidra med overfor våre næraste og dei vi omgås. Eg trur trafikksikkerheit og tiltak knytt til det er noko vi aldri kan fokusere for mykje på.

Etter mange år der ein såg ei veldig positiv utvikling med omsyn til talet på drepne og hardt skadde i trafikken, ser ein dessverre at utviklinga dei siste åra har gått i noko motsett retning. Det er grunn til å gå ordentleg inn i dei tala og sjå på korleis ulykkene skjer, kva bakgrunn-

en er, kva aldersgruppe det gjeld, kva situasjonar det er, kva fellesnemnarar det er knytt til dei ulykkene som skjer, og kva tiltak vi kan bidra med – kvar på vår kant, både lokale myndigheiter, fylka, som sit med ansvar for fylkesvegane, og vi som nasjonale politikarar.

Trafikksikkerheitsarbeidet må vi fokusere på, for det vedkjem folk så veldig i deira kvar dag. Det er noko vi frå regjeringa og regjeringspartia si side òg vil fokusere på i Nasjonal transportplan og i den vidare behandlinga i Stortinget.

Tom Einar Karlsen (A) [16:08:31]: De fleste av oss som ferdes langs veien, treffer før eller siden på et lite minnesmerke i veikanten, noen blomster, tente lys, kanskje et bilde – andektig plassert like ved stedet der noens liv brått tok slutt i trafikken. Aller sterkest berører det oss når vi vet at veien der merket står, går forbi en skole.

Siden 1970-tallet har det heldigvis blitt langt færre slike minnesmerker langs veiene våre. Fra en topp på 560 omkomne i trafikken i 1970, har statistikken gått rimelig jevnt og trutt nedover, og 50 år senere var tallet kommet ned i under 100. Det viser at trafikksikkerhetsarbeid gir resultater.

Det er veldig mange gode krefter som skal ha takk for innsatsen. Det har vært jobbet med holdningsskapende arbeid og trafikkopplæring, og vi har hatt en teknologisk utvikling og fått sikrere kjøretøy. Denne jobben har også handlet om å utvikle et veinett som tar ned risikoen i trafikken.

Når vi nå ser at ulykkesstatistikken beveger seg i feil retning, er det en utvikling vi i Arbeiderpartiet tar på det største alvor. Nullvisjonen for drepte og hardt skadde i trafikken må ligge fast, og vi må derfor sette trafikksikkerhetsarbeidet på dagsordenen igjen og mobilisere til ny innsats.

De siste årene har risikoen for å bli drept eller hardt skadd i trafikken vært nær 90 pst. høyere på fylkesveinettet enn den har vært på riksveinettet. Det tilsier en større innsats på spesielt de veiene. Jeg er derfor glad for at samferdselsministeren allerede har varslet en større satsing på fylkesveier også i den kommende nasjonale transportplanen. Men vi vet at det kommer til å ta tid å få utbedret veinettet ytterligere, og selv om veien blir aldri så bra, vil nok fortsatt den menneskelige faktoren i svært mange tilfeller være avgjørende. Rus, høy fart og generell risikoatferd i trafikken er fortsatt et stort problem, og uoppmerksomhet er nå faktisk en medvirkende årsak i så mye som hver tredje alvorlige trafikkulykke. Mange peker på de skjermene som vi omgir oss med, som en naturlig mistenkt for den forsvunne oppmerksomheten.

Jeg vil derfor avslutte dette innlegget med to oppfordringer. Den første går til alle dem som har noe å bidra med i vårt arbeid for tryggere veier. Vi trenger engasjementet deres nå, og vi trenger et felles krafttak for trafikksikkerhetsarbeidet. Den andre oppfordringen går til alle oss som ferdes i trafikken. Vi må huske på det som samferdselsministeren og veidirektøren nylig har minnet oss om: Å kjøre er det eneste du skal gjøre bak rattet.

Trond Helleland (H) [16:12:10]: Det gjør sterkt inntrykk å være med på minnemarkeringer som f.eks. Trygg Trafikk har. Heldigvis har antall drepte eller hardt skadde i trafikken gått ned, som representanten Karlsen sa, fra 560 drepte i 1970 til 118 drepte i fjor. Bunnen, som vi nådde i 2021, var på 80.

I forbindelse med NTP – det er fortsatt en NTP som gjelder, det høres ut som den nye allerede har kommet – har en samlet komité sagt at målet er å komme ned på 50 drepte i 2030 og 0 i 2050. Da er spørsmålet: Hvordan kommer vi dit? Da må en ha en kunnskapsbasert tilnærming. Vi kan raskt fastslå at fylkesveiene nå er mer usikre. Kanskje er det fordi standarden er lavere. Hvis det er høyere standard på veiene, er sannsynligheten for ulykker mindre. Det beste eksemplet på det som jeg har statistikk på, er strekningen Grimstad–Kristiansand, motorveien der, der en etter 12 års drift kunne fastslå en nedgang i antall ulykker på 82 pst. Det betyr 12 færre drepte og 40 færre hardt skadde i løpet av den 12-årsperioden, altså én i snitt per år. Det er uvurderlig. Så det er klart at veistandard henger sammen med dette, og jamfør forrige debatt om veinormaler har det en veldig stor påvirkning.

Så har også bilen mye å si. Det er ingen tvil om at med den utviklingen vi har hatt de siste årene, med mye mer sikkerhetsutstyr, som airbager og automatisk nedbremsing når en ikke følger med selv, osv., er viktig. Samtidig – og det er der forskningen bør komme sterkere inn, føler jeg – er antall knotter og skjærmer å trykke på større enn noen gang. Faren for ikke å følge med er til stede ved at en heller skal justere et eller annet og trykke på noe. Det var litt enklere før, det var stort sett en girspake og en gass og en brems. Nå er det mye annet rart, som skal stilles inn – mye forstyrrende. Jeg vet ikke om det har noe å si, men noen sier at det også kan ha en påvirkning på oppmerksomheten og på hvordan en håndterer situasjonen i trafikken.

Som sagt: kunnskapsbasert tilnærming. Jeg har vært gjennom noen faser i dette med trafikksikkerhetsarbeid. Det var en periode at midtdeler skulle løse alle problemer. Det ble bygd midtdeler, «eggdelere» som rett og slett kuttet beina av motorsyklister, bl.a. Så vi lærer jo – dessverre er det dyrekjøpt lærdom, men vi lærer litt hele tiden.

Det er ingen tvil om at veiens standard har mye å si, og det er heller ingen tvil om at uoppmerksomhet spiller inn – alt fra rett og slett uoppmerksomhet til at du kjører i ruset tilstand, eller at du, som det ble sagt, er opptatt med helt andre ting enn å kjøre, holde deg på veien og ikke gjøre noe annet. Det er åpenbart viktig. Så slagordet å «komme raskt frem og trygt hjem», som i hvert fall vi i Høyre har hatt når vi har lansert våre nasjonale transportplaner, tror jeg bør gjelde oss alle sammen, i hvert fall det å komme trygt hjem. Noen av oss er litt opptatt av at en skal komme raskt hjem også, at standarden skal være god. Når vi får de siste lekkasjene fra NTP, får vi se om det blir noe mer å hente ut der, men det ser ut som om i hvert fall noen prosjekter skal igangsettes.

Møtefri vei, breddeutvidelse og forsterket oppmerking, rumlefelt f.eks., som kom for noen år siden, har hatt mye å si. Det er nyttig å få en påminnelse om at nå er du i ferd med å krysse over i en annen veibane, og det får vi ved rumlefelt. Det er viktig.

Så er det de myke trafikantene. Det har blitt mye mer mikromobilitet. Vi har sparkesykler, vi har andre ting som ruller og går. Jeg har inntrykk av at det som tok helt av, har roet seg litt ned, så det er mulig at en begynner å få mer kontroll på det, og det er bra.

Vi skal jobbe aktivt med trafikksikkerheten. Jeg håper at komiteen kan stå sammen om nullvisjonen, at vi kan jobbe videre etter det vi la opp til også ved forrige korsvei når det gjelder trafikksikkerhet. Så får vi heller krangle om hvor vi skal bygge bredt og fint, og hvor de rød-grønne vil bygge smalt og dårlig.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:17:30]: Eg vil takke komiteen for at vi kunne få ein sånn debatt, ein debatt om noko som verkeleg opptek vanlege folk i heile Noreg. Det er ein debatt om eit tema som er heilt forferdeleg for dei som vert råka av det, både dei som vert drepne i trafikken, og dei som vert skadde og kanskje får øydelagt livet sitt. Det kan vere veldig krevjande for familiane, og lokalsamfunnet vert òg hardt ramma når det skjer alvorlege ulykker.

Dette er ein debatt som eg håper vi kan få noko ut av. Det var intensjonen til Framstegspartiet. Utgangspunktet er at eg er oppteken av at vi får handling, og eg er oppteken av at det vert resultat.

Dei som kjenner meg, veit at eg er forferdeleg utolmodig, og at eg kan vere meir enn utolmodig for å få til ting. Men det er det som må til for å få gjort noko med vegane, for å få betre vegar og trygge vegar. Vi må faktisk få ting gjort.

Eg er litt skuffa over det som skjer i Stortinget. Eg kom hit til Stortinget etter 20 år i fylkestinget og mange år i kommunestyret. Der er eg van med at ting skjer, at vi

gjer vedtak og får dei ut av kommunestyre- og fylkestingsalen og får sett i verk ting. Her er det nesten som å sjå måling tørke – unnskyld uttrykket, president. Det går rett og slett på at det går så seint. Det er fordi vi kanskje i mange samanhengar er mest opptekne av å stemme mot kvarandre i staden for faktisk å stemme for det vi er einige om.

Framstegspartiet har fremja mange framlegg om det som går på trafikktrygging. Midtmerking er nemnt her, men også rumlefelt, kantmerking, underskjener til motorsyklar, som reddar liv, fylkesvegpakke osv. Og så har vi ein konkurranse i Stortinget om å stemme mot kvarandre og stoppe ting og peike på ein NTP. Kan hende er det sånn ein må gjere det, men eg trur folk der ute ikkje forstår kva vi driv med. Eg trur ikkje dei forstår at det går an – at når vi i komiteen eigentleg er einige om at vi må ta nokre kraftfulle grep for å få ned talet på drepne og hardt skadde i trafikken, må vi gjere det gjennom samarbeid.

Vi har faktisk ein moglegheit no i NTP, som skal behandlast i vår – om vi tek oss sjølve litt i nakken, er litt tøffe med kvarandre og seier at no må vi faktisk samarbeide lite grann for å kunne få til kraftfulle tiltak som kan gjere noko med trafikktrygging.

Ja, vi skal diskutere fylkesvegpakken. Det er ikkje tvil om at det er mange dårlege fylkesvegar. Nesten halvparten av ulykkene er på fylkesvegar. Det må vi ha framme i panna. Vi må diskutere meir gang- og sykkelveg, vi må diskutere meir midtmerking og kantmerking, breiddeutviding og sideterreng osv. Det skal vi gjere, men vi må også diskutere at det faktisk er nye, flotte vegar som er trafikktrygge. Når vi ser talet på ulykker frå Mjøsbua til Oslo, ser vi at det er av dei tryggaste vegane vi har i Noreg. Så kan ein diskutere om det er fornuftig med firefeltsveg og slikt, men ein må ha mange tiltak for å få ned talet på ulykker i trafikken.

Uansett: Når vi har ein sånn debatt, håper eg at vi kan vere einige om at det er ein del grep vi kan gjere. Når vi får neste Dokument 8-forslag, uansett om det kjem frå Venstre, Framstegspartiet, Arbeidarpartiet, Høgre eller kven det måtte vere, og det er fornuftige tiltak som kan gjere noko med trafikktrygginga, håper eg at ein kan leggje litt til side dette spelet som er i Stortinget, og stemme for det og få gjort noko med det. Eit eksempel på eit enkelt tiltak som eg nemnte, er dette med underskjener for å hindre at motorsyklistar mistar livet når dei veltar. Det er eigentleg heilt ufatteleg at vi ikkje har klart å gjere eit vedtak for å setje i gang med det.

Eg trur at vi kan gjere mykje, mykje meir viss vi gjer litt meir i lag, legg litt frå oss partipisken og kanskje stemmer for forslag sjølv om dei kjem frå Framstegspartiet. Det er faktisk sånn at det er mange gode forslag frå oss – og også frå andre parti. Vi prøver å sjå heilskapen,

og det håper eg at denne debatten kan bidra til at vi i større grad kan gjere i fortsetjinga.

Mona Fagerås (SV) [16:22:42]: Jeg har lyst til å starte med å takke Fremskrittspartiet for initiativet til denne debatten. Vi må gjøre hva vi kan for å få ned ulykkestallene i trafikken, men dessverre tror jeg at vi har litt forskjellig virkelighetsforståelse for hva som skal til for å få ned tallene.

Det første steget for å få ned ulykkesstatistikken bør ikke være å bygge mer klimafiendtlig og pengeslukende motorvei, men å ta vare på de veiene vi har.

Det er fylkesveinettet som har de største utfordringene, med en ulykkesrisiko som er 80–100 pst. høyere enn på riksveiene, og etterslepet på rassikring og vedlikehold er beregnet til 166 mrd. kr, ifølge NAF. Manglende vedlikehold av veinettet har flere negative konsekvenser. Det øker ulykkesrisikoen og gjør at veiene oftere må stenges, og at veiene forfaller enda raskere. Det er mye å hente på å prioritere fysiske trafikksikkerhetstiltak som midtdelere eller forsterket midtoppmerking på eksisterende veinett samt bedre drift og vedlikehold.

Det er ikke de nye riksveinvesteringene som redder liv. Transportøkonomisk institutt har regnet ut at de nye riksveinvesteringene i forrige statsbudsjett til sammen kan ha reddet 1,2 liv. Når 118 liv gikk tapt i trafikken i fjor, er dette dessverre små tall.

Når høyresiden sier at vi må bygge nye motorveier for sikkerhets skyld, får de det til å høres ut som om høy fart og kortere reisetid er det som gjør veien sikker, men det sikreste er å implementere sikkerhetstiltak man vet fungerer.

Det er mange gode grunner til ikke å bygge firefelts motorveier, og jeg har sagt det før, men sier det gjerne igjen. De skaper store inngrep, med store konsekvenser for arts mangfold og klima, og myrområder med høyt karboninnhold bygges ned. Produksjon av stål, betong og asfalt samt drift av anleggsmaskiner vil også resultere i store klimagassutslipp. De enorme utbyggingskostnadene gir mindre penger til vedlikehold, rassikring og utbedring av eksisterende veier.

Vi må prioritere å sikre flere veier, ikke bare noen få, dyre motorveier. De store pengene på vei må vris. Vi kan ikke ha det sånn at det er livsfarlig å kjøre på enkelte norske veistreknings samtidig som store, klimafiendtlige motorveiprojekter prioriteres. Dette vil vi i SV fortsette kampen for.

Det er særlig tre trafikksikkerhetstiltak jeg i denne sammenheng vil trekke fram.

For det første må vi ha en høyere prioritering av trafikksikkerhet. Ifølge en rapport fra Transportøkonomisk institutt fra 2022 kan 40 pst. av dødsulykkene i perioden 2017–2020 knyttes til helt bevisste, alvorlige og

farlige lovbrudd i trafikken, bl.a. ruskjøring og fartsoverskridelser med beslag av førerkort. Det er behov for en tydeligere forankring av politiets viktige trafikksikkerhetsarbeid i styringslinjen og økte ressurser til utrykningspolitiet.

For det andre trenger vi en mer offensiv fartsgrensepolitikk. Vi ønsker at ulykkesutsatte strekninger med fartsgrense på 80 km/t bør skiltes ned til 70 km/t. Smale firefelts motorveier med fartsgrense på 110 km/t bør skiltes ned til 90 km/t. Samtidig må lavere fartsgrenser følges opp med fysiske hastighetsregulerende tiltak og kontroller for å få ønsket effekt.

For det tredje trenger vi strengere regulering av risikoførelse. For å få på plass «gryteklare» innstramminger som nå er til vurdering, må vi ha et tydeligere forbud mot bruk av håndholdt mobiltelefon under kjøring, innføre forbud mot varsling av kontroller og innføre skjerpede reaksjoner mot villmannskjøring.

André N. Skjelstad (V) [16:27:54]: Det er debatt, og jeg tror at vettet er rimelig jevnt fordelt, om det er Fremskrittspartiet eller hvem det nå er som fremmer forslag. Jeg tror vi alle er opptatt av at det er ingen ting som utfordrer oss mer enn når vi er på minnemarkeringer eller i en begravelse for noen som har kjørt seg i hjel, som har forsvunnet så altfor tidlig.

I går kveld var jeg en tur til Steinkjer, og jeg kjørte hjem. Det er relativt grei vei deler av strekket på fylkesveien. Deler av den er faktisk fin. Men så klart: Det er et poeng at når veiene smuldrer opp, er det – spesielt for syklistene og motorsyklistene, men også for oss bilister – en utfordring med tanke på trafikksikkerhet. I dette tilfellet kjørte jeg i 80 km/t, og så fikk jeg en hjort framom meg. Der er det lite refleks på – veldig lite refleks. Det gikk bra. Den sprang framom bilen, men jeg fikk stoppet. Det viser at dette også er et moment vi i større grad er nødt til å tenke på, spesielt på fylkesveiene, for det er en del vilt – mye vilt. Det er klart det utfordrer. Slik bilene er, går den nok alltid over og inn i panseret, men har man for stor fart, kommer den også inn i kupeen, og da er det ikke bare at viltet blir drept – det er ikke sikkert at man redder dem som er inni.

Det er mye som er blitt bra i løpet av de årene jeg har kjørt bil. Jeg har kjørt bil siden 1983. Muligens kjører jeg ikke like mye bil som representanten Frank Sve, men det er ikke nødvendigvis så langt unna. Jeg prater ikke så mye om det, for jeg må uansett bruke den for å komme meg hit og dit.

Det er klart det også er gjort store framskritt. Det må vi ta med. En kan selv huske da en hadde unger – jeg har hatt fire. Det er vesentlig bedre sikring i bilene. Det er imidlertid også slik, som representanten Helleland sa, at det etter hvert er så mange duppeditter som tar mye av

vår konsentrasjon. Det er ikke bare mobilen som er en konsentrasjonsbrems for oss bilister. Nei, det er flat-skjermer for alt, som en må trykke på, og det piper alle steder hvis en er litt for langt utpå, i hvert fall i nyere biler. Jeg tror fortsatt på gammeldagse ting som vi lærte på skolen for 30 år siden, som refleks for fotgjengere – det er ikke til å komme fra. Det betinger også at vi er nødt til å ha flere fotgjengerfelt.

Som representanten Karlsen sa, er det ikke til å komme fra at veldig mange av ulykkene nå skjer på fylkesveier. De er ikke opplyst. Der er det ikke veilys. Veilys er kanskje det største trafikksikkerhetstiltaket vi har, i tillegg til midtdeler noen plasser. Veilys er virkelig det. Det er klart at møtet mellom bil og trafikant, spesielt når det er en blaut høstkveld, fort er skjebnesvangert.

Jeg tror vi er nødt til å se litt på dette framover. Jeg er ikke villig til å sette klimaløsninger osv. opp mot sikkerhet i trafikken. Det synes jeg blir litt grelt. Vi har ingen å miste.

Det bringer meg inn på noe som kanskje ikke salen er helt enig i, men jeg er for å ha en liberal holdning til dem som ferdes i trafikken også med mopeder, ATV-er, osv. Vi har fått et innslag som heter mopedbiler. Jeg må få lov til å si at hvis vi skal ha mopedbiler, burde vi i hvert fall gjøre som svenskene – at man får kjøre med biler som er sikre nok. I fjor hadde vi en trafikkulykke i mitt nærområde. Det var to jenter – kanskje fokuserte de på hverandre, jeg vet ikke – og for begge var det et uheldig utfall. Her er det ingen sikring. En sitter bortimot som på en sykkel, bare at en har en skjerm framom seg. Dette synes jeg vi burde ha tatt tak i. Skal vi tillate mopedbiler videre, tror jeg vi skulle gjort som svenskene. Der har de EPA-biler som er nedgiret, og som går saktere.

Ingen å miste og nullvisjonen tror jeg vi er enige om alle sammen. Det er bare forskjellige innganger til det.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:33:04]: Trafikksikkerhet er noe av det absolutt viktigste jeg jobber med, og jeg vil gi honnør til Stortinget for at man i dag har tatt initiativ til denne viktige debatten – den alvorlige, men veldig viktige debatten – slik at vi bidrar til å sette trafikksikkerhet ytterligere på dagsordenen. Det tror jeg vi alle er enige om at er riktig å gjøre.

Det er også helt nødvendig når vi ser hvor mange dødsulykker vi faktisk har hatt på de norske veiene. I år har vi allerede nå, den 19. mars, mistet åtte mennesker bare i denne måneden, og den ulykkesutviklingen som vi har sett de siste par årene, er bekymringsfull. Det er en brutal virkelighet når mennesker omkommer i trafikken, og bak enhver dødsulykke er det ikke bare et uerstattelig liv som blir fratatt oss, det står også mange pårørende igjen.

Nullvisjonen har ligget fast siden 2001. Den har bred politisk oppslutning. En visjon om at ingen skal bli drept eller hardt skadd i trafikken, er selvsagt krevende å nå, og slik skal det være. Det skal være noe å strekke seg etter. Gjennom nullvisjonen er vi forpliktet til kontinuerlig å søke å innarbeide forbedringer i trafikksystemene våre.

I den nye nasjonale transportplanen vil vi videreføre nullvisjonen som ett av fem hovedmål. Ambisjonen for trafikksikkerhet på vei opprettholdes, men det som er nytt, er at det blir forsterket gjennom at vi også tallfester et etappemål. Innen 2030 skal det maksimalt være 350 drepte og hardt skadde, hvorav maksimalt 50 drep- te. I 2050 er målet at ingen skal omkomme på norske veier.

Samtidig er det som flere har vært inne på: Vi er ute av kurs. Det er bare seks år til 2030, og for å nå det målet er vi nødt til å intensivere innsatsen betydelig. Vi må også ha kraftfulle tiltak fra alle aktørene i det arbeidet, og det må komme raskt.

Politikontroll, håndheving, er av de mest effektive trafikksikkerhetstiltakene vi har. I den nye nasjonale transportplanen vil vi varsle en styrking av den innsatsen. I tillegg vil vi øke bruken av automatisk trafikkontroll, både på punkt og strekning, øke kampanjevirk- somheten – det vet vi at virker – for å påvirke atferden til trafikantene, og vi vil prioritere målrettede mindre in- frastrukturtiltak på strekninger med særskilte trafikk- sikkerhetsbehov.

Analysen av dødsulykkene viser at uønsket trafikkat- ferd som rus, høy fart, uoppmerksomhet og risikoatferd er gjengangerne som årsak til trafikkulykker. I tillegg til målrettet arbeid er kontroll og håndheving helt avgjø- rende for atferdsendring. Regjeringen vil starte arbeidet med regelverksendringer for å motvirke atferd som set- ter enkeltpersoner selv og andre i fare. Vi vil skjerpe re- gelverket for mobilbruk i bil, vi vil vurdere forbud mot tjenester som varsler om kontroll fra politiet og Vegve- senet, og gjøre det enklere å inndra kjøretøy når vi har såkalt villmannskjøring.

Vi har allerede fra regjeringens side gjort en god del grep. Vi har strammet inn regelverket knyttet til elspar- kesyssel, noe vi allerede ser gir resultater i ulykkesstatistikken. I fjor fikk toletaten muligheten til å teste bilister for ruskjøring, og vi har innført nasjonale krav om at alle busser i løyvepliktig transport skal ha en forsterket kon- struksjon i fronten for å gi bedre beskyttelse for sjåfø- ren ved frontkollisjon. Vi har også fulgt de sterke faglige an- befalingene om å opprettholde helseattest for eldre bil- førere.

I Norge har vi et unikt tverrfaglig samarbeid som går på tvers av flere sektorer, og det har gitt svært gode resul- tater. Blant annet er vi ledende innen trafikksikkerhet i

Europa. Vi har også en faglig forankret nasjonal tiltaks- plan for trafikksikkerhet på vei som følger opp regjerin- gens ambisjon på trafikksikkerhetsområdet, og som ak- tørene i trafikksikkerhetsarbeidet har forpliktet seg til å gjennomføre. Jeg vil understreke at det er viktig at disse tiltakene prioriteres og gjennomføres, og at vi setter av tilstrekkelige ressurser for å få det til.

Presidenten [16:38:01]: Det blir replikkordskifte.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:38:16]: Vi hører no frå statsråden at ein skal få endå meir kontroll av bilistane. Ein har no auka bøtesatsane til himmels utan at det har gjeve den heilt store effekten. Men lat no det liggje, vi får sjå kva som kjem i NTP-en, som kjem på fredag.

Framstegspartiet har fremja mykje – enkle tiltak, midtmerking, kantmerking, underskjener osv. – og er vorte nedstemt kvar gong i denne salen. Mitt enkle spørsmål til statsråden er: I framtida, viss vi no fremjar gode, enkle, rimelege trafikktryggingstiltak, vil statsråd- en sjå på det med positive auge og kanskje også finne på å seie at dette var bra, og seie ja til det?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:39:12]: Jeg synes re- presentanten Sve holdt et godt innlegg her tidligere om at man måtte vurdere hverandres forslag med åpne øy- ne, men representanten falt fort ned i grøfta da jeg pre- senterte de mest effektive, virkningsfulle trafikksikker- hetstiltakene som finnes. Da karikerte representanten Sve det, så det handler jo om at man må møte hverand- re på tvers da, i så fall. Så tror jeg ikke representanten Sve og jeg er uenige om at det finnes mange viktige til- tak som skal gjennomføres, og det gjør Statens vegve- sen og Nye veier fortløpende. Det bygges masse ny vei. Vi har nå vært ute med mange ting fra Nasjonal trans- portplan – og den kommer straks – som viser at det kommer til å bli veldig mye satsing på vei, men ikke minst en tung satsing på drift og vedlikehold og utbe- dring av veiene våre. Det vil selvfølgelig bidra i riktig retning. Jeg vil likevel advare mot å ha fokus bare på veien, for det er nemlig et veldig sammensatt bilde. Det vet representanten Sve veldig godt, at det er mange are- naer vi må jobbe på samtidig.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:40:10]: Eg kan vere vel- dig einig med statsråden i at her er det eit samansett bilde. Det trur eg er riktig, det er mange område. Eg trur også det er viktig å fokusere på mange område. Det er ingen tvil om at skal ein klare å få ned antal drepne og hardt skadde i trafikken, må ein ha eit breitt syn på det, men ein må også setje inn støyten der ein kan gjere noko. Lek taket på hu- set, må ein tette hola. Det same gjeld også når ein veit at si- tuasjonen på vegane er dårleg og det fører til ulykker – då må ein gjere noko konkret med dei.

Vil ministeren seie noko meir om korleis ein tenkjer når det gjeld dette med streknings-ATK, som ein varslar endå meir av? Vil vi oppleve endå meir av sånne varslingar ute i hutaheiti, der det omtrent ikkje er eit hus – vi ser det nord for Otta f.eks. – eller vil ein ha det meir målretta? Kva er planen til regjeringa rundt desse tiltaka?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:41:13]: Jeg legger til grunn at representanten Sve og undertegnede er enige om at fartsgrenser skal følges. Vi ser at utfordrende atferd og høy hastighet er en sterkt medvirkende årsak til at vi får en del ulykker. Vi vet at dette er en veldig kostnadseffektiv, virkningsfull metode – folk demper farten både før, etter og under – så jeg synes det er litt underlig hvis representanten Sve ikke synes at det er en god idé, men det er mulig at vi egentlig er mer enige enn han gir inntrykk av. Jeg kan selvfølgelig ikke her og nå si hvor disse skal komme, ikke fordi jeg ikke har lyst til å si det, men jeg er selvfølgelig ikke på det detaljnivået.

Mona Fagerås (SV) [16:42:05]: Ministeren bebudet i sitt innlegg at det er noen gryteklare innstramminger som ligger klare, og som vi forhåpentligvis får til denne salen etter hvert, altså om tydeliggjøring av bruken av håndholdt mobiltelefon under kjøring, forbud mot varsling av kontrollører og skjerpede reaksjoner mot villmannskjøring. Jeg synes det er veldig bra at ministeren har tatt tak i det.

Så var det et annet moment jeg var inne på i mitt innlegg, og som også Trygg Trafikk er opptatt av, og det er en mer offensiv fartsgrensepolitikk. Det anbefales at man på ulykkesutsatte strekninger setter ned fartsgrensen med f.eks. 10 km/t, fra 80 til 70 km/t, eller fra 110 til 90 km/t, fordi dette vil være et veldig effektivt virkemiddel. Er dette noe ministeren har vurdert?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:43:15]: I forbindelse med den negative utviklingen med antall ulykker som har vært de siste to årene, har vi i mange sammenhenger vært ute og snakket om at det kan være enkelte ulykkesutsatte strekninger der det også er naturlig å se på fartsgrenser, så slike tiltak er vi ikke fremmed for. Imidlertid vil ikke nedsatt fartsgrense som et generelt tiltak være noe regjeringen tar initiativ til.

André N. Skjelstad (V) [16:43:55]: Det var ikke så veldig mye i statsrådets innlegg jeg var uenig i. Jeg tar heller tak i noen av mine spesialiteter, det jeg irriterer meg over som bilist, for å få tryggere trafikk. Det er bl.a. dette med mopedbiler, som jeg er litt opptatt av, og som jeg mener er med på å skape et uforutsigbart trafikkbilde for ganske mange. Vi ser hva som skjer når det eventuelt går galt.

Vi ser at svenskene også har en form for mopedbiler, men de har et helt annet karosseri enn de norske. Kan statsråden tenke seg å vurdere å gjøre noe tiltak når det gjelder sikkerheten rundt mopedbiler?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:44:48]: Jeg kan i hvert fall begynne med å si at det er riktig at de som er førere av mopeder, motorsykler, ATV-er m.m., er mer utsatt i trafikken. De er mer sårbare grupper. Jeg har ikke noe spesifikt å melde om mopedbiler, for de har kommet relativt nylig, og det er ikke et veldig stort omfang av dem i Norge. Vi registrerer likevel det representanten sier, at det kan være noen utfordringer knyttet til det.

Det som er viktig for oss, er å komme i inngrep med de unge som er i trafikken. Det er flere måter man må jobbe på inn mot disse gruppene. Det handler om kampanjer knyttet til atferd. Det handler rett og slett om å gjøre oppmerksom på den risikoen som er knyttet til å være i trafikken, og det handler selvfølgelig også der om det generelle vi gjør hele tiden for å øke trafikksikkerheten.

Når det gjelder akkurat mopedbiler, har ikke jeg konkrete tiltak for det her og nå, men jeg skal love at jeg tar det med meg videre, og så får vi komme tilbake til Stortinget på egnet vis på et eller annet tidspunkt.

Presidenten [16:45:55]: Replikordskiftet er avsluttet.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Inge Lien (Sp) [16:46:11]: Trygge skulevegar, trygge arbeidsvegar og trygge næringsvegar er ein grunnleggjande føresetnad for at vi sikrar liv og helse. 1970 var eit mørkt rekordår. Då mista 560 menneske livet i trafikken, og 4 552 vart hardt skadde det året. I 2021 var talet redusert til 80 drepne og 569 hardt skadde. Det er framleis altfor mykje. Talet må vere null. Haldningsskapande kampanjar i trafikken er viktig, og at vi utbetrar vegane våre, er viktig, men òg at vi arbeider langsiktig med trafikksikkerheit. Det arbeidet som har skjedd i Stortinget no, er viktig, og at me tek vare på det arbeidet som har spent over skiftande regjeringar.

Vi har ingen liv å miste. At den gode utviklinga har snudd dei siste åra, er urovekkjande og viser at det framleis trengst betydeleg innsats på fleire område for at vi skal klare å fortsetje den gode trenden. Vi må nå nullvisjonen.

Utrykkingspolitiet, UP, har laga ein rapport over statistikk frå 2022, og her ser vi noko om kor innsatsen bør leggjast inn framover. Over halvparten av dødsulykkene kjem av menneskelege feil, som manglande merksemd, feilberekningar frå sjåføren, høg hastigheit eller anna risikoatferd. Ruskøyring og at ein sovnar bak rattet, ut-

gjorde nesten ein femtedel av dødsulykkene. Rapporten til UP viser at mannfolk utgjør tre av fire dødsfall. Sjåførar som er eldre enn 75 år, utgjør 20 pst. av dei drepne og 3 pst. av trafikantane.

Det er skremmande at dei mjuke trafikantane er så hardt ramma i trafikken. Gåande og syklande utgjorde til saman 20 pst. av dei som omkom i 2022. Senterpartiet er oppteke av å ta i bruk alle verkemiddel som kan sikre både små og store, fotgjengarar, syklistar og bilistar.

Det er nødvendig å reagere kraftig på farleg køyring for å nå målet om null drepne. Det er difor viktig at satsane på dei forenkla førelegga treffer, og det er viktig at vi har eit politi som er til stades i heile landet. Det er òg viktig at vi har kontrollar med vogntog, slik som Statens vegvesen utfører i dag.

Vedlikehald av veg er òg viktig, og då er det viktig at vi aukar rammene til fylkeskommunane, slik at dei er i stand til å ta det.

Eg håpar denne debatten kan vise at Stortinget står samla bak nullvisjonen i trafikken. Det som må til for å lykkast, er langsiktig og målretta arbeid, som vi som storting bør stå samla bak.

Morten Stordalen (FrP) [16:49:36]: La meg først takke komiteen for å være med på å reise denne initiativdebatten i Stortinget om et så viktig tema. De fleste av oss kjenner enten familie, venner eller naboer som har gått bort som følge av uhell i trafikken. Vi kjenner alle setningen «Kjør forsiktig!». Vi vet alle hva det betyr: Vi er glad i deg – det er det vi sier.

Jeg håper dette er starten på at vi kan diskutere og drøfte trafikksikkerhetstiltak i Stortinget med litt hyppigere mellomrom, ikke at det blir sånn «hvem gjorde hva». Vi i Fremskrittspartiet skal strekke oss langt for å være med på gode tiltak. Jeg håper de øvrige partiene også vil imøtekomme det med litt større ydmykhet.

Som representanten Frank Sve sa, var komiteen på tur i Telemark for noen dager siden. Da fikk vi høre om noe jeg har snakket om flere ganger, vært i debatter om, og som det stadig blir sagt at er et godt tiltak. Det er underskinner for MC. Jeg har skrytt av Telemark i Stortinget før, det er et av få fylker som har brukt det. Nå blir det sagt fra Statens vegvesen der nede at markedet er borte, de er for små, for man har ikke gjort det i resten av landet.

Da blir min lille bønn til statsråden at jeg håper at han tar det med seg og sørger for å være med og skape det markedet. Det er et veldig rimelig og effektivt tiltak. Det er godt mulig at det står noe om det i NTP, men markedet er altså borte, for det er ikke brukt – noe som er så rimelig. Det handler ikke om milliarder, det handler bare om noen millioner, og det kan være et av elementene som kan redde liv.

Som flere har sagt, også statsråden – og jeg er helt enig – er det sammensatte årsaker til at disse ulykkene skjer, men det vi kan gjøre noe med, bør vi strekke oss langt for å få til sammen i dette hus. Jeg tror ikke det hjelper noen der ute eller der hjemme om man snakker om motorveier og 110 km/t. Det er ikke der ulykkene fortrinnsvis skjer, det vet vi.

Med dette sender jeg en invitasjon til regjeringspartiene og andre om at vi gjør dette oftere i denne salen. Dette er første gang på alle disse årene jeg er med på å ha en sånn debatt i Stortinget, som kun handler om trafikksikkerhet. Det ønsker jeg velkommen, og jeg håper vi opplever det oftere og med større ydmykhet og respekt, istedenfor å plassere hverandre i en eller annen bås.

Presidenten [16:52:34]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 16.53.

